

UNIVERSITETET I BERGEN

HUMANISTISK FAKULTET

EN KORPUSDREVEN STUDIE AV SPRÅKHANDLINGEN Å *KLAGE*.

Høflighet, uhøflighet og sosiale kodebytter i kommentarfeltet til det egyptiske Miljødepartementets Facebook-side.

Julie Adele Stang Aas

Masteroppgave levert til

INSTITUTT FOR FREMMEDSPRÅK

November 2021

SUMMARY

This study explores linguistic choices amongst a selection of complaints addressing the Egyptian Ministry of Environment.

The material used in this study is based on two self-collected corpora from 2019. The two corpora consist of material obtained from the Ministry's Facebook page, the page's 'posts' and its comments. The corpora are explored both quantitatively and qualitatively using the software «Sketch Engine». The main analysis is a qualitative exploration of 63 complaints and more specifically the speakers' linguistics choices addressing authority in Egypt.

The intention behind the gathering of the corpora was initially to explore different climate-narratives in Egypt. But allowing the corpus-driven approach to lead the study, this intention has been revised several times. In the early stages of exploring the corpora I found that topics such as climate and global warming are few and far between. The quantitative analysis, using the software «Sketch Engine» shows that the main focus of both corpora is concentrated on the topic of waste. While the Ministry's posts in general show a variety of topics, the comments are mainly centered around waste. The study therefore further explores the attitudes expressed in the comments section towards waste, of which the larger portion consists of complaints.

The study of the different linguistic means that the complainees use towards authority in Egypt reveals the relationship between the complainees and authority.

I have chosen the Speech Act Theory which explores the complaint's various language actions. In addition, I use the Politeness and Impoliteness Theory that analyzes how the complainees downplay or reinforce the dissatisfaction in meeting the recipient. The context of the study informs us of the authorities' continuous mass-monitoring of online activity and the at times brutal treatment of critics in the country. This provides an insight into the society in which the speaker lives and writes critically.

FORORD

Jeg vil begynne med å takke min hovedveileder Eirik Hovden for detaljerte tilbakemeldinger med innsikt, overblikk og faglig støtte. Jeg vil også takke deg for og interesse for studien og for å ha lært meg mye nytt. Du har hjulpet meg i å ville strekke meg lenger. Takk!

Takk til Ludmila Ivanova Torlakova for at alle tilbakemeldinger til oppgaven, for veiledning særlig innenfor arabisk språk, og for innsikt i arabisk kontekst, du har hjulpet meg midt i et kaos, du har gitt meg vilje til å fortsette. Takk også for mange god samtaler. De har lært meg mye om oppgaven og om livet.

Uten dere hadde oppgaven vært mye vanskelige å gjennomføre. Jeg er takknemlig for at dere har hjulpet meg på denne reisen.

Takk til Abdul-Rahman! Lite visste jeg da jeg startet hos deg som elev at du også er imam. Din gudommelige måte å formidle kunnskap på er få forunt.

Kjære Mona takk for at du er en venn og pådriver. Du er så kunnskapsrik og detaljert at jeg trenger en lur etter en samtale med deg. Men jeg ville ikke vært foruten.

Takk til Fang for at du gir meg energi og glede.

Takk Mamma. For at jeg har fått innredet et kontor hos deg når jeg har måtte forlenge oppgaven og ikke visste veien videre. Takk for at jeg har kunnet diskutere emnet med deg, og hatt noe å le med når det ble for vanskelig. Takk for at du leser gjennom og gir et par ekstra øyne utenfra.

Innholdsfortegnelse

SUMMARY	9
FORORD.....	10
LISTE OVER TABELLER.....	13
LISTE OVER FIGURER	13
TRANSLITTERASJON	14
FORKORTELSER	16
KAPITTEL 1.	1
1.1 INTRODUKSJON.	1
1.1.1 <i>Korpus-dreven metode</i>	1
1.1.2 <i>Teori</i>	3
1.1.3 <i>Kontekst</i>	4
1.2 STUDIEN	6
1.3 FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	7
1.4 OPPGAVENS STRUKTUR.....	7
2 TEORETISKE PERSPEKTIV	8
2.1 INTRODUKSJON.	8
2.2 SPEECH ACT THEORY.....	9
2.2.1 <i>'Suksessfulle' språkhandlinger. Syv komponenter for 'suksess' og sosiale spiller-regler</i>	12
2.2.2 <i>Utfordringer med teorien og tidligere studiers kritikk</i>	15
2.2.3 <i>Implisitte og eksplisitte språkhandlinger</i>	16
2.2.4 <i>In/direkte språkhandlinger</i>	17
2.3 HØFLIGHETSTEORI. DET NEGATIVE OG DET POSITIVE 'ANSIKT'.....	19
2.4 UHØFLIGHETSTEORI.....	21
2.5 SPRÅKHANDLINGEN Å KLAGE.....	21
2.5.1 <i>Klager og Beklagelser</i>	23
2.6 KONTEKST. MANGLENDE YTRINGSFRIHET OG SELVSENSUR.....	24
2.7 KODEBYTTE.....	27
2.8 RETNINGSLINJER/ETIKK I BRUKEN AV SOSIALE MEDIER.....	28
3 METODE OG ARBEIDE MED DATAMATERIALE.....	30
3.1 INTRODUKSJON.	30
3.2 UTVALGET AV FORSKJELLIG MATERIALE, VALG AV MILJØDEPARTEMENTETS KOMMENTARFELT OG FOKUS PÅ TEKST.	30
3.3 KORPUSDREVEN TILNÆRMING.	33
3.4 MANUELL RENS AV MATERIALE.....	36
3.5 FREKVENNS OG INNHOLD I KK, KP OG KM.....	36

3.6	STUDIE AV KM.....	45
4	ANALYSE	49
4.1	INTRODUKSJON.....	49
4.1.1	<i>Assertives.....</i>	50
4.1.2	<i>Directives.....</i>	55
4.1.3	<i>Ekpressive.....</i>	58
4.1.4	<i>Kombinasjoner av ulike språkhandlinger og sosiale kode-bytter.....</i>	63
4.1.5	<i>Oppsummering.....</i>	65
4.2	KLAGER OG BEKLAGELSER.....	67
4.2.1	<i>Punkt fire klager. Er det uhøflig å uttrykke behov overfor Departementet i Egypt?.....</i>	72
4.2.2	<i>Er årsaken til det å unnlate punkt fire ("to opt out") av hensyn til sosiale spillerregler?.....</i>	80
4.2.3	<i>Oppsummering.....</i>	88
4.3	TILTALFORMER I KLAGER, INDIREKTE/ DIREKTE HENVENDELSER.....	90
4.3.1	<i>Oppsummering.....</i>	94
4.4	RELIGIØSE UTTRYKK.....	95
4.4.1	<i>Hellige og profane ytringer.....</i>	96
4.4.2	<i>Sosial funksjon og emosjonelle forsterkere.....</i>	98
4.4.3	<i>Religiøse uttrykks primære funksjon og SAT.....</i>	99
4.4.4	<i>Religiøs dagligtale og bønn, som språkhandlinger i SAT.....</i>	103
4.5	OPPSUMMERING.....	111
5	KONKLUSJON	114
6	LITTERATURLISTE	117
7	APPENDIKS.....	123

LISTE OVER TABELLER

TABELL 4.1 1	92
--------------------	----

LISTE OVER FIGURER

FIGUR 3.1 1 STATISTISK OVERSIKT OVER 'LIKES' OG KOMMENTARER I KK JANUAR-DESEMBER 2019.	33
FIGUR 3.1 2 OVERSIKT OVER STUDIENS OVERORDNEDE STEG.	35
FIGUR 3.1 3 VISER TO SKJERMBILDER SOM GIR EN OVERSIKT OVER DE FØRSTE 20 ORD I HENHOLDSVIS KP OG KK.	38
FIGUR 3.1 4 SKJERMBILDE AV KONKORDANSER OMKRING NØKKELODET «MILJØ», EN IKKE-ALFABETISERT LISTE.	39
FIGUR 3.1 5 SKJERMBILDE AV KONKORDANSER OMKRING NØKKELODET «SØPPEL», EN ALFABETISERT LISTE.	40
FIGUR 3.1 6 FIGUREN VISER HVORDAN ET UTVALG AV RELEVANTE MILJØMESSIGE EMNER ER FORDELT I DEPARTEMENTETS KORPUS. .	43
FIGUR 3.1 7 FIGUREN VISER HVORDAN DET SAMME RELEVANTE UTVALGET AV MILJØMESSIGE EMNER ER FORDELT I KOMMENTARFELTETS KORPUS.....	44
FIGUR 3.1 8 EN STATISTISK OVERSIKT OVER EMNENE RESTEN AV KORPUSET KM TAR FOR SEG (53 KOMMENTARER).	47
FIGUR 4.1 1 STATISTIKK OVER HVILKE SPRÅKLIGE VALG TALEREN TAR I KLAGENE; HØFLIG, KOMBINERT U/HØFLIG ELLER UHØFLIG.	67
FIGUR 4.1 2 EN STATISTISK OVERSIKT OVER DE ADSKILLIGE MULIGHETENE AV KOMBINASJONER EN TALER BRUKER I STUDIEN.....	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
FIGUR 4.1 3 FIGUREN GIR EN OVERSIKT OVER HVILKE DELER AV EN KLAGE, ETTER DEFINISJON AV DECOCK 2018, TALEREN VELGER, OVERSIKTEN VISER HVORDAN UTTRYKK FOR ENDRING (PKT 4) ER MER ENN HALVERT BLANT KLAGENE,	69
FIGUR 4.1 4 FIGUREN VISER HVILKE VALG TALEREN HAR TATT FOR Å UTTRYKKE EN FTA, HVOR 76.1% VELGER Å NEDTONE SPRÅKET. .	80
FIGUR 4.1 5 VISER HVILKE VALG DEN DELEN AV KLAGER SOM UNNLATER PUNKT 4 TAR.	88

TRANSLITTERASJON.¹

MSA/ ECA (egyptisk dialekt, forkortes: eg.).

ا	a, ā
ب	b
ت	t
ث	Tha/ eg.: ta
ج	j/ eg.: ga
ح	ḥ
خ	kh
د	d
ذ	dh
ر	r
ز	z
س	s
ش	sh
ص	ṣ
ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	gh
ف	f

¹ The American Library Association/the Library of Congress (ALA/LC). <https://www.loc.gov/catdir/cpsa/roman.html>.

ق	q/ eg.: ’
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
ة	a ²
و	w/ ū
ي	y/ ī

ى ā (Hans Wehr, 4th Edition 1979) (til forskjell fra ALA/LC som bruker: á)
 ء ’ (Unicode O2BF³) (kun annerledes i stil, ALA/LC: ’)

² Her har jeg valgt stilen innenfor International Phonetic Alphabet (IPA). Tā’ marbūṭa er ikke alltid inkludert i de ulike alfabetene, IPA er et system som bruker a framfor t. Jeg har valgt å translitterere, framfor å fokusere på det lydmessige. Fordi egyptisk dialekt er en muntlig variant, blir jeg i kode-byttene i studien nødt til å forholde meg til det lydmessige.

³ Brill Online, Translitterasjons-tabell: <https://referenceworks.brillonline.com/pages/help/transliteration-islam>. (sist sett 18 nov. 2021).

FORKORTELSER

GERD	Grand Ethiopian Renaissance Dam.
KK	<i>Korpus for Kommentarfeltet</i>
KP	<i>Korpus for Miljødepartementets Poster</i>
KM	<i>Korpus al-Mukhallafāt</i>
ECA	Egyptian Colloquial Arabic
FTA	Face Threatening Acts
FSA	Face Saving Act
KWIC	Key Word In Context
MSA	Modern Standard Arabic
SAT	Speech Act Theory
T	Taler
M	Mottaker

KAPITTEL 1

1.1 Introduksjon.

Denne studien er en kombinert kvantitativ og kvalitativ utforskning av det egyptiske Miljødepartementets Facebook-side, både ‘postene’ som Departementet har publisert på siden og kommentarene som er tilknyttet denne. I oppgavens analyse utforsker jeg hvilke språklige virkemidler taleren⁴ i kommentarfeltet tar i bruk i møtet med Departementet. Dette er satt i en kontekst av egyptiske myndigheters brutale håndtering av demonstranter og kritikere, som er ment å gi et innblikk i samfunnet kommentatoren skriver fra.

Materiale fra Facebook-sidens ‘poster’ og kommentarfelt er selvinnhentet (dvs. det er ikke fra et eksisterende online korpus) og er samlet inn i to korpus som utforskes manuelt og maskinelt, kvantitativt og kvalitativt. Det ene korpuset, *Korpus for Miljødepartementets Poster* (KP heretter), består av alle ‘postene’ Departementet har publisert i løpet av året 2019. Det andre korpus, *Korpus for Kommentarfeltet* (KK heretter), består av alle kommentarene tilhørende Departementets ‘poster’ fra 2019. Jeg har analysert korpus med programvaren «Sketch Engine» (<https://www.sketchengine.eu>), som hovedsakelig består av en kvantitativ prosessering av materiale.

1.1.1 Korpus-dreven metode.

Jeg har benyttet meg av korpus-dreven metode, som har gjort det mulig å starte med et forholdsvis åpent forskningsmål, for deretter å la korpus informere og presisere emnet etter hvert som jeg arbeider med materiale. Forskningsmålet er derfor revidert adskillige ganger i løpet av denne prosessen, som hovedsakelig er knyttet til det kvantitative arbeidet med programvaren som har bidratt til å spesifisere fokuset på *klager*.

Opprinnelig var målet med innsamlingen av korpus et ønske om å utforske og sammenlikne

⁴ Jeg har valgt å betegne kommentatoren som uttrykker misnøye overfor Departementet for *taleren* (forkortet T), og Departementet eller Ministeren som taleren henvender seg til som *mottaker* (forkortet M). Disse forkortelsene vil bli brukt utover i studien.

fremstillinger av klima-problematikken i Egypt, og eventuelt foreta en sammenlikning med europeiske eller internasjonale studier.⁵ Fremstillinger av *klima* er interessante fordi de i større grad reflekterer ideer i samfunnet, framfor egne erfaringer. Studien av kommentarfeltets misnøye med Departementets avfallshåndtering, er en studie av talers erfaringer, og et emne som angår dem direkte.

Programvaren «Sketch Engine» gir meg en oversikt over hvilke miljø-relaterte emner som eksisterer i korpus ved hjelp av en *ordliste*. Dette er en helt elementær funksjon for en programvare bygget for statistisk språkvitenskap. *Ordlisten* produserer en oversikt over hvilke ord korpus bruker fra hyppigst til minst hyppige, og inkluderer alle varianter av ord fra verb, substantiv til preposisjoner etc. I denne utforskningen oppdager jeg at emner som *klima* (*al-manākh*) (i tillegg til en rekke andre emner som jeg beskriver nærmere i metode-kapittelet) nevnes i liten grad i korpus. Det hyppigst nevnte ordet (som er relevant innenfor emnet *miljø* og *klima*) er ulike varianter av ordet *avfall*. Det at disse ordene gjentas hyppig i en *ordliste* peker på korpus' prioriteringer (Bondi 2010, 3). Men i kommentarfeltets korpus (KK) finner jeg et nesten ensidig fokus på *avfall*. Korpuset har fire varianter av *avfall*: *al-mukhallafāt*, *al-zibāla*, *al-nufayāt*, *al-qumāma*,⁶ mens jeg i Departementets korpus (KP) finner variantene *al-mukhallafāt* og *al-nufayāt*, som er varianter jeg utforsker videre innledningsvis i studien. Den videre utforskningen av korpus' *ordliste* avdekker at KP inneholder variasjon i antall emner innenfor miljø og klima, mens *ordlisten* i KK har et nærmest ensidig fokus på *avfall*. Dette ensidige fokuset er interessant. Det beskriver både at KK responderer på spesifikke 'poster' som Departementet publiserer, og at det er mindre interesse for andre emner blant kommentatorene. Jeg velger derfor å kun fokusere videre på KK. Dette valget gir meg mulighet til å sammenlikne variasjoner av holdninger i kommentarfeltet, framfor å videre utforske KP som representerer Departementets politikk og diskurs.

I KK oppstår som nevnt fire ulike varianter av ordet *avfall* og jeg har valgt å utforske den varianten kommentarfeltet har til felles med Departementet, *mukhallafāt*. Denne gruppen av kommentarer er samlet i et eget korpus, *Korpus al-Mukhallafāt* (KM heretter), som består av 146 kommentarer, og som utforskes kvalitativt i studiens analyse-kapittel. Valget av denne

⁵ Dette utgangspunktet var i stor grad inspirert av forskning utført av LINGCLIM ved UiB, et tverrfaglig forskningsprosjekt som blant annet bidrar i forståelsen av hva vi forbinder med ordet *klima* og hvordan ulike narrativ er med på å påvirke vår oppfatning omkring emnet. LINGCLIM-prosjektet («Linguistic Representations of Climate Change Discourse») ved UiB. Link til prosjektets UiB-side: <https://www.uib.no/fg/lingclim>. (sist sett 18 nov. 2021)

⁶ De miljømessige substantivene som utforskes ut fra *ordlisten*, er alle i bestemt form. Det er langt sjeldnere variantene brukes i ubestemt form. Når jeg på andre tidspunkter nevner *mukhallafāt* (ubestemt) er dette alltid en referanse til det som er denne oppgavens emne som er den bestemte varianten.

varianten er tatt med tanke på oppgavens begrensede størrelse og tidsmessig bruk. Men det er også en variant som er interessant fordi den hovedsakelig knyttes til språkvarianten Modern Standard Arabic (MSA heretter) som anses være en formell variant sammenliknet med egyptisk dialekt (ECA heretter).⁷ Dette åpner for muligheten å undersøke om disse kommentarene speiler Departementets formalitet og valg av språkvariant (MSA). Dette er interessant fordi det er med på å eventuelt beskrive noen av de språklige valgene taleren tar i møte med Departementet.

Utforskningen av KM viser at holdningene omkring *mukhallafāt* er flersidige. Det er støtte til Departementet, det er ønsker om å bidra, det er spørsmål, og det er klager. Klagen opp tar en større andel av kommentarene. Jeg har også valgt å fokusere på klager fordi denne kategorien er en større 'trussel' på mottakers verdi sammenliknet med de ovenfor nevnte kategoriene.

1.1.2 Teori.

I analysen av klagen benytter jeg meg av «Speech Act Theory» (SAT heretter) etter språkfilosofen John Rogers Searle.⁸ SAT gjør det mulig å kategorisere klagen i ulike *språkhandlinger* («speech acts».)⁹ Å utforske *språkhandlinger* innebærer å analysere to elementer: 1. Hvilken hensikt taler har overfor mottaker (eks.: løfter, klager, trusler, støtte, krav og behov) og 2. Hvordan taler velger å uttrykke de ulike hensiktene (setningens utforming og styrkegrad overfor mottaker). SAT er en sidegren innenfor pragmatikk som utforsker hva taleren mener, utover det han faktisk ytrer (Yule 2006, 112). Forholdet mellom en ytrings hensikt og utforming er spesielt interessant å utforske i kontekst av det egyptiske samfunnet, hvor myndighetenes håndtering av kritikere uunngåelig har en innvirkning på taler og hvordan kritikk 'skal og bør' formidles i det offentlige.

I tillegg til SAT har jeg inkludert Høflighetsteori (Brown og Levinson, 1987) og Uhøflighets-teori (Culpeper et al. 2003), som er to teorier som utfyller hverandre. SAT kategoriserer de ulike *språkhandlingene*, mens Uhøflighet- og Høflighets-teori definerer de ulike valgene en taler tar i møte med en autoritet, f.eks.: nedtoner eller forsterker klagen overfor mottaker, truer mottakers verdi eller handlings-rom, er indirekte, sarkastisk, eksplisitt eller dristig etc.

⁷ Jeg vender tilbake til språkvariantene MSA og ECA i senere avsnitt.

⁸ Teorien SAT er basert på en taksonomi utviklet av John Langshaw Austin (1962), Austin nevnes også i denne studiens teori-kapittel.

⁹ En «speech act» oversettes til *språkhandling* på norsk. En *språkhandling* innebærer hva en taler utfører med språket, eksempelvis anmodninger, påbud, løfte, trusler, spørsmål osv. (Lanza og Skadberg 1997, 318).

1.1.3 Kontekst.

Jeg har plassert studien i en kontekst av politiske spenninger i Egypt. Det som er relevant i forhold til klagene i denne studien, er egyptiske myndigheters overvåkning av sosiale medier og den eventuelle selv-sensuren som følge av dette. Jeg forsøker også å se klagene i lys av hvordan myndighetene håndterer kritikk, og hvordan motstand eller opptøyer generelt er håndtert de siste årene. I Egypt er både større ansamlinger i det offentlige og det 'virtuelle' rom uønsket. I en slik kontekst er studien av klager interessant fordi det utforsker hvordan taler responderer i denne type miljø.

Det er ikke meningen å gi et komplett overblikk over myndighetenes håndtering av kritikk, jeg har ønsket å gi et perspektiv på hvilket ståsted taleren eventuelt skriver fra og den risiko hen eventuelt utsetter seg for ved å uttale seg negativt i det offentlige.

En del av myndighetenes håndtering innebærer masseovervåking av nett-aktiviteten i landet som gjør det vanskeligere for taleren å uttrykke seg fritt og anonymt over nett. Nettet i Egypt er blitt beskrevet som et midlertidig fri-rom for kritikere, men med kontinuerlig teknologisk utvikling er anonymiteten over nett sårbar, og kan både spores både via IP-adresser («Internet Protocol address»),¹⁰ og via Facebook-posisjoner.

En annen del av kontekst er innsikt i de ulike miljøutfordringene i Egypt. Dette gir meg et perspektiv på hvorfor kommentarfeltet er så ensidig fokusert på *avfall* og hvorfor dette emnet oppleves så akutt for taler. Det gir også innsikt i hvilke miljøutfordringer som er relevant i Egypt uavhengig av korpus prioriteringer i det året materialet ble innsamlet (2019).

Jeg har et personlig forhold til Egypt og har egne erfaringer omkring hvor opptatt og stolte (noen) egyptere er av Nilen, natur-reservatene, fjellområdene i Sinai og Rødehavet for å nevne noe. Samtidig ser man det motsatte i storbyene, hvor forsøpling er en del av gatebilde. De som har besøkt stor-Kairo eller kanskje har sett filmen «al-Zabbaleen»,¹¹ kjenner til de enorme mengdene med avfall som finnes i enkelte deler av storbyen. Mindre allment kjent er kanskje at brenning av dette avfallet ofte skjer tett på og også innenfor enkelte boligområder,

¹⁰ Et eksempel er sporing via enhetens IP-adresse som er en forbindelse knyttet til den enkelte enheten (mobil, pc etc.) som kan spore enheten geografisk. Store Norske Leksikon: <https://snl.no/internettprotokoll>. (sist sett 20 nov. 2021).

¹¹ Dokumentaren «al-Zabbaleen» regissert av Justin Kramer (2015), omhandler hvordan en liten del av befolkningen som lever tett på en av avfallsplassene i stor-Kairo har tatt på seg ansvaret med resirkulering av store deler av avfallet.

som fører til alvorlige og langvarige helseutfordringer for innbyggerne.

Generelle miljøutfordringer i regionen er knyttet til temperaturøkning, mangel på fersk-vann, kombinert med en raskt voksende populasjon (Lelieveld, Hadjinicolaou, Kostopoulou et al., 2012, 682), men dette er utfordringer som er forutsett i flere ti-år.¹² Disse utfordringene kombinert med ferdigstillingen av Grand Ethiopian Renaissance Dam i 2023,¹³ er en potensiell tilleggs-utfordring både for jordbruket og befolkningen med tanke på vanntilførsel (Nilen) og eventuelle tap av mineralrik silt og slam (Hamada 2017, 61-62, Abteu og Shimelis 2019,6). Det globale krav om et 'grønt skifte' er allerede krevende for Egypt hvor behovene er såpass grunnleggende og akutte.

Egypt har over 100 millioner innbyggere (2020),¹⁴ og et økende behov for å utvide matsikkerhet og matproduksjon, samtidig som kravet om bærekraftig jordbruk er stort.¹⁵ Luftmålinger viser at Egypt ligger på 23 plass i verden av land som slipper ut mest Co2 (Måling fra 2016),¹⁶ og sykdommer relatert til denne type luftforurensing er lunge, respirasjon, hjerte og karsykdommer, men også diabetes 2.¹⁷ Relevant for denne studien er at luftforurensingen over stor-Kairo hovedsakelig i sommer månedene er forårsaket av avfalls-brenning av organisk og annet material, i tillegg til kjøretøy. Det er kanskje overaskende at andre materialer som industri og annet geologisk materiale kommer i andre rekke, etter avfalls-brenning.¹⁸ Målinger av luftforurensing fra 1999- 2016 viser at selv de laveste resultatene er omkring 6 ganger høyere WHO's anbefalinger.¹⁹

Det at avfalls-brenning er en av hovedårsakene til luftforurensing og sykdommer relatert til luftkvaliteten, gir et perspektiv på hvor akutt emnet *avfall* oppleves for taler i kommentarfeltet, og gir forståelse for hvorfor kommentarfeltet har et så ensidig fokus på

¹² Blant annet «Coming conflicts water wars in the Middle East» av John Bullock og Adel Darwish, 1993, som nesten 30 år tilbake beskriver økt populasjon, sløsing av vann og vannmangel, urbanisering og industrialisering som kommende konflikter. Se også Nael Shama' inervju med tidligere utenriksminister Nabil Fahmy, i 2020, «Former foreign minister Nabil Fahmy discusses the evolving Middle East and Egypt's role in it.» <https://carnegie-mec.org/diwan/84498>. (sist sett 20 nov. 2021).

¹³ Ethiopian News Agency (ENA), 2019, «Construction of GERD jumps over 67 percent.» 3 juli, 2019. <https://www.ena.et/en/?p=8521>. (sist sett 13 mars 2020).

¹⁴ The Worldbank, 2019, «World population prospects».
<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=ZQ>. (sist sett 20 feb.2020).

¹⁵ Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO UN), 2018, SDG Egypt 2030. <http://www.fao.org/3/I8725EN/i8725en.pdf>. (sist sett 17 nov. 2021).

¹⁶ FN-sambandet, CO2-Utslipp (måling fra 2018). <https://www.fn.no/Statistikk/co2-utslipp>. (sist sett 17.nov.2021).

¹⁷ Larsen, Bjørn, 2019. «Egypt:Cost of environmental degradation: Air and water pollution». The World Bank.). <http://documents.worldbank.org/curated/en/619601570048073811/pdf/Egypt-Cost-of-Environmental-Degradation-Air-and-Water-Pollution.pdf>. s.5. (sist sett 17 nov.2021).

¹⁸ Larsen, Bjørn, 2019. «Egypt:Cost of environmental degradation: Air and water pollution». The World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/619601570048073811/pdf/Egypt-Cost-of-Environmental-Degradation-Air-and-Water-Pollution.pdf>. s.10-11. (sist sett 17 nov 2021).

¹⁹ Ibid: s.4.

dette. Resirkulering av avfall er tidligere blitt beskrevet som nærmest ikke-eksisterende, og avfallshåndtering særlig i utkant-strøk som minimal (Salem, 2013 44-45). At utfordringene med avfall og forurenset luft er et emne som har pågått i årevis har sannsynligvis vekket frustrasjon og sinne hos innbyggeren. I 2020 skriver Miljødepartementet at nettopp disse to emnene er blant Departementets viktigste foretak.²⁰

Jeg vil også inkludere som kontekst den informasjonen de ulike korpusene tilbyr både kvantitativt og kvalitativt omkring Departementet og kommentarfeltet. Det er denne informasjonen som driver studiens emne og forskningsspørsmål, og tiden som er brukt i utforskningen av korpus har gitt innsikt i større deler av materiale og et perspektiv på hvilke miljømessige emner taleren og Departementet også har vært interessert i.

1.2 Studien

Miljødepartementets Facebook-side er valgt som kildemateriale til oppgaven av flere grunner. Blant annet har siden et bredt miljø-fokus, all skrift er arabisk, den representerer en del av den egyptiske regjering, og kommentarfeltet er tilgjengelig for de med Facebook konto og tilgang til internett. Denne siden 'poster' også jevnlig, sammenliknet med andre sider som har mer sporadisk aktivitet. Departementets Facebook-side har vært aktiv siden 2014 og har omkring 201.464 følgere (per 21 februar 2020). Dette er et relativt lite antall sammenliknet med Egypts befolkning, men det er desidert størst sammenliknet med andre sider jeg innledningsvis vurderte.

Jeg har valgt å utforske ren tekst, framfor multimediale kilder, og har derfor, for enkelhets skyld, valgt bort lyd, bilder, video, 'likes', emoojiis og emotikon. Dette til tross for at det er en del av det helhetlige budskapet i sosiale medier, og er effekter som støtter opp om tekstenes innhold.²¹

Det innledende arbeidet består hovedsakelig av kvantitativ utforskning av korpus, mens studiens kvalitative analyse utforsker hvilke språklige virkemidler taler benytter seg av i møte med Departementet. Dette er oppgavens hovedmål. Klagene ses i kontekst av landets bruk av masseovervåking, som gir et innblikk i talerens ståsted. Dette er med på å beskrive relasjonen

²⁰ Ministry of Environment, Egyptian Environmental Affairs Agency (EEAA): (Arabisk:) <http://www.ceaa.gov.eg/ar-eg/عنالوزارة/الوزير/عنالوزارة.aspx>. (Engelsk:): <http://www.ceaa.gov.eg/en-us/aboutus/aboutministry/minister.aspx>. (sist sett 20 nov. 2021).

²¹ Et enkelt bilde omtales i analysen. Dette har vært nødvendig for å oppklare hva taler referer til som er et bilde, ikke en post. Dette gjelder klage nr. 093 som brukes som eksempel i analyse-kapittelet.

mellom taler og mottaker, og eventuelle forholdsregler som tas med tanke på samfunnets masseovervåking av nettet. Jeg har deretter ønsket å utforske hva som eventuelt særpreger egyptiske klager. Et mer overordnet og generelt mål er utforskning av korpus og hva funn i korpus forteller om hvilke emner innenfor miljø og klima, som er i fokus i landet.

Jeg har formulert de følgende spørsmål for å lede studien videre:

1.3 Forskningsspørsmål.

1. Med hvilke språklige virkemidler uttrykker taleren misnøye i møte med Miljødepartementet?
 - 1.2. Er det noen fellestrekk i hvordan taleren rammer inn budskapet?
2. Er det noen virkemidler som særpreger arabiske klager?

1.4 Oppgavens Struktur.

Kapittel 2, gir en innføring i studiens teori som er en kombinasjon av “Speech Act Theory” (SAT) og Uhøflighet og Høflighets-teori. Kapittel 3 beskriver studiens korpusdrevne metode og forklarer studiens prosess fra et overordnet og generelt mål, til det konkrete, som er studien av klager. Kapittel 3 er en kvalitativ analyse av klagene som beskriver hvilke språklige virkemidler taleren tar i bruk overfor Departementet, blant annet høflighet, uhøflighet, hvordan taler henvender seg til Departementet, nedtoner eller intensiverer språket, samt bruken av religiøse ytringer.

2.1 Introduksjon.

«To say something is to do something». (J.L.Austin 1962:12)

Den teoretiske rammen i den kvalitative analysen er «Speech Act Theory» (heretter SAT) etter J.L. Austin og J.R. Searle. SAT står for kategoriseringen av de forskjellige «speech acts», eller såkalte *språkhandlinger* som finnes i studien. En språkhandling, til forskjell fra å ytre lyd, er å uttrykke noe meningsfylt for eksempel i form av et spørsmål, en erklæring, en klage, et krav, et kompliment etc. som lytteren forstår (Searle, 1969, 16). I SAT plasseres de ulike ytringene i 5 ulike kategorier. For eksempel er et kompliment i kategorien *ekspressive*, å hevde noe er en *assertive*, å erklære (f.eks. erklære en seier) tilhører kategorien *declaratives* osv. Hver kategori beskriver talers tiltenkte hensikt. Å gi et kompliment har hensikten å dele en følelse eller en personlig mening, å hevde («to assert») har hensikten å beskrive talers sannhet, mens å erklære har hensikten å endre realiteten i det taler uttrykker språkhandlingen (eks. jeg erklærer seier, jeg erklærer barnet døpt ol.).

Det var først J. L. Austin (1962) som utviklet kategoriseringen av talehandlingene, og studien benytter seg av den senere J.R. Searle' videreutvikling av denne. Searle anså en *språkhandling* (en ytring) for å ha to distinkte deler; en hensikt og et innhold. Hensikten beskriver ytringens retning eller hva taler forsøker å oppnå i forhold til mottaker, og innholdet i ytringen er *måten* det kommuniseres på. For å forstå hensikten må vi først forstå innholdet i *språkhandlingene*, og innholdet vil variere fra taler til taler, det vil også variere mellom talere innenfor samme språksamfunn. Det er ikke slik at det er en eller fem måter å klage på, men utallige måter. Kategoriseringen ved hjelp av SAT gjør det mulig å forstå hva slags hensikt og retning taleren har, for eksempel om klagen uttrykker følelser overfor Departementet (*ekspressive*), eller ytrer behov for endring (*directive*) etc.

I studien kan jeg ikke sette meg inn i individets hensikt, jeg har heller ikke all informasjon eller detaljert kontekst omkring taler. Men jeg kan kategorisere hensikt ut fra *språkhandlingens* innhold, og jeg kan studere selve innholdet i detalj. Studien av *språkhandlingenes* innhold støttes dessuten av Høflighets og Uhøflighets-teori som går mer i dybden av innholdet. SAT gir et overblikk over kommentarene jeg studerer, mens Uhøflighet- og Høflighetsteori redegjør for det mer spesifikke i klagen. En og samme hensikt kan

kommuniseres på ulike vis og det finnes utallige strategier innenfor u/høflighet en taler kan velge mellom.

I analysen av talehandlingenes innhold, benytter jeg meg av Høflighets-teori (Brown og Levinson, 1987) og Uhøflighets-teori (Culpeper et al. 2003). U/Høflighets-teori er rammeverket for klagenes innhold og detalj, mens SAT er rammeverket for kategorisering av språkhandlingenes hensikt. Denne kombinasjonen er også brukt i andre studier (blant annet (Migdadi, Bardarneh og Momani 2010 og Katz 2015) som begge hevder kombinasjonen gir en mer detaljert innsikt i klagenes.

SAT er en filosofisk språkteori, og *en* måte å kode språket på. Teorien er en underart av pragmatikk som er utforskningen av språk i kontekst, blant annet relasjonen mellom språk og form, funksjon og brukere (Adolphs, 2006, 122), men også hva det eventuelle skille mellom hva taler egentlig mener og hva han faktisk sier (Yule 1996, 112).

Språkhandlinger (SAT) rammer inn talers hensikt og beskriver hva taler mener om eller ønsker fra sine omgivelser, og *u/høflighets-teori* beskriver hvordan taler forsøker å balansere denne språkhandlingen overfor mottaker, som blant annet korrigeres som følge av sosiale konvensjoner i det gjeldende språksamfunn.

2.2 Speech Act Theory.

Locution, illocution, perlocution.

Det teoretiske utgangspunktet i oppgaven er basert på Speech Act Theory av J.L. Austin og J. R. Searle' videreutvikling av denne. Teori-biten vil ved flere anledninger overlape mellom Austin (1962) og Searle (blant annet 1969, 1981), dessuten nyere forskning (Searle og Vanderveken, 1985).

Austin (1962) skiller mellom de forskjellige talehandlingene: «locutionary», «illocutionary» og «perlocutionary acts». «Locutionary acts» er en elementær ytring med en viss mening, typiske eksempler på dette er; 'Halo', 'God morgen', 'Farvel' og liknende elementære fraser, som framfor å ha et utvidet meningsinnhold, heller har en *sosial* funksjon (Jibreen, 2010,1). Det som har hoved-fokus i denne oppgaven, er «illocutionary acts». Dette er en såkalt

språkhandling, som er en meningsfull ytring som består av en hensikt («force») og et innhold («propositional content») (Austin, 1962 og Searle 1981, 1).

En språkhandlings hensikt kan uttrykkes mer eller mindre eksplisitt. Eksempler hvor hensikten er eksplisitt er tydelig særlig språkhandlingene Austin beskrev som ‘performative verb’ eksempel (1): ‘Jeg døper deg...’, (2): «Jeg navngir skipet...», (3): «Jeg erklærer dere (for rette ektefolk)...». I disse språkhandlingene er hensikten helt tydelig uttrykt i: *jeg døper, jeg navngir, jeg erklærer*. (Austin, 1962, 14, 116, 141) Her er innholdet (som hensikten referer til) det påfølgende i setningen: (...) *for rette ektefolk* (etc.). En eksplisitt *språkhandling* utføres av første person, entall, indikativ aktiv, nåtid (slik vist i eksempel 1-3), og i noen tilfeller første person, flertall *vi* (Austin, 1962, 56). Resultatet av det som blir sagt ovenfor er at barnet er døpt, skipet navngitt og ektefolket gift i samme øyeblikk som språkhandlingen utføres. Eksemplene ovenfor viser *institusjonalisert* språk som innebærer en offisiell talemåte og som tilknyttes helt bestemte vilkår for å kunne gjennomføres suksessfullt. Taleren i eksemplene ovenfor vil være en ordinert prest eller en statsansatt. Institusjonelt språk adskilles fra *naturlig* språk og det er naturlig språk som er fokuset i denne oppgaven. I naturlig språk er det ikke de samme kravene til taleren, og han kan heller ikke utrette umiddelbare endringer i verden, mangler myndighet eller makt til å kommandere ordre og krav osv. Språket i denne studien er ikke institusjonalisert, men naturlig, og taleren ingen myndighetsperson, men en som står uten myndighet og makt overfor en autoritetsfigur. Språkhandlingens hensikt plasseres av Searle i fem kategorier. En hensikt kan være; å overbevise, kreve, erklære, klage, gratulere, påstå, tilby, avvise, love, spørre, gi ordre, erklære, uttrykke takknemlighet eller unnskyldte osv. (Searle, 1981, 12-20, Searle og Vanderveken 1985, 179-216) Disse er enten eksplisitt ytret, som i eksemplene (1-3) ovenfor, eller implisitt forstått ut av meningsinnholdet eller andre ekstra-språklige elementer (for eksempel tegnsetting, eller implisitt forstått i det å unnlate å si noe etc.)

Som vist i eksemplene 1-3 kan språkhandlingene ha en direkte effekt i det den ytres, for eksempel er barnet døpt i det samme presten uttaler de korrekte ordene og ritualene. Men om talehandlingene har en effekt på lytter er i det fleste tilfeller opp til mottakeren, som i dette denne studien er Departementet. Taleren kan gi en ordre, men responsen på ordren kan avvises («non-play», Austin, 1962:31). Den eventuelle responsen refererer til den siste av de tre talehandlingene; «perlocutionary acts», som er språkhandlingene som beskriver *effektene* av en handling. En slik effekt kan være beskrivelsen av en tankemessig, emosjonell, eller en fysisk respons på det som ble uttrykt, eksempelvis; (4) ‘Han overbeviste meg’ eller (5) ‘han

dro meg opp' (Austin, 1972:102).²² Både «locutionary» og «perlocutionary acts» opptrer i mindre grad i denne studien. Men man kan si at korpus for kommentarfeltet (KK) i seg selv er en «perlocutionary» *respons* på Departementets 'poster'. Ved å studere denne responsen leser jeg også indirekte hvilken effekt Departementet (eller den spesifikke posten) har på mottaker. Men fokuset for studien er ikke å se forholdet mellom spesifikke poster og tilhørende kommentarer. Fokuset er på taleren og hvordan han uttrykker en klage overfor en myndighetsperson og de mange ulike måtene dette kan gjøres på for enten å unngå eller intensivere sosial konflikt.

En talehandling, uttrykker en av følgende fem kategorier:

1. *Assertive*: (å ytre/påstå) er ytringer som er en representasjon av hvordan ting er i verden, f.eks. å beskrive, rapportere, informere, uttalelser etc.
2. *Directive*: (veiledende/instruerende) forsøker å få lytter til å gjøre noe, eks.: en anmodning, krav, kommando, spørsmål, gi råd, appellere, bønnfalle etc.
3. *Declaratory*: (erklære/kunngjøre). Å presentere egne handlinger som endrer verden via det som ytres, eks.: jeg erklærer, jeg døper, å innvende, å velsigne, å forbanne²³ etc.
4. *Expressive*: (ekspressiv). Uttrykker holdninger og følelser om et objekt, en person, om verden o.l., f.eks.: å klage, takknemlighet, unnskyldninger, lykkeønskninger, beklagelser, protestere, hylle, hilse etc.
5. *Commissive*: (Forpliktende). Forplikter den som taler til å gjøre noe, eks.: å love, støtte, garantere, sverge²⁴ etc. (Searle, 1981, 12-20, Searle og Vanderveken 1985, 179-216).

Blant de 63 klagen i denne studien er det kun kategoriene 1, 2, og 4 som brukes; *assertive*, *directive*, og *expressive*. Dette er kategorier som (1) beskriver tilstand/situasjon, (2) krever/ber/ønsker at mottaker foretar en handling, og (4) uttrykker personlige følelser. I studien utforsker jeg de ulike språkhandlingene i 63 klager som er rettet mot Departementet.

²² Kort forklart er «locution» en elementær ytring, «illocution» en elementær ytring med en spesifikk hensikt, og «perlocution» er språkhandlingen som beskriver effekten av det som ble sagt.

²³ Å velsigne og forbanne går ut fra at personen står i stilling til å gjennomføre en forbannelse, dvs. at taleren med ytringen endrer realiteten for mottaker. *Må Gud velsigne deg*, er derfor ikke språkhandlingen *erklæring*, fordi det er ikke opp til taler selv om velsignelsen skjer. Ovenfor setning uttrykt som bønn er uttrykk for en *directive*, ment som lykkeønskning er det er uttrykk for *ekspressiv*, fordi det uttrykker talers følelser.

²⁴ Å sverge noe innleder en verbalsetning og forplikter taler til fremtidig handling. I denne studien brukes inkluderer ikke forsterkere som; ved Gud (*billāh*). I denne spesifikke studien, blant klager, er ikke *wallāhi* å sverge brukt for å innlede en verbal-setning, men fungerer som en forsterker som intensiverer en verbal-setning eller språkhandling. *Bi-Allāh (billāh)* eller *wāllahi* leder ikke setningen, men intensiverer. Den kommuniserer ikke mening med et innhold, men forsterker innholdet.

Ikke hovedsakelig med fokus på at det er en respons, men med fokus på talerens hensikt og innhold.

En *språkhandling* består av en hensikt og et innhold, det Searle beskrev som «illocutionary speech acts». I lengre tekster og naturlig språk oppstår ‘komplekse språkhandlinger’ (Wunderlich, 1980:295) som beskriver hvordan ulike *språkhandlinger* er satt sammen, av blant annet eksplisitte og implisitte, direkte og indirekte språkhandlinger og kombinasjonen av ulike kategorier. Det er ‘komplekse språkhandlinger’ som er fokuset i denne studien. ‘Kompleksiteten’ innebærer at taleren skifter mellom ulike hensikter og varierer mellom ulike innhold innenfor den enkelte kommentaren. Det er sjeldent taleren i studien kun har en enkelt hensikt, f.eks. kun et spørsmål.

Å analysere *språkhandlinger* innebærer å analysere de ulike måtene en taler kan formulere en hensikt på. Taleren kan uttrykke krav via metafor, retoriske spørsmål, eller kreve det helt bokstavelig. Taleren kan bruke titler og andre høflighetsmarkører for å tilpasse seg mottaker, eller bruke de samme høflighetsmarkørene med sarkasme for å nedverdige mottakeren. Studien utforsker klager ved lese den eventuelle forskjellen mellom hensikt og innhold. Måten taleren formulerer innholdet på forteller noe om sosiale normer i samfunnet, men det forteller også noe om hvordan taler ser seg selv i relasjon til mottaker og om taleren ønsker å imøtekomme Departementet med høflighet eller uhøflighet, krav, sarkasme eller bruken av høflighetsmarkører osv. Språket er en resurs som kan tilpasses ulike situasjoner og ulike mottakere, men det reflekterer også taleren selv, dennes situasjon, følelser, bakgrunn og historie, og det øyeblikket og tiden taleren uttrykker seg i, og hva taler ønsker å ofre av sosiale regler, eller ikke ofre, i møte med mottaker.

2.2.1 ‘Suksessfulle’ språkhandlinger. Syv komponenter for ‘suksess’ og sosiale spilleregler.

Ved å uttrykke en misnøye via et retorisk spørsmål kan klagen oppfattes mindre eksplisitt overfor mottaker og kan derfor også være mindre truende på mottakers ansikt. Retoriske spørsmål er et av de språklige valgene som nedtoner en ‘trussel’. Sannsynligvis er dette av hensyn til mottakeren. Ord og budskap pakkes inn, og det kan være flere grunner til at taler velger ordene sine varsomt. Noen av disse grunnene kan plasseres innenfor det Searle beskriver som syv komponenter for ‘suksess’, som beskriver hvordan taleren justerer språket i forhold til kontekst og mottaker. Disse syv komponentene beskriver hvordan forskjellige sosiale settinger, sosial status, kulturell kontekst osv. spiller inn i forhold til hvordan taler

uttrykker seg. De syv komponentene avhenger av hva som er 'ordinært' i det aktuelle samfunnet, dvs. samfunnets felles forståelse (eller myndighetenes forståelse) av hva som er korrekt handlemåte. De syv komponentene kan blant annet forklare hvordan taleren ytrer seg som han gjør og hvordan hensikt og innhold er eksplisitt uttrykt eller uttrykkes tvetydig osv. Som jeg har nevnt tidligere gjelder regler for 'suksess' i mye større grad institusjonalisert språk som er mye mer avhengig av at disse reglene følges sammenliknet med naturlig språk. Det naturlige språket er dagligtale som ikke følger de samme formelle regler som institusjonalisert språk. Samtidig er konteksten i denne studien en taler som klager overfor en autoritet i det egyptiske samfunnet, det er derfor sannsynlig at taleren vil benytte seg av et mer formelt språk, sammenliknet med hvis det var en samtale mellom to kommentatorer i KK.

En språkhandlings 'suksess' beskriver hvordan hensikten og innholdet stemmer overens med kontekst og sosial status, slik det fungerer innenfor det gjeldende samfunnet. 'Suksess' oppnås når taler uttrykker seg innenfor rammene av det som forventes av han/hun og innenfor rammene av det som oppfattes som korrekt eller passende innenfor det gjeldende språksamfunnet. Dette beskriver hvordan kontekst er med på å styre samtalen og de ulike valgene taleren tar. Hvordan taleren tar hensyn (eller ikke) til mottaker forteller noe om relasjonen mellom T og M og om hvilke sosiale spille-regler som er gjeldende i Egypt. De syv komponentene for en talehandlings 'suksess' er:

1. «Illocutionary point», talerens hensikt er tydelig.
2. Språkhandlingens hensikt er uttrykt med passende styrke i forhold til mottaker. Styrke er betinget av talers posisjon i samfunnet *eller* av mottaker. Er taleren en dommer eller siktet, president eller sekretær, konge eller arbeider, far eller sønn osv. Det er ikke roller som er 'satt i sten', men som former taler og mottakers posisjoneringer overfor hverandre og hvordan samtalen mellom dem kan forventes. Det forventede språket til en dommer, og den forventede respekt hun mottar etc.
3. Setting. I hvilken setting skjer talehandlingen, og under hvilke betingelser tar språkhandlingen sted, f.eks. i en domstol, på gaten, online. (Punkt 3 understøtter både punkt 1 og 2).
4. Betingelser om logisk sammenheng mellom (f) og (p). Ytringen må være sammenhengende.
5. Vilkårene for en 'suksessfull' talehandling er at det som sies stemmer overens med kontekst (punkt 4 og 5 understreker at taler er logisk og forholder seg logisk til omgivelsene)

6. Betingelse om oppriktighet (forpliktelse) mellom (p) og (f), eks. et løfte. Hvis (f) og (p) har motstridende handlinger, f.eks. to forskjellige psykologiske tilstander er ikke betingelsen om oppriktighet tilfredsstilt. Det antas at taler er oppriktig når hensikt og innhold henger sammen.
7. Graden av styrke i handlingen; se motsetningene i: be om eller bønnfalle, anmode-beordre, beundre-forgude. Sammenliknet med punkt to må talerens psykologiske tilstand og faktiske ytring stemmer overens (Searle og Vanderveken 1985:12-20).

Betydningen av 'suksess' innebærer at språkhandlinger må innfri visse (men ikke alle) av de ovenfor nevnte punkter. Klagene som studeres i denne oppgaven er eksempler på *naturlig* språk og skiller seg fra institusjonalisert språk og kontekst. Fordi taleren i denne studien ikke har autoritet overfor mottaker (Departementet) vil ikke språkhandlingene i studien ha den tiltenkte effekten. De viktigste elementene fra punktene ovenfor i denne studien er hvordan taler posisjonerer seg overfor mottaker og med hvilken styrke han/hun uttrykker språkhandlingene og kontekst (punkt 1-3). Dette er punkter som beskriver både hvordan kontekst og bruk av styrke spiller inn i forhold til talehandlingenes 'suksess'. Krav overfor en mottaker i høyere posisjon for eksempel regnes ikke som 'suksess'. Generelt får kommentarfeltet til Departementet ingen direkte respons fra Departementet på Facebook-siden, det er derfor på mange måter ingen 'suksess' å skrive på siden og kreve eller ønske seg noe fra Departementet. Men denne studien er heller ikke en studie av den potensielle effekten klagene og kommentarene har på Departementet, men en studie av hvordan en taler tilnærmer seg Departementet ut fra de betingelser samfunnet har satt for offentlige ytringer.

De syv vilkårene for suksess er derfor ikke et forsøk på å avklare fakta fra usannheter, men hvordan talehandlingene utføres 'korrekt' i forhold til allment aksepterte regler i det aktuelle samfunnet.

Slike sosiale spilleregler tas også opp i Høflighetsteori som beskriver en språkhandling som 'feilet' om taleren taper 'ansikt' overfor lytter, (eksempler på dette er personlig kritikk, trusler, nedverdiggende utrop o.l.). I høflighetsteori beskrives 'tap av ansikt' som brudd på en grunnleggende uuttalt enighet mellom mennesker om å bevare eget og mottakers 'ansikt' (Brown og Levinson 1987:61). Dette betyr ikke at uenighet, klager eller følelser er språkhandlinger som aldri oppnår 'suksess', men det betyr at når taleren trer ut over disse uuttalte reglene settes språkhandlingens innhold i skyggen, og det er det 'usosiale' (det uønskede) som blir fremtredende. Disse sosiale spillereglene betyr at det ikke er noen fordel for taler å være aggressiv eller nedlatende overfor mottaker, fordi det bryter med sosiale

konvensjoner, men kanskje mest fordi budskapet blir sekundært og forsvinner i klagens aggressive 'støy'.

Austin beskrev disse betingelsene som innenfor 'ordinære omstendigheter' (1962:22).

Forståelsen av hva som er ordinært og normalt beskriver allment aksepterte sosiale strukturer og tilgjengelig kunnskap (Austin 1962, 144, Searle 1980, 221-232), framfor å beskrive en sann eller falsk forståelse av noe (Firanescu, 2009:328).

2.2.2 Utfordringer med teorien og tidligere studiers kritikk.

Både Austin (1962) og Searle (blant annet 1976 og 1981) anerkjente at taksonomien de hver især utviklet var problematiske. Searle' videreutvikling av SAT er også et resultat av de delene av Austin' teori han var uenig med (blant annet Searle, 1968). Kritikken utenfra går blant annet ut på at *språkhandlinger* kan plasseres i flere forskjellige kategorier. Dette er også en utfordring i analysen av KM (*Korpus Mukhallafāt*), oftest med *ekspresive* språkhandlinger. *Ekspressive* språkhandlinger er i utgangspunktet uttrykk for følelser, men kan også kan oppfattes som indirekte oppfordringer (*directives*) en *instruerende* språkhandling. Det at de kan plasseres i flere kategorier kan i siste ende gi en skjev tolkning av denne studiens språkhandlinger.

En utfordring jeg møter ofte i studien er om språkhandlinger skal forstås bokstavelig eller om det eksisterer et tilleggs budskap, eks.: «(...) Vi har ikke mottatt noe svar på flere måneder (...)» (056). Eksempelet kan være uttrykk for kun det bokstavelige, som er en opplysning (en *assertive*) om at taler ikke har fått noe svar, eller det kan være uttrykk for det bokstavelige og tilleggs-hensikten som eventuelt er: *Vi har ikke fått et svar på flere måneder, og vi ønsker et svar*. Det siste utelatte, eller det som skal forstås implisitt i setningen, er uttrykk for et behov (en *directive*). Denne type tolkning, av implisitte budskap, er det Searle påpeker som *probabilistiske* (1975:61). I setningen over «Vi har ikke mottatt noe svar på flere måneder» ligger det implisitt at taleren venter på et svar. Jeg vil fortsatt kategorisere ovenfor setning som en *assertive* (en opplysning), men det implisitte budskapet er med på å kategorisere denne kommentaren som en klage. Eksempelet over er også eksempel på nedtonet høflighet og viser hvordan denne tvetydigheten kan ha en sosial funksjon som sørger for at taler er mindre direkte overfor mottaker.

Deler av denne kritikkens innhold er samtidig en anerkjennelse av at språk er tvetydig og potensielt flertydig som betyr at ytringer kan inneholde to budskap samtidig. Språket utvikles kontinuerlig og er ikke nødvendigvis mulig å kategorisere presist, og tolkninger av det tvetydige er *probabilistisk* ifølge Searle (1975:61). Det er ofte slik at språkhandlinger har flere hensikter og funksjoner samtidig, ikke kun en enkelt. Det er også mulig å ha forskjellige psykologiske tilstander samtidig, for eksempel kan man håpe på, men ikke forvente, eller en taler kan foreslå konkrete endringer og samtidig vite at det ikke tas til etterfølgelse. Setninger kan ha flere intensjoner og 'retninger' (det Searle kaller «directions of fit»), og på grunn av dette har kritikere, og Austin og Searle selv, beskrevet teorien som problematisk. Rent praktisk er teorien samlende på et språk som kontinuerlig utvikles. Jeg bruker selv teoriens ulike trinn når jeg forsøker å inkludere en *språkhandling* som Searle ikke selv inkluderte i taksonomien, som er forsøket på å plassere religiøse ytringer (bønn og det såkalte *Allāh-alfabetet*)²⁵ inn i taksonomien. Dette diskuteres i detalj i senere kapittel.

2.2.3 Implisitte og eksplisitte språkhandlinger

Implisitte språkhandlinger har som hensikt å oppnå noe mer enn det rent bokstavelige. Et klassisk eksempel på en språkhandling hvor budskapet er implisitt er setningen 'Kan du sende saltet?'. Her er ikke hensikten å få lytter til å svare ja (jeg er kapabel til å sende saltet) eller nei (jeg er ikke kapabel), men å få lytter til å *sende* saltet. Dette er en *veiledende* språkhandling (en *directive*, kategori 2 av de 5 språkhandlingene), hvor hensikten er en anmodning (ikke et spørsmål).

Andre mer tvetydige eksempler språkhandlinger hvor budskapet er implisitt er: 'Det er så kaldt.', som kan tolkes som et ønske om at mottaker skrur opp for varmen (en *directive*). Men det kan også være en ytring som kun skal forstås bokstavelig hvor taleren beskriver en tilstand (en *assertive*). Denne typen og liknende ytringer kan derfor potensielt tilhøre mer enn en kategori. Dette er også et av de punkter som teorien kritiseres for, det at kategoriene er *for* generelle og at det er mulig å plassere uttrykkene i flere kategorier samtidig.²⁶

Nedenfor er eksempel fra min egen studie, som viser en 'kompleks' *språkhandling*. Taleren bruker to ulike varianter av *directives*, i den første er budskapet eksplisitt (en appell), i den

²⁵ Det såkalte *Allāh-alfabetet* er en samlebetegnelse for hvordan ord og fraser som opprinnelig knyttes til religiøs tale også blir brukt i hverdagspråket og her tar en rekke sekundære betydninger. Dette beskrives i mer detalj i analysen.

²⁶ Se blant annet: «John Searle and his critiques», 1993, ed. Ernest Lepore og Robert van Gulick

siste setningen (et retorisk spørsmål) er budskapet implisitt.

Eks. 1:

Anqūdūnā min ‘arabāt al-kash allī talqī al-mukhallafāt fī al-tara’ (..). Ayna al-ruqāba, ayna ḥamāya al-Nīl (090, MSA).

«Redd oss fra feie/spyle-bilene som kaster avfallet i kanalene (...). Hvor er kontrollen? Hvor Nilens beskyttelse?»²⁷

Kommentaren ovenfor er eksempler på veiledende språkhandlinger (*directives*) hvor hensikten er å få respons fra mottaker. Første del av setningen er en eksplisitt appellerende imperativ som er instruerende ovenfor mottaker, dvs. uttrykker et behov. Eksempler på instruerende språkhandlinger er imperativer som.: «Redd oss (!)». Imperativer er eksempler på eksplisitte og direkte språkhandlinger (direkte i den betydning av mottaker er kjent/tydelig uttrykt). Den påfølgende handlingen (frem til punktum i den norske oversettelsen) beskriver innholdet i språkhandlingen («fra feie/spyle-bilene som kaster avfallet i kanalene som vi irrigerer avlingene fra»).

I siste del av kommentaren ytres to spørresetninger som er to retoriske spørsmål. Alle delene i kommentaren kategoriseres som instruerende språkhandlinger (*directives*), som inneholder talers ønske om at mottaker foretar en handling. En instruerende handling betegnes i U/høflighets-teori som en ‘trussel’ for mottakers ‘ansikt’ (det som inkluderes i ‘ansikt’ er blant annet mottakers personlige verdi, selvfølelse og frihet). Eksemplet over regnes som en ‘trussel’ fordi alle krav eller appeller potensielt frarøver mottakers handlefrihet. ‘Trussel’ på mottakers ansikt beskrives av Brown og Levinson (1987) som «Face threatening acts» (FTA heretter). Disse ‘truslene’ kan ytres med ulik styrke, eks. nedtonet: å be, bønnfalle, spørre, eller forsterket: å kreve, insistere etc. Disse ulike nivåene av trusler faller under U/Høflighets-teori som beskrives i senere avsnitt.

2.2.4 In/direkte språkhandlinger.

Språkhandlinger kan i følge Searle (1975:169-70) inndeles i direkte og indirekte språkhandlinger. Searle skiller mellom primær og sekundære språkhandlinger. Han beskriver indirekte språkhandlinger for primære språkhandlinger, som er ytringer som må forstås via

²⁷ Julie A. Stang Aas KK, nr.: 090. Denne og de følgende oversettelsen er mine egne om ikke annet nevnes i teksten.

den *tiltenkte* meningen framfor den bokstavelige. For Searle er de primære betydningen i eksempelet «Can you pass the salt?» (Searle, 1975:176) ikke setningens bokstavelige betydning, men måten vi *braker* ytringen på. Dette betyr ikke at den sekundære (den bokstavelige) betydningen ikke er relevant. Spørsmålet «Can u pass the salt?» innebærer vissheten om at lytter er i stand/kapabel til å sende saltet, men den primære hensikten er å få M til å sende saltet. Den bokstavelige meningen utelukkes derfor ikke, men språkhandlingens primære hensikt er å få tilsendt saltet. Språkhandling er derfor i mange tilfeller fortsatt knyttet til den bokstavelige forståelsen.

En annen type indirekte talehandling er den som utføres ved å utføre en annen språkhandling, for eksempel retoriske spørsmål, hvor talehandlingens hensikt er indirekte. Retoriske spørsmål kan brukes blant annet for å uttrykke egne tanker og meninger (det er ikke nødvendigvis en direkte mottaker) eller for å igangsette en debatt (en tydelig mottaker). Det er ikke nødvendigvis at taleren ønsker svar, men heller å igangsette en prosess hos lytteren. I denne studien bruker jeg betegnelsene implisitt/eksplisitt med hensyn til selve *innholdet* i klagene. Det eksplisitte er klager som har et bokstavelig innhold, ofte er hensikten og innholdet i disse klagene ens. Det implisitte beskriver klager hvor budskapet enten er unnlates og må tolkes av leseren, det kan også være hint, metaforer, sarkasme eller være tvetydig og kan tolkes i ulike retninger. I disse klagene er det ofte forskjell mellom hensikt og innhold. Betegnelsene direkte og indirekte bruker jeg for å beskrive om taleren henvender seg direkte til mottakeren (med navn/ tittel/du/dere) eller om taler er indirekte (mottaker nevnes ikke).

Ifølge Searle (1975, 178)²⁸ og Brown and Levinson (1987, 142) og Leech (1989,108) er høflighet hovedmotivasjonen (eller nært tilknyttet) indirekte *språkhandling*. Dvs. det innforståtte, utelatte, det metaforiske, tvetydige o.l. er en av flere strategier for å opprettholde harmoni, unngå å tape eller skade 'ansikt', såkalt «Face Threatening Acts» (Brown and Levinson (1987, 25)). Ettersom det er i både taler og lytters beste å bevare sosial harmoni, blir forskjellige strategier innenfor implisitt tale den konvensjonelle måte å uttrykke seg på. Det er både standardiserte *språkhandling* (som i eksemplet *kan du sende saltet?* i stedet for *send saltet!!*), men også de som er åpne for fortolkning som eksempelvis i retoriske spørsmål. Det er også til talers beste å unngå FTA og 'tap av ansikt' fordi dette kan reflektere mangel på emosjonell kontroll eller såkalt 'emosjonell lekkasje' (Brown and Levinson, «emotion leakage»,1987:68). Det *kan* derfor være noe personlig å vinne i det å være tilbakeholden og

²⁸ Searle 1981 36, hevder at dette gjelder *directives*. Ikke alle språkhandling.

implisitt («off-record»²⁹), men det er fordeler og ulemper i begge varianter. Det eksplisitte kan oppfattes ærlig, direkte, konkret og taler kan oppnå respekt for dette, men det eksplisitte kan også oppleves *for* direkte eller hensynsløs. Det implisitte kan oppfattes taktfullt, mildt, tålmodig, sosial harmonisk, og det presenteres lav eller ingen risiko for FTA og man unngår ansvar for T eller L's ansikt (Brown and Levinson, 1987: 71-72), men taleren kan også oppfattes som vag og upresis. «The more indirect an illocution is, the more diminished and tentative its force tends to be» (Leech, 1989:108). Implisitte budskap klager kan derfor oppfattes som en svake, men samtidig taktfulle som ivaretar både taler og lytters 'ansikt'. Men oppfattelsen av hva høflighet er, er basert på et utallig antall faktorer. En felles verbal og ikke-verbal plattform spiller inn; språkbruk, tiltaleform, kulturelle normer, tonefall, gestikulering og ansiktsuttrykk. Alle de ovenfor nevnte spiller inn og kan enkelt misoppfattes av den som ikke besitter denne kunnskapen. Det er i tillegg lokale normer, tro og verdisett og skiftende tendenser (Bouchara, 2015:93), men også individuelle, periodevis og kontekstuelle situasjoner. 'Ansikt' er, liksom språk, ikke statisk (Kareem, 2018:23). Det finnes visse universelle fellestrekk som går på tvers av sosiokulturelle og individuelle tro og verdisett, som: å føle seg ønsket, respektert, forstått, likt, sett og anerkjent (Brown and Levinson 1987:61-62). Det er disse fellestrekkene og behovene for dem, som bidrar i å opprettholde harmonien mellom to samtalepartnere, og som også forstås tverrkulturelt. Det høflige kan derfor være mer enn bruken av metaforer, og det uhøflige kan være mer enn det å uttrykkes seg eksplisitt og direkte.

2.3 Høflighetsteori. Det negative og det positive 'ansikt'.

Grunnleggende i Høflighets-teori er at det ligger en uttalt enighet mellom to konverserende som går ut på at både taler og mottaker forsøker å bevare både eget og mottakers 'ansikt'. Dette beskrives som "the cooperative principle" (Posner,1980,176, opprinnelig etter H.P. Grice 1975, 45-46), som beskriver en form for uttalt høflighetskultur mellom to konverserende. En taler gjør sitt ypperste for å sørge både for at sitt eget samt mottakerens 'ansikt' ivaretas, slik at samtalens harmoni opprettholdes. Taler ønsker ikke å tape 'ansikt', ei vil han at mottaker skal tape sitt. Samtalen er en 'suksess' når begge parter har kommet helskinnet ut av en samtale med begges 'ansikt' ivaretatt, dvs. begges verdi og frihet er intakt. 'Truende' *språkhandlinger* (FTA) er de ytringer som utfordrer det 'negative' eller det

²⁹«Off record», Brown og Levinson, 1987, 211-227, beskriver indirekte og implisitte språkhandlinger: som hint, nedtone, ironi, metafor, vaghet etc.

‘positive ansikt’. Å true det ‘positive ansikt’ er ytringer som forsøker å påpeke eller frarøve verdi hos mottaker. ‘Trussel’ på det ‘negative ansikt’ innebærer å frarøve mottakers tid, f.eks kreve eller kommandere at mottaker gjør deg en tjeneste. Dette er alle eksempler på FTA, som er ulike måter taleren intensiverer *språkhandlinger* og uttrykk i møte med mottaker. Det motsatte av ‘trusseler’ er fraser og *språkhandlinger* som virker oppbyggende på taler og lytters positive ‘ansikt’, eksempelvis å gratulere, ære, vise takknemlighet overfor og bruk av titler osv. Det innebærer også å nedtone behov, ønsker o.l., for ikke å kreve for mye av mottakers tid. F.eks er en vennlig forespørsel å foretrekke sammenliknet med en imperativ. Dette er ulike ytringer som gjerne har en *sosial* funksjon, såkalte «sweeteners» (Nguyen, 2005, 8) eller *dempere*³⁰ på norsk. Men de samme ytringene kan også brukes sarkastisk, og komplimenter kan brukes som overdreven smiger. I analysen bruker jeg betegnelsen *å dempe* eller *å nedtone* for språkhandlingene som forsøker å bevare harmoni med mottaker, og det *å forsterke* i de tilfeller hvor taler intensiverer ‘trusselen’ overfor mottaker.

Ifølge Brown og Levinson (1987) deles høflighets-strategier i 4 typer, alle strategiene innenfor høflighet er forsøk på å nedtone eller dempe trusselen ovenfor lytter:

- 1) Negativ høflighet; «hvis det ikke er for mye trøbbel, kan du...» (toner ned trusselen ovenfor lytter). Negativ høflighet er rettet mot mottakers handlefrihet og retten til å være fri for talerens ønsker behov og krav. Taleren forsøker å nedtone egne behov for ikke å bryte for mye inn i M's frihet.
- 2) Positiv høflighet; «vil du være så søt å...» (oppbygger lytters positive ‘ansikt’, rettet mot lytters verdi). Positiv høflighet bygger opp M positive ansikt (mottakeren ønsker å bli verdsatt og anerkjent), et eks, kan være et kompliment eller bruk av tittel; *Ærede doktor*.
- 3) Indirekte («Off record politness»), å hverken utsette eller utfordre lytters positive eller negative ansikt. Det indirekte gir T en sjanse til å trekke i land, hvis M skulle avvise talerens forespørsel. Dette kan være nøytrale språkhandlinger, men budskap som er implisitt, eller tvetydig.
- 4) Såkalt «Bold on politness» eller direkte høflighet. Ytringer som ikke har noen formildende strategier. Taler sier hverken mer eller mindre av det som er krevet/forventet.

³⁰ «Dempere» beskrives av Lanza og Skadberg (2017, 338) som eksempelvis nyanserte måter å uttrykke seg på for å unngå direkte konfrontasjon med M.

2.4 Uhøflighetsteori.

Uhøflighetsteori (Culpeper et al. 2003) er utviklet med bakgrunn i Høflighetsteori basert på Brown og Levinson (1987). Der strategier innenfor høflighetsteori forsøker å tone ned, forsøker strategier innenfor *uhøflighets*-teori alltid å intensivere. Uhøflighets-teori kategoriserer fire strategier som taler benytter i møte med mottaker:

- 1) Negativ uhøflighet, taler forsøker å intensivere trusselen overfor lytters ansikt, rettet mot lytters handlefrihet. For eksempel å kreve eller tvinge lytter. Negativ uhøflighet, intensiverer trusselen overfor Ms negative ansikt, slik at M føler seg ufri.
- 2) Positiv uhøflighet (uhøflighet mot lytters 'positive ansikt') truer lytters positive ansikt, rettet mot lytters verdi, for eksempel negative bemerkninger eller eksklusjon av vedkommende, får M til ikke å føle seg verdsatt.
- 3) Indirekte uhøflighet, eksempler er uoppriktig høflighet, for eksempel sarkasme and mockery.
- 4) Direkte uhøflighet («Bold impoliteness»), brukes når taler ønsker å gjøre det tydelig at hen ønsker å true mottakers ansikt. (Forskjellen mellom 1 og 4 er sistnevntes direktehet, og/eller at det truer *både* lytters frihet og verdi. T forsøker uttalt å skade Ms ansikt. (Culpeper har også "withold politness", som jeg utelater her, som er å holde tilbake høflighet når det er forventet Culpeper et al 2003, 1554-1555)

Det Uhøflighet- og Høflighets-teoriene overordnet beskriver er forskjellen i talers valg mellom enten å intensivere (uhøflighet) eller nedtone (høflighet) ytringene i møte med mottaker. Å nedtone eller intensivere språkhandlinger referer enten til mottakerens verdisett (selvfølelse) eller mottakers handlerom (om taleren krever mottakers tid).

En samtale (muntlig og skriftlig) handler ideelt sett om å balansere eget 'ansikt', med mottakers positive og negative 'ansikt' (Brown and Levinson 1987,61).

2.5 Språkhandlingen å klage.

En klage er: «A speech acts in which disappointment or a grievance is expressed» (Clyne, 1994:49). Det er å uttrykke misnøye over mottakers handlinger, valg, ord eller produkt og hvor mottaker (mer eller mindre eksplisitt uttalt) holdes ansvarlig eller står i posisjon til å kunne endre situasjonen (Nguyen, 2005,7). Hensikten med klagen er et mer eller mindre

direkte forsøk på å endre en situasjon som oppfattes negativ. Hvordan klagen uttrykkes og med hvilke språklige virkemidler påvirkes av faktorer som status, sosial distanse, kjønn, relasjon, situasjon og kontekst (Jamil og Razzak, 2016:4139-4140, Searle og Vanderveken, 185:27, Brown og Levinson 1987, 29, 74, 78-79),³¹ som er faktorer relative til samfunnet talehandlingene uttrykkes i. Det betyr ikke at samfunnsregulerte spillerregler skal eller bør overholdes, men det er sosiale koder som forventes av taleren.

Det er funnet mønstre i hvordan sosial avstand påvirker klage-mønstrene. For eksempel hevder Boxer (1993) at klager opptrer lignende i de nære og i de fjerne relasjoner, altså i ytterpunktene av våre relasjoner. Boxer hevder at klager varierer mest er i relasjonene med bekjente, arbeidskolleger eller mer perifere relasjoner. Årsaken til dette er at man i de uetablerte relasjonene har større behov for å opprette eller bevare solidaritet. Ovenfor ens nære familie er relasjonen forholdsvis satt, det samme gjelder møte med en fremmed, som man sannsynligvis ikke ser igjen. I de mindre etablerte relasjonene, som arbeidskolleger, er det større behov for å trå mer varsomt fordi behovet for harmoni i denne relasjonen skal bygges opp. I studien vil jeg betjene talerens relasjon med Departementet som en uetablert relasjon. Det er en fremmed, men en fremmed som taleren risikerer å møte igjen. Det er både sosial distanse med hensyn til status og autoritet, i tillegg til 'virtuell distanse' i og med at kommunikasjonen er over nett. Taleren henvender seg til fremmed med makt og autoritet, som taleren må tre varsomt overfor. Å 'tape ansikt' er mer ukomfortabelt med uetablerte relasjoner framfor overfor en komplett fremmed du aldri ser igjen.

I og med at kommunikasjonen foregår over nett, hvor brukeren potensielt overvåkes har ikke taleren mulighet til å flykte fra situasjonen. Mottaker er en fremmed, men en fremmed med konsekvens, en som taleren potensielt ser igjen. Derfor er dette en relasjon taleren (basert på konsekvensene) 'bør' opprettholde, og bygge relasjon til.

Ifølge Searle og Vanderveken (1985, 213) tilhører klagen den *ekspresive* eller *assertives* kategorien. *Ekspressive* er overordnet talerens følelser og holdninger som; enighet, uenighet, avvisning, støtte eller komplementer etc. Men i følge Searle overlapper de fem kategoriene i SAT, og skal ikke forstås som fullstendig låste kategorier, som betyr at det å *klage* ikke nødvendigvis kun er en *ekspresive*.

Jeg benytter meg av en definisjon av klager etter Decock og Depraetere (2018) som er basert på en kombinasjon etter Trosborg (1995, 15) og Meinel (2010, 14). Definisjonen til Decock og

³¹ I denne studien inkluderer jeg også 'virtuell distanse' som er samtaler over internett mellom talere i den 'virtuelle verden'

Depraetere er en utvidet forståelse av at en klage er mer enn bare det å uttrykke misnøye. En klage i følge Decock og Depraetere innebærer fire punkter som beskriver talerens ulike hensikter og består av en eller fire punkter.

En klage:

- 1) Omhandler en pågående eller tidligere hendelse.
- 2) Det er en negativ evaluering av eller uttrykt misnøye over hendelsen.
- 3) T holder mottaker helt eller delvis ansvarlig for å rette opp i klagen.³²
- 4) T ønsker at mottaker skal rette opp i klagen.

(Decock og Depraetere, 2018:10, basert på definisjon etter både Trosborg (1995:15) og Meinel (2010:14).

I denne studien analyseres derfor klagen, ut fra hele kommentarer, ikke kun ytringen som uttrykker misnøye.

Et av hovedmålene i studien er å undersøke hvordan taleren henvender seg til Departementet med de ovenfor nevnte punktene. Et annet mål er å undersøke hvilken tilleggsinformasjon, eksempelvis høflighetsmarkører og non-verbale tegn taleren bruker i henvendelsen. Et tredje interessant mål har vært å undersøke om T ved å bruke varianten *mukhallafāt* reflekterer Departementets språk-variant MSA og derfor også evt. uttrykker seg mer formelt.

2.5.1 Klager og Beklagelser.

Klager er definert ved det å uttrykke misnøye over en situasjon som enten L dels eller helt holdes ansvarlig for. En klage kan deles inn i to kategorier (etter Clyne 1994, 49-62)

1) en klage («to complaint») og 2) å beklage (å beklage seg over, oversatt fra det engelske «whinge» (egentlig å sutre))(Ibid, 49). Sistnevnte, det å beklage seg over noe, er et eksempel på en indirekte *språkhandling*, hvor taleren beklager seg over egen situasjon eller en tredjepart (en situasjon/person). I beklagelser er det ikke nødvendigvis forventet at mottaker skal foreta en endring/løse situasjonen, fokuset her er heller å oppnå solidaritet eller enighet hos lytter. Å beklage seg regnes som en måte å igangsette en samtale på eller etablere solidaritet mellom de konverserende (Boxer, 1993:106-107).³³

En klages hensikt er beskrevet som ønske om å få ende på et problem (Jamil og Razzak, 2016,

³² Punkt 3 kan uttrykkes mer eller mindre eksplisitt: du, dere, Departementet, tittel (Minister, frue) eller fullt navn.

³³ Boxer referer til indirekte klager som ikke holder mottaker ansvarlig.

4138), eller det er uttrykk for ønske om endring (Baggini, 2010,1).

Ifølge Clyne (1994) har *klagen* en tydelig mottaker. En klage er *direkte* når den rettes (skriftlig eller muntlig) mot lytter, og denne holdes ansvarlig eller står i posisjon til å gjøre noe med klagen. Den direkte klagen nevner enten mottaker med navn, eller via verb, subjekt eller i et imperativ, men henvendelser kan også være indirekte, eksempelvis å omtale mottaker i tredje-person. Direkte klager er ikke å ta feil av, mens indirekte klager kan være tvetydige.

I denne studien utforsker jeg 63 klager, blant annet med fokus på hvordan disse tiltaler Departementet/Ministeren. Omkring halvdel av disse regnes som beklagelser, dvs. taleren klager over en tredjepart. I deler av analysen har jeg derfor valgt å analysere klagene og beklagelsene hver for seg fordi disse tilsynelatende har ulike hensikter. Ifølge Ghaznavi (2017, 2) er indirekte klagers funksjon å lufte meninger og følelser, og søke fellesskap, framfor å være talehandlinger som forventer reell endring eller handling fra mottakers side. Mens en klages hensikt beskrives som ønske om endring. Det har vært interessant å innledningsvis utforske skille mellom beklagelser og klager ettersom de har to ulike mål, henholdsvis solidaritet og krav. I siste ende antar jeg at alle 63 kommentarer har som hensikt å få mottakeren til å handle og rette opp i situasjonen med *avfall*. Jeg antar at det å søke solidaritet hos mottaker ved å uttrykke seg via en beklagelse er i denne studien heller et språklig virkemiddel som appellerer til Ms følelser/moral. Til tross for at studiene over hevder et skille i hensikt i klager og beklagelser, antar jeg i denne studien at alle klagene har den samme hensikten (å få M til å handle), mens det å beklage seg over en tredjepart er et språklig virkemiddel som nedtoner klagen (dvs. hensikten er lik, men måten å uttrykke det på (innholdet) er ulikt). Å beklage seg over en tredjepart er en måte å unngå direkte og eksplisitte språkhandlinger, og fungerer som en av flere måter taleren kan nedtone budskapet overfor en autoritet. I utgangspunktet kan jeg kategorisere beklagelsene som nedtonede klager.

2.6 Kontekst. Manglende ytringsfrihet og selvsensur.

Det følgende avsnittet gir er et lite innblikk i hva slags miljø taleren i kommentarfeltet skriver i og potensielt påvirkes av.

I Egypt er det særlig journalistikken som underlegges selvsensur som følge av konsekvensene det har å ytre seg kritisk overfor myndigheten. De artikler og rapporter som er valgt i denne studien dekker kun en liten del av situasjonen omkring fri kritikk i Egypt, men litteraturen gir et lite innblikk i deler av tilstanden samfunnet er i, og deler av det taleren måtte ha i bakhodet

når hen uttrykker seg i et offentlig innlegg i et sosialt medium i Egypt.

Den form for overvåkning og kontroll som foregår i Egypt gjelder ikke kun av mediehus og hjemmesider, men også hva journalister som privatperson presser 'like' på i sosiale medier eller hvilke underskriftskampanjer de undertegner. Det er dermed ikke bare de store nyhetsbyråene som er utsatt for overvåkning, men også hva den enkelte borgeren gjør privat. Pressefriheten er blitt beskrevet som større under den tidligere presidenten Hosni Mubarak sammenliknet med den nåværende, president Abdel Fattah al-Sisi. Førstnevnte skal ha ment at det lønnet seg for hans maktposisjon å bevare noen åpne ventiler i samfunnet, mens al-Sisi beskrives som fast bestemt på å lukke disse.³⁴

Det året denne studiens korpus innsamles (2019) gjennomføres en rekke massearrestasjoner, og kritikere av staten utsettes for tortur som følge av protester mot Sisi.³⁵ Det samme året implementerer al-Sisi en NGO-lov som blant annet gjør det forbudt å gjennomføre og publisere meningsmålinger eller gjennomføre felt-arbeid og publisere resultater uten regjeringens godkjenning. Under den nåværende pandemien er helsearbeidere som kritiserer myndighetenes håndtering av Covid eller påpeker at det er mangel på utstyr i sykehusene blitt siktet av myndighetene og risikerer sjikane. Det samme gjelder også familiemedlemmer og den nære kretsen omkring menneskerettighetsforsvarere, journalister eller kritikere. Dette peker på at grensene for kontroll utvides fra å gjelde store mediehus til at enkeltindivider som uttrykker seg i sosiale medier også rammes av masseovervåking. Overvåkingen i 2019-2020 gjelder også individuelle brukere av sosiale medier. Eksempelvis er enkelte blitt siktet for brudd på 'offentlig moral' eller 'misbruk av sosiale medier', eller blitt fengslet etter å ha ytret kritikk av Egypts påtalemyndighet på det sosiale mediet Twitter.³⁶ Rapporter fra Humans Rights Watch beskriver at overvåkning gjelder profilerte figurer, men også enkeltindivider som kritiserer styresmaktene eller utfordrer samfunnet på ulike måter, *også* på sosiale medier. Bilder, 'tweets', underskriftskampanjer og 'likes' er alle emner som taleren risikerer å bli siktet for.

Den egyptiske foreningen «Association for Freedom of Thought and Expression» (AFTE) peker på at effektene av denne type statlig kontroll leder til selv-sensur både med hensyn til hvor ofte et individ eller et media produserer et offentlig innlegg, men også hva slags innhold

³⁴ Rasmus Bøgeskov Larsen, 2017, 19 september. Tidligere Midtøsten-korrespondent for Politiken (Danmark), BT: <https://www.bt.no/nyheter/utenriks/i/ro7Ba/egypt-blokkerer-stadig-flere-nettsteder>. (Sist sett 17 nov. 2021, krever abonnement).

³⁵ Anders Jerichow, 2020, 27 februar. BT: <https://www.bt.no/nyheter/utenriks/i/RRwpg8/mubarak-er-doed-men-diktaturet-lever>, basert på rapporter fra Amnesty. (Sist sett 17 nov. 2021, krever abonnement)

³⁶ Humans Rights Watch, 2020, 29 mars. Rapport. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/egypt>. (sist sett 20 nov. 2021).

denne legger ut.³⁷ I tillegg til hvilket innhold individet legger ut er det sannsynlig at dette i stor grad også påvirker måten taler velger å ordlegge seg, og ikke bare hvor ofte taler publiserer, men *om* han gjør det.

Det rapporteres også om masse-overvåking av private mail-kontoer, internett-surfing og telefonsamtaler og private sosiale medier til tilfeldige deler av befolkningen, og det er derfor ikke noe garantert digitalt personvern når et individ poster en kommentar online. Den offentlige kommentaren er dessuten permanent, og IP-adresser er relativt enkle å spore, særlig av nett via mobil.

Mellom 2013-2021 er det gjennomført arrestasjoner av individer relatert til det å 'like' en post, kommentere i sosiale medier som Facebook, Instagram, Twitter, Tik-tok.³⁸

Det er en form for sjansespill å offentlig kritisere myndigheter i Egypt, og dette gjelder både lokale og nasjonale myndigheter. På den annen side er befolkningen i Egypt så stor at det fortsatt er langt større mulighet for å unnsnippe denne type overvåking.

Samtidig beskriver Herrera (2015) hvordan teknologisk utvikling og enklere nettilgang i Egypt har bidratt til at taleren mer åpenlyst ytrer emner og meninger som tidligere var tabu, dette gjelder også hvem taler tør å adressere og inkluderer autoriteter som presidenter og myndigheter. Herrera beskriver også hvordan selv-sensur kan endres over tid, og hvordan slike perioder i Egypt (med mer eller mindre frihet) kan oppstå like raskt som de forsvinner. Med nettet har åpenheten midlertidig blitt endret (Herrera refererer til perioden rundt revolusjonen i 2011), men i Egypt skjer ikke dette uten konsekvenser. Det er ikke fordi kritikk av regjeringen i Egypt er uvanlig (Kalathil og Boas 2003, 129), men det slås ned på og oppfattes som politisk ukorrekt eller 'umoralsk' (Ibid, 2003,123).

Nettet i Egypt blir beskrevet som overvåket, men ikke kontrollert (Kalathil og Boas, 2003, Abdullah 2007, 150, Etling, Kelly, Faris og Palfrey 2009 49).

I Egypt har omkring 71.9% av befolkningen tilgang til nett i 2020.³⁹ I følge det egyptiske Departementet for kommunikasjon og informasjonsteknologi, er størsteparten av dette via mobil-nett.⁴⁰ At nettet ikke er kontrollert må ses i lys av Egypts millioner av brukere, og at det

³⁷ Association for Freedom of Thought and Expression (AFTE), 2020, juni 26. «Out of sight, a study on the effects of three years of blocking news websites», https://afteegypt.org/en/digital_freedom-2/2020/06/25/19529-afteegypt.html. (sist sett 17 nov 2021).

³⁸ AFTE, 2021, 3 juni. «Internet without surveillance, how can the egyptian government end the policy of mass-surveillance». https://afteegypt.org/en/breaking_news-2/2021/06/03/22766-afteegypt.html. (sist sett 17 nov.2021).

³⁹ Worldbank, 2017, «Country profile».

https://databank.worldbank.org/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=EGY. (sist sett 17 nov.2021).

⁴⁰ Ministry of Communications and Information Technology (MCIT) Egypt, målinger fra 2020 og 2021. «ICT indicators bulletin».

ikke er mulig å overvåke all internettrafikk.

2.7 Kodebytte.

Klagene i studien består av MSA, ECA og kode-bytter. 36 klager (57%) består av varianten MSA, 17 stykker (26.9%) inneholder kode-bytter og de 10 siste (15.8%) består av ECA. Det er derfor få klager med kode-bytter i studien. Korpuset inneholder også Arabizi (fra «arabic» og «englīzī») som er translitterasjon av arabisk med latinske ord og tegn (Yaghan 2008, 39).⁴¹ Det er dessuten noe fransk og engelsk, og det er også et eksempel i KK på 'omvendt arabizi', som er et engelsk ord skrevet med arabiske bokstaver. Et konstruert eksempel på dette er «تانك يو» (leses: «Thank you»)⁴²

Det er forventet at KK (responsene på postene) er stilistisk formelle, ettersom Egypt har to språk-varianter og at det skriftlige mediet hovedsakelig representeres av den mer formelle varianten (MSA), ikke bruksspråket (Nelson, Batal og Bakary, 2002 45).

Flere av klagene i studien består av MSA, men det er også enkelte som kun benytter seg av ECA eller som kodebytter mellom de to. Kode-bytte er mer kompleks enn kun et skifte mellom moderne arabisk og dialekt og diskusjonene omkring kodebytter i Egypt er stor. Her handler diskusjonen om kodebytter kanskje frem for alt om bruken og veksling mellom ulike nivå av arabisk fremfor desidert bytter mellom to helt ulike varianter. Det egyptiske språket er ikke en 'ren' form som er separert fra MSA og det er i noen tilfeller vanskelig å vite hvor nøyaktig i teksten taleren skifter nettopp fordi variantene også er like. Andre ganger er det helt tydelig.

Klagene som inneholder kodebytter består er hovedsakelig av diverse enkeltord, som demonstrativ partikkel; *illī* isteden for *alladhī*, substantiver; *al-rā`iḥa* isteden for *al-rīḥa* (henholdsvis MSA og ECA), *ihnā* (oss, ECA) isteden for *nahnu* (oss, MSA).

Det at klagene stort sett velger MSA, kan signalisere formalitet og i dette tilfellet at taler er bevisst den sosiale avstanden til mottaker (en autoritet). Formaliteten er som nevnt forventet i det skriftlige mediet, samtidig er Facebook et sosialt medium som tilrettelegger for det sosiale og mindre formelle, og dette er kanskje årsaken til at også ECA og kode-bytter blir brukt.

https://mcit.gov.eg/Upcont/Documents/Publications_1592021000_ICT_Indicators_Quarterly_Bulletin_Q2202_1.pdf. (sist sett 20 nov. 2021).

⁴¹ Jeg har bekjente i Egypt som kaller denne varianten *Franko*.

⁴² Her har jeg valgt et konstruert eksempel. Eksempelet fra korpus var såpass grovt, men måten å translitterere på er den samme. Dette peker kanskje på en ny interessant utvikling av det arabisk online-språket.

Det interessante ved å studere et samfunn hvor to språk eller språk-varianter er mer eller mindre like levende og relevante (*diglossi*),⁴³ er å undersøke hvilken variant taleren bruker blant de mange mulige språklige resursene som er tilgjengelige.

I denne studien har jeg valgt å utforske språket omkring varianten *mukhallafāt*. Dette er en av flere ord for *avfall*, som hovedsakelig er knyttet til språkvarianten MSA, og det gir meg derfor muligheten til å se om kommentarene speiler Departementets diskurs (som kun bruker MSA). I denne oppgaven har jeg begrenset utforskningen av språkvariantene til å markere kodebytter i lys grå farge der det oppstår i eksemplene, og å notere hvilken variant klagen er skrevet i, hovedsakelig for å forklare hvordan jeg velger å translitterere.

2.8 Retningslinjer/etikk i bruken av sosiale medier.

Personlig, men ikke offentlig

En egen e-mail og Facebook konto ble opprettet i sammenheng med studien for å ha tilgang til sidene jeg fulgte i perioden materiale ble innsamlet (2019). Kontoen ble senere slettet. Jeg har ikke vært i kommunikasjon med noen av sidene utenom å *like* siden og *følge* dets innhold. Det er heller ikke vært noen interaksjon med kommentatorene, følgere eller de ansvarlige for noen av sidene.

I begynnelsen av denne studien ble alle dokumenter ved innsamling anonymisert eller lagret på passord-beskyttet fil. Kjønn, alder og andre detaljer omkring taleren har ikke vært formålet for studien, men med forskning på elektronisk materiale må det skilles mellom anonymitet og den fortsatte muligheten for re-identifisering. Denne delen ble ikke ivaretatt tidlig i studien, men er senere rettet opp. Fordi korpus er selv-innhentet (ikke tilhører et allerede eksisterende korpus) og inneholder muligheten for re-identifisering er det nødvendig å søke Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Tillatelse skal søkes for å gjennomføre prosjektet fra NSD når innholdet ikke er anonymt eller kan finnes “direkte, indirekte eller via e-post/IP-adresse eller koblingsnøkkel.”⁴⁴

Reglene for person-vern og muligheten for re-identifisering av offentlige kommentarer har påvirket hvordan jeg velger å gjengi kommentarene i denne oppgaven. Re-identifisering går

⁴³ Britannica, Encyclopedia, om Diglossia: <https://www.britannica.com/topic/diglossia>.

<https://www.englishclub.com/grammar/sentence/type-exclamative.htm>. (sist sett 17 nov. 2021).

⁴⁴ NSD (Norsk Senter for Forskningsdata): <https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/hvordan-gjennomfore-et-prosjekt-uten-a-behandle-personopplysninger>. (sist sett 17 nov. 2021).

ut på at offentlig data-materiale kan gjeninnhentes gjennom f.eks. google-søk. Dette gjelder også når personlige opplysninger eller ‘hypertekst’ (link til kommentaren/siden) er fjernet. Som tidligere nevnt er nett-tilgangen i Egypt hyppigst brukt via mobil,⁴⁵ i tillegg til muligheten for sporing via IP-adresser og Facebook-brukerens posisjon.⁴⁶ Jeg har derfor valgt å ikke gjengi hele kommentarer, men utdrag av disse for å unngå re-identifisering. Mulighetene for sporing gjør brukeren sårbar, kanskje særlig fordi studie i den kvalitative analysen omhandler klager overfor en offentlig instans.⁴⁷ I enighet med NSD gjengir jeg kun utdrag av kommentarene. Korpuset KM er på forhånd sett og godkjent av veileder.

⁴⁵ Ministry of Communications and Information Technology (MCIT) Egypt, 2020, september. <https://mcit.gov.eg/Upcont/Documents/19112020000 ICT Indicators in Brief September 2020.pdf>. (sist sett 17 nov. 2021). Worldbank:

https://databank.worldbank.org/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=EGY. (sist sett 17 nov. 2021).

⁴⁶ Facebook hjelpesenter, beskriver nærmere stedsinnstillinger: https://www.facebook.com/help/278928889350358/?helpref=search&query=location%20settings&search_session_id=45a867b7813b196b4346e6bc2f9d0774&sr=0. (sist sett 17 nov. 2021).

⁴⁷ De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. 2019. Om forventet offentlighet: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/>. (sist sett 17 nov. 2021).

3.1 Introduksjon.

Det følgende kapittelet beskriver prosessen med materiale som utgjør korpus, fra utvalget av Facebook sider, selve innsamlingen og arbeidet med korpus, og hvordan dette arbeidet informerer studiens emne. Korpus-dreven metode kan som nevnt være både tidkrevende og frustrerende, fordi studiens emne ikke er spesifisert på forhånd. Jeg har revidert studien adskillige ganger, og valget av teorier er lagt til når emnet ble spesifisert. Dette kapittelet viser denne noe turbulente prosessen fra begynnelsen av studien hvor jeg samler inn materiale, til alle mulighetene korpus-dreven metode kan tilby, og til slutt valget om å utforske varianten *mukhallafāt* i kun et av de to korpusene. Valget av *mukhallafāt* er til sist også valgt på grunn av tidsmessig nødvendig begrensning og med tanke på denne studiens størrelse. Det har vært utfordrende å ta utgangspunkt i korpus-dreven metode, men dette valget har gitt meg muligheten til å utforske naturlig data og har dessuten gitt innsikt i alt arbeide som ligger bak en slik prosess.

Dette kapittelet er en beskrivelse av hvordan jeg ved hjelp av programvaren «Sketch Engine», utforsker de to korpusene og hvordan denne prosessen er med på å spesifisere studiens emne og forskningsspørsmål.

3.2 Utvalget av forskjellig materiale, valg av Miljødepartementets kommentarfelt og fokus på tekst.

Flere medier og nettsider ble innledningsvis vurdert ut fra følgende fire kriterier: tydelig miljøprofil, bruk av arabisk språk, produserer eget innhold, har et åpent kommentarfelt og med fokus på Egypt. Multimediale elementer som video og bilde ble tidlig valgt bort for å fokusere på tekst. Å kun fokusere på tekst i et multimedialt forum innebærer at jeg kun benytter meg av en liten del av materialet. Dette innebærer at jeg utelukker de delene som sørger for et helhetlig bilde av Departementets opprinnelige ønske for siden. Jeg taper derfor en del av konteksten. Den delen jeg undersøker er derfor et fragment av det helhetlige bilde som det opprinnelige materiale tilbyr. Ved kun å studere tekst, framfor å inkludere lyd eller video, forsvinner signaler som mimikk, tonefall, gestikulering etc. som finnes i video og i

bilder fra Departementets poster, eller emoojiis og emotikon som finnes i kommentarfeltet. I studie av ren tekst er det kun fokus på teksten og eventuelt bruken av non-verbale tegn. I det skriftlige mediet har taleren dessuten tid og mulighet til å planlegge utforming av teksten og formulerer seg derfor potensielt annerledes enn i et muntlig media som er mer umiddelbart. Forventningen til skriftspråket er at dette er mer formelt, sammenliknet med muntlig media.

Med disse kriterier til grunn og med fokus på tekstbaserte medier, valgte jeg Facebook som utgangspunkt.⁴⁸ Det eksisterer adskillige Facebook-sider som passer de ovenfor nevnte kriteriene. «Greenish» og «Very Nile» er eksempler på større organisasjoner med flere tusen følgere som, tross engelske navn, hovedsakelig opptrer med arabisk skrift både i poster og kommentarfelt. Men disse og andre Facebook-grupper/sider som er vurdert mangler variasjon, ofte er det fokus på enkeltsaker eller det er kun lokale operasjoner. Eksempelvis «Mā tarmīsh 'alā al-ard» og «Banlastic» som henholdsvis har fokus på forsøpling og plastikk, og som hovedsakelig kun omhandler et enkelt område, i disse tilfellene Alexandria.⁴⁹ Studien ønsker i utgangspunktet meningsutveksling, engasjement og variasjon, og dette er grunnet til at det er kommentarfeltet som studeres, framfor Miljødepartementets 'poster'.

Miljødepartementets Facebook-side, som jeg velger til sist, tilbyr bredde både med tanke på emner og geografi noe som gjør korpus mer representativt for kvantitativ analyse etter nøkkel-emner i Egypt. Variasjonen Departementet tilbyr gjør det også mer interessant å studere responsen i kommentarfeltet og undersøke de ulike fokusene i Departement og kommentarfeltet.

Sammenliknet med andre sider har Departementets Facebook-side også i langt større grad kontinuitet. Departementet 'poster' daglig mellom 1-2 poster,⁵⁰ men det kan gå dager eller uker mellom 'poster' fra noen av de andre sidene. Departementet har også flest følgere, 13 november 2019 har siden 186.195 følgere. Antatt at sidens følgere er egyptisk borger tilsvarer dette omkring 0,18 % av befolkningen som engasjerer seg i Departementets aktiviteter (basert på en befolkning med hundrede millioner). To år senere (13 november 2021) har siden 315.518 følgere, som er en økning på omkring 130 tusen følgere på to år. Sammenliknet har

⁴⁸ Jeg har derfor fravalgt Youtube, Twitter, aviser. Avisene (eks. «al-Masri al-Yaum», «al-Ahram») jeg undersøkte inneholdt svært få artikler med miljø og/eller klima som emne, Twitter er fravalgt fordi kommentarfeltet har et begrenset kommentarfelt, Youtube fordi jeg valgte å kun fokusere på tekst.

⁴⁹ Facebook-siden *Greenish*: <https://www.facebook.com/GreenishEg/>. *Very Nile*: <https://www.facebook.com/verynile/>. *Matarmīsh a 'lā al-ard*: <https://www.facebook.com/matarmish3lard/>. *Banlastic Egypt*: <https://www.facebook.com/banlasticegypt/>. (Adgang til link krever innlogging på Facebook. Sist sett 17 nov. 2021).

⁵⁰ Det er totalt 584 poster i løpet av 2019. Julie A. Stang Aas, KP, 2019.

Greenish 79.424 følgere, *Very Nile* 112.236, *Mā tarmīsh 'alā al-ard* 7739, *Banlastic* 18.662.⁵¹

Miljødepartementets side ble opprettet 24 juni 2014, og er en multimedial framstilling av Departementets budskap og prosjekter. Siden følgere, relativt til Egypts høye befolkning, reflekterer kanskje en lav interesse blant Egypts befolkning. løpet av 2019 er det omkring 8485 kommentarer og omkring fem og en halv gang så mange 'likes' (46.518) på siden.⁵² Antall kommentarer som er opptalt i løpet av 2019 fordelt på antall følgere på nyåret i 2020 tilsvarer at 4,21 % av følgerene kommenterer på 'postene', mens 23,08% trykker 'like' på 'postene' (basert på antall følgere februar 2020). Denne informasjonen gir et visst innblikk i hvordan følgeren bruker siden og beskriver samtidig forskjellen i det å 'like' en post sammenliknet med det å publisere offentlig en kommentar. Det er relativt få av følgerene som 'poster' en kommentar. Det krever et større engasjement, og er i større grad personlig, men er potensielt også mer såbart og utleverende for taleren.

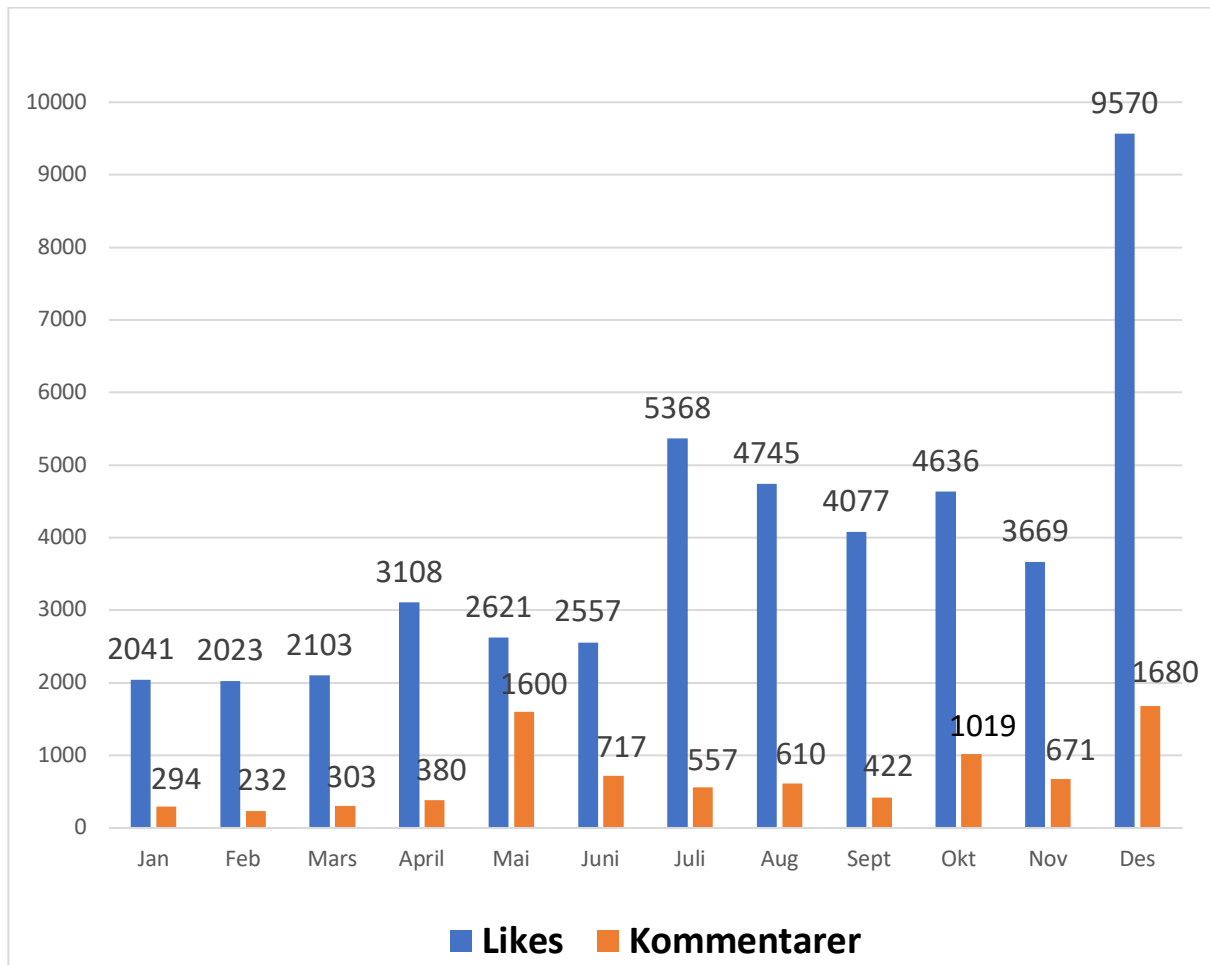
Noe av det grunnleggende i Austin og Searle' filosofi er at språk er handling. En kommentar på Departementets Facebook side er en engasjert handling, og alt annet en passivitet. I denne studien av klager er taleren kritisk overfor Departementet og velger å 'poste' en klage offentlig i et samfunn hvor kritikk stort sett er uvelkommen. Min egen opplevelse av klagene i studien er at taleren, på tross av omstendighetene, velger å engasjere seg kritisk åpenlyst. Det er dette engasjementet som er interessant fordi det viser hvor engasjert taleren er på tross av omstendighetene.

Skjemaet under er en oversikt over kommentarfeltet KK som helhet. Det viser andelen følgere som velger å 'like' en 'post', sammenliknet med å antallet som kommenterer. Denne oversikten gir også et bilde på at det krever noe mer av taleren å kommentere, og det viser også at det er relativt få som kommenterer, sammenliknet med å 'like' en post.

⁵¹ Disse målingene fra september 2021.

⁵² Inkluderer alle type 'likes', både positive og negative.

Figur 3.1 1 Statistisk oversikt over ‘likes’ og kommentarer i KK januar-desember 2019.

3.3 Korpusdreven tilnærming.

Korpus-dreven tilnærming er en metodologi som tar utgangspunkt i relativt åpne forskningsspørsmål som revideres underveis i oppgaven. Metoden benytter seg ofte av en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder, hvor den kvantitative utforskningen assisterer den kvalitative analysen ved å skape et utgangspunkt for videre undersøkelser (Holmes and Meyerhoff 2003,15). Kombinasjonen brukes for å understøtte videre undersøkelser, men det er ikke nødvendigvis slik at metodene integreres (Angouri 2010, 33,35). Det vil si at det innledende kvantitative arbeidet informerer emne, men ikke nødvendigvis inkluderes direkte i emnet som studeres videre kvalitativt. Slik har det også vært i denne studien hvor det innledende arbeidet og planer for studien er revidert og endret etter hvert som jeg blir kjent med korpus, og derfor har latt korpus informere forskningsmålet.

Et korpus er en samling tekster som har som mål å beskrive en spesifikk språkvariasjon (Adolphs, 2006, 2). ‘Spesialiserte korpus’ som KP og KK, er korpus som beskriver språkvariasjoner innenfor et gitt emne. Slike korpus går gjerne ut fra et overordnet forskningsmål, men det er ikke nødvendig at det er spesifisert fra starten. ‘Spesialiserte korpus’ egner seg i å beskrive språkmønstre innenfor et begrenset felt, og har ikke til hensikt å beskrive språket som helhet (Tognini-Bonelli, 2001, 8).

Korpusene som er innsamlet i denne studien er bygget opp med utgangspunkt i online elektronisk materiale og er en samling av poster og kommentarer som er manuelt innhentet fra Miljødepartementets Facebook-side i perioden 1 januar-31 desember 2019. De representerer materiale innenfor et spesifikt felt (miljø og klima) og hensikten med studien er å utforske språket i det spesifikke emnet/kategori (ett hvert kategorien *klager*), ikke arabisk språk generelt.

Studien benytter seg av korpus som en *resurs* som informerer emne. Funn i korpus med programvaren Sketch Engine gir et statistisk overblikk over korpusene, og samlet tilrettelegger disse funn muligheten for å spesifisere studiens emne. Den innledende statistiske analysen er gjennomført med programvaren Sketch Engine. Bruken av programvarer og elektronisk tekst-analyse er en bred term som omfavner all bruk av data med digitalt format som kilde (Adolphs, 2006, 16). Fordelene ved elektronisk tekstanalyse er blant annet å unngå forutinntatthet ovenfor materiale, dessuten er data-program relativt presise og hurtige og gir innsikt og oversikt i korpus og sørger for reliabilitet og validitet (Baker, 2010, 111).

Det finnes en rekke programvarer som er tilgjengelig over nett. Sketch Engine er gratis og tilgjengelig via UiB, men det finnes også andre program som håndterer arabisk skrift, blant annet Word Smith Tool av Mike Scott. Sistnevnt er foreløpig ikke gratis tilgjengelig for studenter og krever en stor server som har plass til denne pakken. Med Sketch Engine kan jeg arbeide online, og programvaren er som sagt gratis. Min opplevelse av programmet er at et er relativt enkelt å sette seg inn i programmets grunnleggende funksjoner (f.eks. *ordliste*, samt enkelte *konkordanser* og *kollokasjoner* som jeg selv har brukt i denne studien), mens andre funksjoner ved programvaren er noe mer krevende og krever mer innsikt i kvantitativ språkvitenskap. Både Word Smith Tool og Sketch Engine er program jeg har blitt anbefalt av medstudenter, og etter å ha forsøkt meg på begge vil jeg si Sketch Engine er den enkleste å sette seg inn i for den som ikke har noen forkunnskap til denne type programvare.

Jeg har innledningsvis sammenliknet studiens to korpus ved å utforske korpusenes *ordlister* via Sketch Engine, dessuten enkelte konkordanser som beskrives i mer detalj i de følgende avsnitt.

Den statistiske analysen av KK og KP har som hensikt å gi innblikk i hvilke emner som er relevant for Departementet og kommentarfeltet i løpet av året 2019. Samtidig gir dette arbeide innsikt i begge korpus som helhet, og sørger for en viss kontekst til den kvalitative analysen.

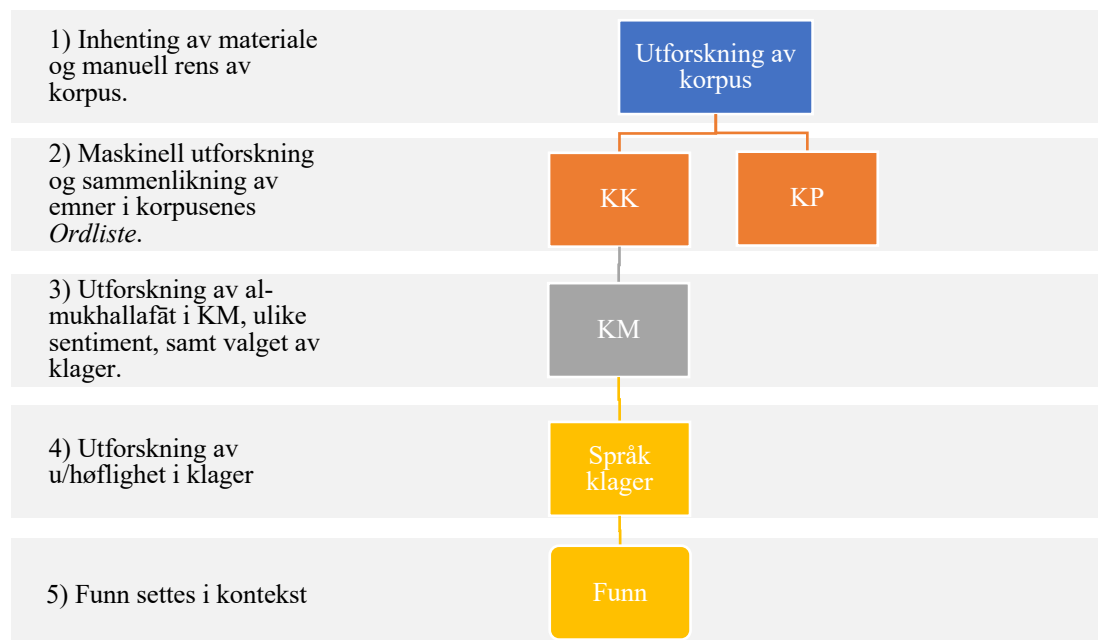
Ved å benytte meg av korpusdrevne metode endres studie adskillige ganger underveis.

Utgangspunktet for studien har vært å undersøke ulike klima-narrativ i egyptisk kontekst.

Men den innledende delen av studien viser at ord som *klima* eller *global oppvarming* nevnes svært sjeldent i begge korpus. Derimot viser den innledende utforskningen et tydelig fokus i begge korpus omkring *avfall*. I denne studien har studiens retning og emne vært endret og spesifisert etter hvert som jeg utforsker korpuset nærmere.

Figuren 3.1 2 gir et overblikk over de 5 overordnede steg studien har tatt, og beskrives videre i detalj i de følgende avsnitt. Steg 1-3 i skjemaet under beskrives i metode-kapittelet, mens steg 4 og 5 utforskes videre i analyse-kapittelet som er studiens kvalitative analyse.

Figur 3.1 2 Oversikt over studiens overordnede steg.

3.4 Manuell rens av materiale.

Maskinell-lesning av korpus krever en forprosess/normalisering av data som er essensiell for å unngå et 'støyende korpus' (Baker, 2010, 99). Spesielt er dette gjeldende i arabisk, der i skriftspråket i uoffisiell sammenheng utelater diakritiske tegn (korte vokaler i arabisk skriftspråk), men også pga. feilstaving o.l. som gjør at den maskinelle lesningen overser enkelte ord. Eksempler på 'støy' er alt det som forstyrrer en maskin-lesning, eksempelvis: skyggelegging i teksten, navne-tagging/hyperlinks, 'likes', linker, emoojiis eller bruk av forskjellige skrifttyper. Andre eksempler på støy, særlig i kommentarfeltet, er bruken av ة (h) fremfor ة (a/tā' marbūta) eller ا (ā/ alif maqṣura) isteden for ي (yā) o.l. Disse har vært svært alminnelig i korpuset.⁵³ De er også noen skrivefeil, og de mest åpenbare er jeg nødt til å rett opp for at lesningen i programvaren skal produsere en mer 'korrekt' ordliste, men hovedsakelig er det korrigeringer av bokstavene ovenfor som har vært fokuset i den manuelle rensen av materiale.

Når jeg utforsker *ordlisten* i KK og KP avgrenset jeg søket til å gjelde substantiver som indikerer miljø-tema, og arbeidet med forprosessen for støy har hatt fokus på å rette relevante miljø-ord, ikke alle typer ord.⁵⁴ I KK er det relativt raskt og enkelt å rydde opp i dette via Word i forkant av den maskinelle prosessen. Jeg kan enkelt retter flere tusen feil i Word, men deler av dette forarbeidet må likevel sikres manuelt, setning for setning og kan ta tid. For eksempel ønsker jeg å rette det ukorrekte al-qumāmāh til det korrekte al-qumāma (القمامة til القمامة) men jeg ønsker ikke å inkludere en ubestemt (qumāmāh) til en bestemt form, heller ikke fjerne eller endre suffikser eller prefikser, eksempelvis: القمامة لالقمامة til القمامة. En manuell rens kan foregå i flere omganger og tar som nevnt tid, men dette er samtidig et arbeide som gjør en kjent med korpuset.

Jeg korrigerer av og til på klagene som er en del av analyse-kapittelet. F.eks. når taler skriver *al-zibālā* (med lang a) i stedet for *al-zibāla*. Det er derfor enkelte korrigeringer, men ikke av selve innholdet i klagene. I forprosessen fjernes også «hyperlinks» (direkte linker til siden), andre linker, bilder, 'likes', 'emoojiis' og annet som er en del av det sosiale mediets helhet.

3.5 Frekvens og innhold i KK, KP og KM.

Jeg har i løpet av 2019 samlet inn to hoved-korpus. Det ene presenterer Miljødepartementets

⁵³ Årsaken til at yā ofte erstatter en alif maqṣūra er at det ikke er en egen tast for denne på arabisk tastatur, men krever «alt-shift» + yā. Derfor brukes yā oftere og lager 'støy' i korpus.

⁵⁴ Det er fortsatt noe 'støy' i korpus, og det er kun relevante miljø-orienterte ord som er korrigeret.

Facebook-poster samlet i *Korpuset for Miljødepartementets Poster* (KP). Det andre korpuset består av kommentarene tilhørende disse postene samlet inn i *Korpus for Kommentarfeltet* (KK).

KP består av 584 poster, 115.868 ord, 161 sider (tette) og 615.223 karakterer (Ingen mellomrom).⁵⁵ KK består av og omkring 8485 kommentarer. 128.278 ord, 451 sider (åpent), 606.606 karakterer (ingen mellomrom).⁵⁶

Jeg undersøker korpusene først basert på en *ordliste* i Sketch Engine. En ordliste er en helt grunnleggende funksjon i Sketch Engine og gir en oversikt over hvor hyppig ulike ord brukes i korpuset sammenliknet med andre ord. Sketch Engine tilrettelegger for detaljert utforskning av materiale med en rekke analytiske verktøy (blant annet); ordliste, konkordans, kollokasjoner, semantisk prosodi (mm). I studien benytter jeg meg av ordliste og konkordans (og enkelte kollokasjoner). En ordliste er et helt grunnleggende trekk ved en programvare. Dette er en liste som gir oversikt over teksten innhold, fra mest til minst frekvente ord i korpuset. Jeg begrenser utforskning av ordlisten i begge korpusene til de første 200 ord i listen. Dette er fordi ordenes hyppighet allerede faller raskt etter de første 20 ord på listen (se figurene 3.13, 3.1 4 eller Figur 1 og 2 i appendiks).

I KK gjentas *al-mukhallafāt* (i bestemt form)⁵⁷ 156 ganger og er nr. 80 på ordlisten. I KP gjentas *al-mukhallafāt* 740 ganger og er nr. 10 på ordlisten. Som nevnt tidligere er avfallsvarianten *al-qumāma* langt hyppigere i KK, og også blant de to hyppigst brukte substantiv i korpuset. Men blant annet fordi *al-qumāma* er i kollokasjon og nærmest kun benyttes i sammenheng med en enkelt kampanje som gjentas omkring 850 ganger i korpus, har jeg valgt å fokusere på *mukhallafāt*. En annen årsak til valget av *mukhallafāt* er med bakgrunn i det at skriftspråk er underlagt langt fastere rammer enn talespråk (Simonsen og Christensen, 1997:39). Ved å velge varianten av *avfall mukhallafāt*, som er en mer formell variant av ordet *avfall*, kan jeg derfor undersøke om kommentarfeltet med bruken av denne varianten også uttrykker samme formalitet som finnes i Departementets 'poster'.

Det at ordet *avfall* (i ulike varianter) kommer såpass tidlig i ordlistene beskriver at emnet har prioritet i begge korpus. Øverst i ordlistene kommer grammatiske ord, dette er forventet

⁵⁵ Julie A. Stang Aas, KP, 2019. Korpuset har ligget på passord-beskyttet fil i samråd med NSD. Korpusene er slettet i samråd med NSD i september 2021.

⁵⁶ Julie A. Stang Aas, KK, 2019. Antall ord er basert på Word. Mens analysen i Sketch Engine er basert på PDF-filer. PDF og Word gir noe forskjellige resultater. I Sketch Engine er tegnssetting som ekstra mellomrom, komma, punktum fjernet før hver maskinell analyse for å unngå at disse dukker opp i *ordliste* og i søk på konkordans.

⁵⁷ Bestemt form er valg fordi det er såpass få antall av ubestemt form i korpuset. Dette er også grunnen til at jeg stort sett referer til bestemt form i denne studien.

(Adolphs, 2006, 41) og deretter åpne ord-klasser (Rayson, 2008, 531) som substantiv, subjekt, verb osv. Figuren nedenfor viser ordlisten over korpusenes første 20 ord.

Figur 3.1 3 Skjermbilder som gir en oversikt over de første 20 ord i henholdsvis KP og KK.

Word	↓ Frequency ?	Word	↓ Frequency ?	Word	↓ Frequency ?	Word	↓ Frequency ?
1 من	2,928 ...	11 وزيرة	732 ...	1 من	3,266 ...	11 في	935 ...
2 في	2,595 ...	12 في	704 ...	2 في	1,829 ...	12 لمدفن	865 ...
3 البيئة	2,313 ...	13 فؤاد	683 ...	3 لا	1,559 ...	13 ان	656 ...
4 على	2,186 ...	14 ياسمين	642 ...	4 على	1,482 ...	14 الله	582 ...
5 مع	1,010 ...	15 وزارة	622 ...	5 القمامة	1,291 ...	15 كل	569 ...
6 الى	950 ...	16 الدكتورة	587 ...	6 و	1,134 ...	16 مش	518 ...
7 خلال	884 ...	17 مصر	549 ...	7 البيئة	1,100 ...	17 يا	413 ...
8 و	844 ...	18 تم	451 ...	8 بالعبور	1,085 ...	18 العبور	395 ...
9 ان	798 ...	19 كما	449 ...	9 مايو	952 ...	19 اللي	376 ...
10 المخلفات	740 ...	20 التي	438 ...	10 مدينة	952 ...	20 الى	362 ...

I Miljødepartementets poster (KP) er de første (miljømessige) substantivene (i rekkefølge): *al-bī'a* (miljø), deretter *al-mukhallafāt* (avfall). I kommentarfeltet (KK) er de første substantiver: *al-qumāma* (søppel) og *al-bī'a* (miljø). *Al-bī'a* er et av de to hyppigst brukte substantivene i begge korpus. Dette substantivet står, oftere enn alene, i kollokasjon med *wazāra/wazīra* (وزيرة/وزارة, *Departement/ Minister* (fem.)), som til sammen med *al-bī'a* utgjør ordene *miljødepartement/ miljøminister*. Årsaken til dette er at postene i KP innleder med en introduksjon av *Miljøvern-ministeren Yasmin Fuad* eller *Miljødepartementet*, eller introduserer begge. Den samme kollokasjonen ses i KK, som ofte innleder kommentarene med å adressere Miljøvernministeren eller Miljødepartementet. Skjemaet under viser en tilfeldig sortering («random sample» i Sketch Engine) av hvilken konkordans ordet *al-bī'a* oppstår med i KK. Her er ordet *miljø* plassert i sentrum av skjema («Key Word In Context» (KWIC)) som gir en oversikt over ordene til høyre og venstre for KWIC.

Figur 3.1 4 Skjerm bilde av konkordanser omkring nøkkelordet «miljø», en ikke-alfabetisert liste.

Left context	KWIC ↕	Right context
مش عارفه ليه عاملين نفسهم مش	البيئة	تيجي تشوفي مصر الجديده وانتهاكات
لهم ولا يمكن مصر الجديدة لا تتبع وزارة	البيئة	مثلا هما قاصدين يدمروها طيب ا
ذ رؤية الوزارة من خلال الإدارات شئون	البيئة	داخل كل محافظة بالتعاون مع شباب
المشترك وعلى الجميع من اجل تحسين	البيئة	دائما متألقه بالفكر البناء والتنمية الما
نضرتك والوزارة المبجله المعنيه بشؤون	البيئة	فين من اللي حصل في مصر الجديدة
وضوح ده خالص مش تبعها دور وزارة	البيئة	هو دور رقابى على باقى الوزارات للعلم
محطات بلا خيبه الي السيده الوزيرة	البيئة	بعد التحيه بالنسبه لمشكله اضراب
ن دولار تنفق على صيانهم وزراعهم وتجديد	البيئة	المرجانية في البحر الاحمر وعمل شه
بنادق لان رواد الفنادق يقومون بتخريب	البيئة	المرجانية على الشوطي ولا يعبرون ل
ثيرة كيف يتم التواصل مع جهاز شئون	البيئة	3 الجمعيات العاملة بالبيئة والزرا:
ث دعم معنوي للجمعيات العاملة على	البيئة	يادكتورة الشباب والناس بتتعرض لا
الزراعية وتحديد المسؤولين عن اقسام	البيئة	والمناخ ومعهم بعض الزراعيين ما ال
اعده لجمعيات المجتمع المحلي وحماية	البيئة	وشجعت الناس تعمل على زيادة مئا
كون منطقهم سرايط الخادم تحت وزاره	البيئة	كلام لايمد للواقع بصله انا ارسلت عد
رعية فى السنوات القادمة 5 ياوزيرة	البيئة	خلف بيت القاهرة جبل من القمامة
ول وبعدين تدوروا على الخضرة ياوزيرة	البيئة	خلف بيت القاهرة جبل من القمامة

Fordi ordet *miljø* oftere enn ikke er i kollokasjon med *Departement* og/eller *Minister*, fokuserer jeg på det neste substantivet på listen som er ulike variasjoner av *avfall*: *al-qumāma* i KK og *al-mukhallafāt* i KP.

I skjemaet under vises oversikten over konkordanser alfabetisk etter ordet til høyre for KWIC. I dette tilfellet omkring ordet *al-qumāma* fra KK, som er den hyppigst brukte varianten av *avfall* brukt i kommentarfeltet. Dette er ikke en «random sample» som i skjema over, men en alfabetisk organisering av ordene til høyre for *nøkkelordet*, som gir meg bedre overblikk over hvor mye eller lite variasjon det er omkring *nøkkelordet*. I dette tilfellet ser jeg at ordet *al-qumāma* hovedsakelig brukes i en kampanje, det er derfor lite variasjon i bruken av denne varianten. Ut fra den alfabetiske listen kan jeg regne ut antall tilfeller som brukes i en kampanje og eventuelt de som ikke brukes. Kampanjen som inkluderer ordet *al-qumāma* gjentas omkring 850 ganger i KK. Det er også en rekke andre gjentakelser i forbindelse med ordet, som gjør at jeg anser denne varianten for å ha lite variasjon.

Skjemaet under er et utklipp av et alfabetisert søk omkring ordet *al-qumāma* som viser deler av kampanjen: *Lā li-madfan al-qumāma fī madīnat al-‘Ubūr* eller varianten: *Lā li-madāfin al-qumāma bī-l-‘ubūr/* «Nei til søppel-deponi i Obour!»⁵⁸

⁵⁸ Kampanjen kommer i litt ulike varianter, noen utgaver inkluderer fire varianter av *avfall*, noen inkluderer bønner *Hawqala*, som jeg studerer detaljert i analyse-kapittelet. Oversettelsen overfor viser en kort-variant av denne kampanjen.

Figur 3.1 5 Skjerm bilde av konkordanser omkring nøkkelordet «سُمَّة», en alfabetisert liste.

يبقى الشروط الصحية او المتابعه	لا لمدافن	القمامة	في العبور	مدينة 15 مايو تختنق م
نها وبين نقسها لمحاربه التلوث	لا لمدافن	القمامة	في العبور	عاوزين الغاء القرار نهائيا لا
عبور لا لمدفن النفايات بالعبور	لا لمدافن	القمامة	في العبور	261 كل هذه المدارس ي
بلية الصحراوي دولية بريطانية	لا لمدافن	القمامة	في العبور	جريدة الوفد عدد الثلاثاء 1
مدينة 15 مايو تنفس دخان	لا لمدافن	القمامة	في العبور	مدينة 15 مايو تختنق م
مدينة 15 مايو تنفس دخان	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	مدينة 15 مايو تختنق مدين
ستمر لا لمدفن القمامة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	لا يمكن لوزارتهم محدوده الاما
تعمله في العبور جمب السكان	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	لا لمدفن النفايات في العبور
ر فاكتر لا لمدفن القمامة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	والله المفروض يكون فيه شرا
اكارو لا لمدفن القمامة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	الزعيم بيه القط باشا حسان
صوصا عندنا في شبرامنت هرم	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	النائب اشرف عزيز اسكندر يا
العبور لا لمدفن القمامة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	لا لمدفن النفايات بالعبور لا
الجديدة لا لتلوث البيئة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	لا لمدفن القمامة بالعبور لا ل
العبور لا لمدفن القمامة بالعبور	لا لمدافن	القمامة	في العبور	لا لمدفن النفايات بالعبور
تكلمت انا مش عرفه كنت فين	لا لمدافن	القمامة	في العبور	لا لمدفن النفايات بالعبور لاوا
نطه لا لمدفن النفايات بالعبور	لا لمدافن	القمامة	بالعبور	لا لمدفن القمامة بالعبور لاوا
عبور لا لمدفن النفايات بالعبور	لا لمدافن	القمامة	في العبور	لا للمدفن لا للمدفن لا لم
العبور لمدفن القمامة بالعبور لا	لا لمدافن	القمامة	والنفايات بمدينة العبور	بالعبور لا لمد

I utforskningen av *ordlisten* forholder jeg meg til substantiv som har en direkte forbindelse til emnet miljø, framfor indirekte forbindelser som vi kanskje knytter til miljøet eksempelvis ord som; endring, resurs osv.

Hvis denne studien utforsket hvordan dette materiale speiler arabisk språk generelt måtte utforskningen av *ordlistene* støttes av «log-likelihood», som beskriver om frekvens er spesifikk for korpus eller språket generelt. Dette er en måling av hvor hyppig f.eks. ordet *al-qumāma* brukes i det innsamlede materiale, sammenliknet med språket generelt. Dett er ikke nødvendig i denne studien som kun representerer materiale uten sammenlikning til generell bruk i arabisk språk. Disse *nøkkelordene* (Mike Scott 1997) er ord som oppstår hyppigere i en tekst, enn det som er forventet, sammenliknet med et stort generelt referanse-korpus (Stubbs, 2010, 25). Denne studien har ikke et referanse-korpus til å utføre en sammenlikning med og det er derfor ikke bakgrunn for å trekke forbindelser med språket generelt. Funn i studien reflekterer korpus og ikke språket generelt.

En *ordliste* med de 200 mest frekvente ordene er også undersøkt. Tallet 200 ble avgrenset, mer av interesse enn nødvendighet, fordi allerede etter de første 20 ord er det en tydelig nedgang i frekvens (se Figur 1 og 2 i appendiks, som viser ordlistenes 200 hyppigste ord). Når jeg allikevel undersøker 200-ordlisten, er hensikten å få større innsikt i korpusene. KPs *ordliste* inneholder stor variasjon i miljørelaterte ord (i rekkefølge fra mest til minst frekvent); *miljø, avfall, klima, luften, forurensing, halm, ris, energi, Nilen*. Det er hyppig bruk av adjektiver; *miljømessig, naturlig, klimatisk, biologisk, bærekraftig, industriell, landbruks*.

Listen inneholder også; *samarbeid, mangfold, privat, offentlig, støtte, deltakelse, tilpasning/justering, kampanje, bevissthet, inkludere*. Subjekter i KP domineres av; Ministeren Jasmine Fuad, ungdom og innbyggerne. Ordlisten til KP gir inntrykk av et fleksibelt Departement som satser på inklusjon og samarbeid og som har et relativt bredt fokus omkring miljømessige emner. KP er selvhevdende og fokuserer på å presentere/fremheve miljøvernministeren, som er Departementets ansikt utad. Fordi frekvens i *ordlisten* signaliserer korpusets prioritet (Milizia, 2010, 136) viser substantivene i ordlisten i KP at det her er emne-variasjon, det viser også at subjektet som fremheves er Ministeren Jasmine Fuad.

KKs *ordliste* er preget av bruk av negasjon, høflighetsord, og personlige subjekter; *jeg og vi, befolkning, våre barn og folk (Anā, ihnā, sukān, awladnā og al-nās)*. Listen henvender seg til; *Ministeren, Minister og Jasmine*. KK har få adjektiv, langt færre enn KP, blant annet *al-karīha* (ofte i kollokasjon med *lukt* og oversettes derfor frastøtende/ubehagelig, 142 tilfeller), *al-jadāda* (ny/nytt, 115), *bī`iyya* (miljømessig, 81), og blant de første 200 er det kun en eneste, *miljømessig*, som er direkte relatert i miljø. Blant substantiver relatert til miljø, er det liten variasjon i KK sammenliknet med KP, men til gjengjeld er alle fire varianter av *avfall (al-qumāma, al-nufayāt, al-zibāla, al-mukhallafāt)* nevnt innenfor listen med de 200 første ord. Utover det finnes: *madfan* (deponi (bokstavelig en gravplass eller kirkegård), 865 tilfeller), *dukhān* (røyk/damp, 336), *al-tallawuth* (forurensingen, 130), *al-dukhān* (røyken/dampen, 125), *maqlab* (avfalls-deponi, 117), *ḥaraq/ḥarq* (brenning/brann, 114), *ṣaḥa* (helse, 113), *tallawuth* (forurensing 95), *al-faḥm* (kull, 83), *inba`āthāt* (utslipp, 79). Korpuset har dessuten ordene: *maṣna`/al-maṣna`/al-maṣāni`* (fabrikk(en)/fabrikker), *tatanaffas/binatnaffās* (eg. dialekt) (du/hun puster/vi puster, *ḥall* (løsning) og *shakwā* (klage). Forskjellen i bruk av adjektiv er interessant og kunne utforskes mer kvalitativt. Men fordi jeg forsøker å presisere studien tidlig i studien, har jeg unnlatt å studere korpusene i mer detalj, for eksempel å undersøke flere konkordanser eller utforske semantisk prosodi omkring enkelte ord (hvilke 'humør' ordene kombineres med). Men jeg observerer at KP både bruker flere adjektiv enn KK og har større variasjon i emner.

I sin helhet kan KK beskrives som orientert omkring *avfall*, deponi, forurensing fra fabrikker og helse. Taleren snakker på vegne av områdene/land: Obour (Ubūr), 15 May-city⁵⁹ og Egypt. Subjektene er: *ana, ihnā, sukkān, awladnā* (jeg, vi, innbyggerne, våre barn). Inn imellom disse, blant de første 50 ord, er *Ministeren* og *Minister Yasmin Fuad* som peker på at det er

⁵⁹ Madīna al-Obour er en bydel i Qalyubiya fylke nord-øst for Kairo, Madīna 15 Mayu i bydelen Helwan er en del av det sør-østlige Stor-Kairo.

Ministeren (framfor Departementet) som adresseres direkte og er sentral i kommentarfeltet. KK er også selvhevdende, men har adskillig flere subjekter sammenliknet med KP (som har fokus på Ministeren) og viser i sin helhet i større grad et: *Vi, Egypt, folket, våre barn*, men også beskrivelser av hele områder som rammes av miljømessige utfordringer, framfor at det er et entall *jeg*. KK har flere varianter av subjekt, mens KP har flere varianter av miljørelaterte emner (substantiv) i tillegg til miljørelaterte adjektiv.

Den senere kvalitative analysen av KM viser at klagene hyppigst bruker *språkhandlingen assertives*. Dette er *språkhandling*er som har funksjonen å opplyse mottaker omkring en situasjon. Blant klagene i KM inneholder språkhandlingen *assertives* beskrivelser omkring talers situasjonen og lidelser. Behovet for å forklare situasjonen oppstår hyppigere enn behovet for å peke ut en synder og forespørsel om endring. Blant klagene finnes det en tydelig taper som representeres av *jeg, vi, våre barn*. Blant klagene spesifikt er det også en helt tydelig foretrukken mottaker (Ministeren), men dette er generelt ikke uttrykk for en taper og synder-narrativ, hvor Departementet/ Ministeren er synderen, utenom et par enkelte klager. Det er heller ikke uttrykk blant klagene for en potensiell helt i denne fortellingen, det eventuelle kravet om endring som er en del av klagemønstre, oppstår ikke, eller forblir usagt i storparten av klagene.

Selv om det statistiske overblikket av KK er ensidig når det gjelder emner, er det personlige inntrykket av kommentarene i KK at det generelt sett er mye variasjon, kommentarfeltet brukes også sosialt, det deles ulike emotikons (bilder), individer liker hverandres kommentarer og det er samtaler mellom ulike kommentatorer. Flere av disse er uttrykk for sosiale handlinger («phatic acts», Jibreen, 2010,1), og alle er ikke nødvendigvis meningsbærende ytringer. Noe som peker på at kommentarfeltet, i hvert fall dels, også er et sosialt forum.

Sammenlikningen av KK og KP viser at til tross for at kommentarfeltet som helhet i utgangspunktet er en respons på Departementets spesifikke poster, har kommentarfeltet et eget fokus, det er et tydelig kollektiv *vi* og hovedsakelig fokus på *en* utfordring, *avfall*. Mangelen på miljørelaterte adjektiv og liten variasjon blant miljøorienterte substantiv viser at kommentarfeltet har et eget spesifikt fokus. I begge korpus kommer navnet på Ministeren tidlig. I KP er dette forventet, Ministeren Jasmine Fuad er Departementets ansikt utad. Det er heller ikke urimelig at hun dukker tidlig opp i KK, men det er interessant at hun blant kommentarene adresseres direkte. Enten er dette bare kommentarfeltets respons på at Departementets fokus på Ministeren (hun er nevnt i de fleste poster), eller det er et resultat av

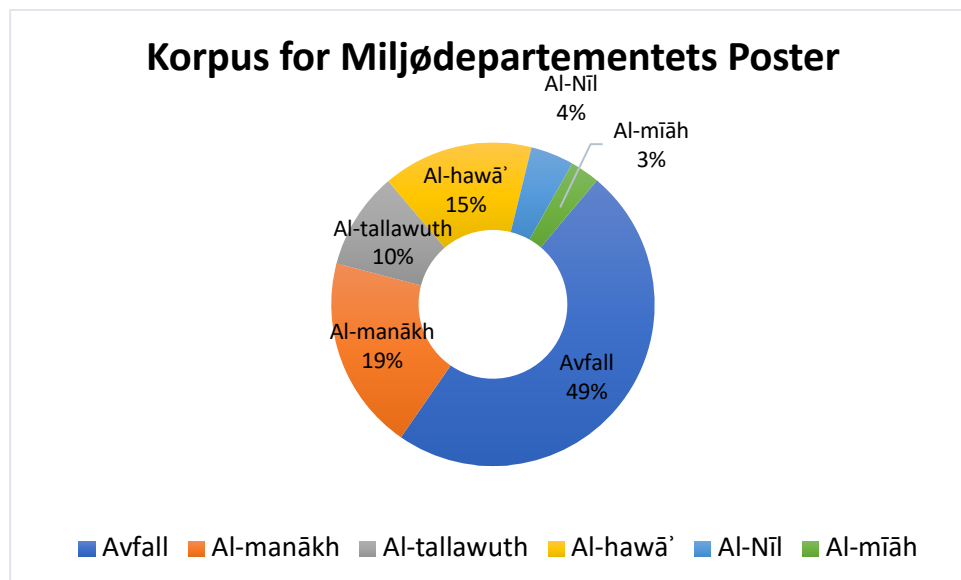
at taleren ønsker å adressere eller holde Ministeren personlig ansvarlig, framfor muligheten for å holde Departementet ansvarlig mer generelt.

De to korpusene korresponderer derfor innledningsvis når det gjelder fokus-emne. Begge er opptatt av *avfall*. Men deretter er korpusene ulike. De ulike fokusene i korpusene skiller seg fra forventningen om at poster og kommentarer skulle korrespondere.

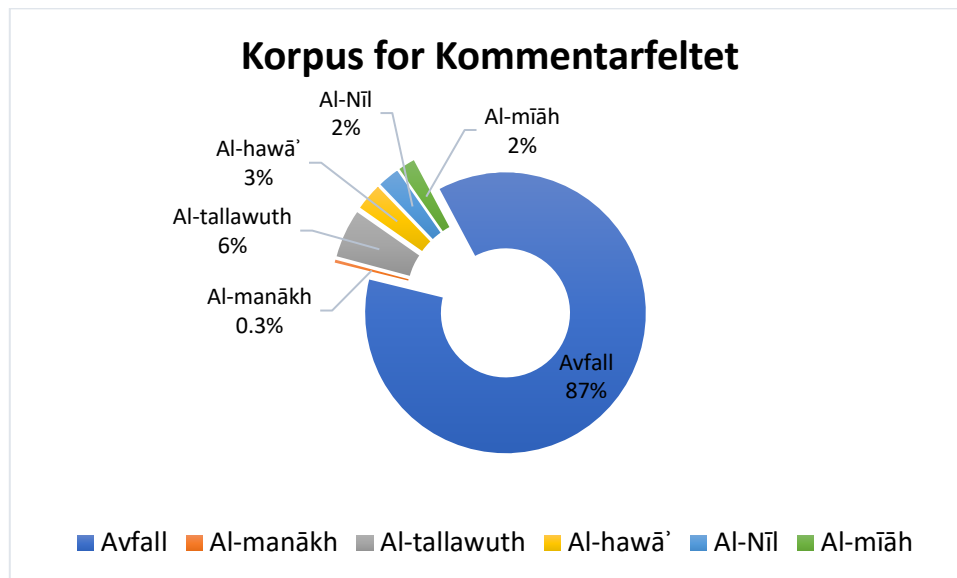
Dette viser at kommentarfeltet fungerer med en viss selvstendighet, og at talerne engasjerer seg med intensitet omkring visse emner, og mindre eller ikke omkring andre emner. De er ikke interessert i alt.

Jeg foretok en sammenlikning av egne forventninger med de faktiske funn i begge korpusene. Forventningene til korpusene er både personlige forventninger og de emner som har vært del av klima-debatten helt generelt., men også basert på studiene omkring den miljømessige situasjonen spesifikt for Egypt (beskrevet innledningsvis). Fordelingen under viser hvilken prioritet emnet *avfall* har, sammenliknet med emnene: klima (*al-manākh*), Nilen (*al-Nīl*), røyk (*dukhān*), vann (*al-miyāh*), forurensing (*al-tallawuth*), luften (*al-hawā'*):

Figur 3.1 6 Figuren viser hvordan et utvalg av relevante miljømessige emner er fordelt i Departementets korpus.

Figur 3.1 7 Figuren viser hvordan det samme relevante utvalget av miljømessige emner er fordelt i Kommentarfeltets korpus.

I begge skjemaene har jeg samlet alle variantene av *avfall* (*al-qumāma*, *al-nufayāt*, *al-mukhallafāt* og *al-zibāla*) som er varianter av *avfall* som er brukt i begge korpusene. *Avfall* inkluderer derfor i KP: *al-mukhallafāt*, *al-nufayāt*, og i KK inkluderer *avfall* alle fire varianter. Oversikten i figurene ovenfor viser hvor 'fokusert' kommentarfeltet er omkring *avfall*. En oversikt over hvordan emnet fordeler seg måned for måned kan ses i oversikten i appendiks (se Figur 3 i Appendiks). Denne oversikten viser at det er høyder med *al-qumāma* i mai, juni og oktober, som er i forbindelse med kampanjen *Nei til deponi i Ubūr*. Den månedlige oversikten over KK viser også at *al-nufayāt* brukes sporadisk; i januar, mai, juni og juli, men ikke i de andre månedene. Til gjengjeld brukes variantene *al-zibāla* og *al-mukhallafāt* mer jevnt gjennom hele året. At varianten *al-qumāma* hovedsakelig bruke i en kampanje, *al-nufayāt* brukes sporadisk gjør at det er de to siste variantene jeg utforsker videre *al-zibāla* og *al-mukhallafāt*. Årsaken til at jeg til sist velger *mukhallafāt* er fordi antallet her er mer overkommelig (156). *Al-zibāla* brukes 777 ganger, som er et for stort antall kommentarer for en kvalitativ analyse i forhold til denne oppgavens størrelse.

3.6 Studie av KM.

Korpus al-Mukhallafāt (KM) består av 7107 ord. Dette er en samling av 116 ulike kommentatorer som bruker ordet *al-mukhallafāt* 142 ganger,⁶⁰ det vil si det noen kommentarer er gjentakelser.

Jeg innleder arbeidet med KM med en sentiment-analyse av de de 116 kommentarene som gir et visst overblikk over holdningene i kommentarene.⁶¹ Her kunne jeg fortsatt å bruke Sketch Engine som produserer en liste som viser ordenes *semantiske prosodi* som er en statistisk lesning av hvilke sentiment ordet *mukhallafāt* kombineres med. Men denne typen lesning utelukker store deler av kommentaren, og det er i helheten jeg kan se hvordan taleren velger å bygge opp klagen. Min oppfattelse er at semantisk prosodi egner seg i studie av ord, ikke til studien av en tekst' helhet. Jeg begrunner det med at klagene i studiene består av *flere* ulike sentiment innenfor samme kommentar. En klage er ikke nødvendigvis *kun* negativ.

De 116 i KM kommentarene kommer i ulike størrelse, og består av flere ulike sentiment, og jeg velger å undersøke kommentarene nærmere blant annet ved å utforske hvilke sentiment kommentarene består av. Jeg har derfor fordelt kommentarene i negativ, nøytral eller positiv. KM er derfor innledningsvis oppdelt i disse tre kategoriene. Fordi kommentarene viser seg å ofte bestå av alle tre, avgjøres kommentarens hovedsakelige sentiment ut fra det som skrives omkring avfallet, *mukhallafāt*.

Grunnen til at kommentarene består av ulike sentiment kan være fordi skrift, sammenliknet med muntlig kommunikasjon, har tendens til å være mer formell, mer strukturert og derfor inneholder flere høflighetsmarkører. Dette ses blant klagene som gjerne benytter seg av høflighetsfraser eller bønner som bygger opp om Departementets 'positive ansikt'. Dette er en del av tekstenes formalitet, men forteller ikke noe om holdningen omkring emnet.

Fordi skrift generelt, og varianten MSA spesielt, begge inviterer til mer formalitet, har den innledende sentiment-analysen og inkluderingen av hele tekster (kommentarer), framfor fragmenter av tekst, hatt stor verdi. Den innledende sentiment-analysen gjør det tydelig at taleren sjeldent kun er negativ. Klagene er heller sammensatte og taleren benytter seg av høflighetsmarkører, bønn (som er en del av dagligtale), formelle innledninger og avslutninger. Dette har gitt tidlig innsikt i hvor sammensatte klagene er, og en viss innsikt i hvordan taleren

⁶⁰ Antallet er i utgangspunktet 156. Dette er redusert til 142 tilfeller da 14 av kommentarene er re-posteringer av samme forfatter. Man kan argumentere for gjentakelser er en form for forsterker, en intensivering av budskapet, men jeg har valgt bort denne fortolkningen og undersøker og sammenlikner heller enkeltstemmer.

⁶¹ Jeg bruker sentiment-analyse og ikke semantisk prosodi, som er metoden for negative (eller positive) konnotasjoner både før og etter det sentrale ordet som studeres. Årsaken til dette er at jeg fokuserer på tekstanalyse, framfor å studere enkelte ord spesifikt.

er opptatt av å bevare sosial høflighet.

Det er relativt enkelt å avgjøre hva som kan betegnes negativt eller positivt blant kommentarene. Å avgjøre hva som er nøytralt er ikke nødvendigvis like enkelt. En kommentar kan være tvetydig, eller det er mulig at jeg misforstår talerens budskap (og en tolkning er en sannsynligjøring av talers hensikt. 'Probabilistisk' ifølge Searle 1975,61). Jeg har til sist valgt å kategorisere nøytrale kommentarer som de ytringene som ikke kan misforstås, dette en gruppe som ofte består av spørsmål og som skal forstås bokstavelig, ikke retorisk.

Arbeidet med sentiment-analysen i KM har avdekket at meningene omkring avfallet, eller meningene omkring Departementets håndtering av avfallet i Egypt er variert. Kommentarene jeg forstår som positive viser støtte og takknemlighet overfor Departementet, de nøytrale lurer på hvordan de kan bidra i arbeidet med avfall, eller bidra i diverse konkurranser, det er også spørsmål om hvor taleren kan ta kontakt for mer informasjon. Blant de negative kommentarene er fokuset blant annet omkring manglende oppfølging av avfallsproblematikken og brenning av avfall tett på boligområdene.

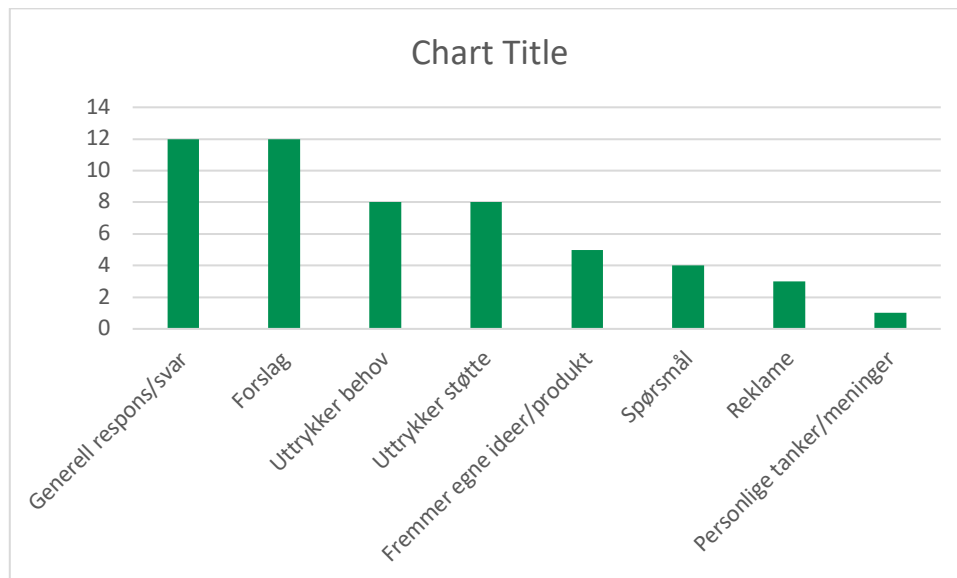
Fordi en kommentar ofte består av alle tre sentiment, er kategoriseringen basert på hva kommentarene forteller omkring ordet *avfall*, ikke hva kommentaren eventuelt innleder eller avslutter med (f.eks. høflige fraser). Dette innledende arbeidet med sentiment-analyse gjør det tydelig hvor sammensatt kommentarene er, bestående av ulike sett av språkhandlinger, såkalte «Speech Act Set» (Vásquez 2011 referer til Cohen and Olshtain 1993) og ofte sammensatt av ulike sentiment, og heller sjeldent for eksempel ensidig negativ.

Blant de 116 kommentarene er antallet av negative kommentarer i overkant. En oppdeling av kommentarene i ulike sentiment gir innsikt i hvordan taleren forholder seg til emnet.

Sentiment-analysen viser at 72 kommentarer (av 116) er negative, 26 er nøytrale og 18 er positive. Det er kun 63 stykker som kan regnes som klager (basert på definisjonen av Decock og Depraetere 2018 som er beskrevet tidligere i teorikapittelet). Jeg velger å studere denne negativiteten (det som etter hvert helt konkret er studiens klager), dels fordi det negative er i flertall i KM, men hovedsakelig fordi det er relevant å studere hvordan en taler uttrykker seg kritisk i det egyptiske samfunnet.

De resterende delen av KM (de kommentarene 53 som ikke er klager) består dessuten av kategoriene som ses i figuren under.

Figur 3.1 8 En statistisk oversikt over emnene resten av korpuset KM tar for seg (53 kommentarer).

Jeg har for sammenlikningens skyld undersøkt hvilke ulike språkhandlinger disse kommentarene består av for å undersøke om de 53 kommentarene andelen skiller seg fra de 63 klagene i studien. De 53 kommentarene består av: *Assertives*=35 (48.6%), *Directives*=25 (34.7%), *Expressives*=11 (15.2%), *Comissives*=1 (1.3%). Sammenlikningen med klagene viser at det er de samme type språkhandlingene som går igjen i korpuset KM, både de forskjellige kommentarene og de 63 klagene.

Searle kategoriserte klager som *ekspresive* eller *assertives* (Searle og Vanderveken 1985, 213), mens Uhøflighet og Høflighets-teori fokuserer på *directives*, som begge er kategorier som i utgangspunktet er FTA overfor mottaker. Overordnet er det ikke noe som skiller klagene i denne studien fra andre kommentarer i KM, og det er derfor ingen spesifikke språksett. Vásquez studie fra 2011 viser at klager ofte kommer sammen med ulike *sett* f.eks. med advarsler og trusler eller med råd og anbefalinger. Klagene i KM består stort sett av detaljerte beskrivelser, og deretter; ønsker, behov, bønn, krav, retoriske spørsmål eller nedverdiggende utrop. Men det er ingen tydelige mønstre som skiller kombinasjonen av språkhandlinger, som skiller klagene fra andre kommentarer.

Oppsummering

I metode-kapittelet har jeg ønsket å beskrive prosessen fra innsamling av materiale som blir til

to korpus, og hvordan prosessen med program-varen “Sketch Engine” har informert studiens emne, som er kategorien *klager* omkring et spesifikt emne *al-mukhallafāt*.

Det neste kapitlet er en kvalitativ analyse av 63 klager som uttrykker misnøye over Departementet håndtering av avfalls-situasjonen i Egypt.

"هرة ده حماية البيئة يا بيئية"⁶²

«Er det beskyttelse av miljøet, din taper!»

4.1 Introduksjon.

I det følgende kapittelet utforsker jeg hvordan klager omkring *avfall* formidles og hvordan taler uttrykker misnøye overfor Departementet, med tanke på at emnet er akutt og mottaker en autoritet. Jeg undersøker kategorien *klage* og utforsker innledningsvis hvilke typer *språkhandlinger* som brukes blant studiens klager og hva de uttrykker eller beskriver. Jeg har funnet at alle klagene består av, i likhet med resten av kommentarene i KM, en kombinasjon av *assertives*, *directives* og *expressives* (i den rekkefølgen), som betyr at kategorien *klager* (basert på denne studien) ikke benytter seg av en særlig kategori av språkhandling til forskjell fra andre kommentarer i KM. Jeg har også funnet at klagene i denne studien ikke består av en fast type *språk-sett* ("speech act sets", Vazquez, 2011), som skiller klager fra andre typer kommentarer. Klagene som studeres er mellom 8 -555 ord lange.⁶³ Selv om det er variasjon i størrelse på klagene, er storparten av dem utførlig skrevet med detaljerte beskrivelser og gir inntrykk av å være gjennomtenkt.

Forventningen til klagene har vært at de hovedsakelig består av *ekspressive* uttrykk eks.; følelser, meninger, utrop eller ydmykkelser. Men klagene i studien er varierte og består av de tre typer ovenfor nevnte *språkhandlingene* som gir uttrykk for beskrivelser, ønsker, appeller, krav, imperativer, utrop, takknemlighet, beskrivelser og observasjoner, og ofte kombinasjoner av ulike sentiment.

I utgangspunktet har ingen av klagene gjennomslagskraft og ingen oppnår såkalt 'suksess', i form av at det ikke er respons fra mottaker. Kommentarer på Departementets Facebook-side får aldri noe annet enn et standardsvar, og ifølge SAT er ytringer uten 'suksess' om mottaker ikke aksepterer språkhandlingen. Det er i tillegg både sosial (hierarkisk) avstand mellom T og M og 'virtuell' avstand fordi kommunikasjonen foregår over nettet, og klagene har derfor

⁶² Julie A. Stang Aas, utdrag fra klage: 066. Oversettelsen av *yā bī'a* til det norske: «taper» er omtalt i tidligere avsnitt.

⁶³ Julie A. Stang Aas, KM, 2019.

ingen direkte effekt på mottaker.

Utforskningen av de 63 klagen viser at taleren stort sett foretrekker en variant av høflighet, dette til tross for at det ikke er noen direkte kommunikasjon med Ministeren eller Departementet, at kommentarene aldri besvares, og til tross for at taleren er relativt anonym online. Det at de 63 klagen stort sett bevarer en høflig tiltale overfor M kan også være *på grunn av* at kommunikasjonen er offentlig, at det dukker opp nye måter å spore I.P. adresser og muligheten for at den individuelle klagen blir overvåket. I Egypt finnes både muligheten for masseovervåking og muligheten for at den enkelte kommentaren forsvinner i et hav av annen online kommunikasjon.

I det neste avsnittet vil jeg utforske hvordan taleren bruker de ulike *språkhandlingene* i mer detalj i tillegg til å utforske hvordan taleren kombinerer ulike språkhandling. Deretter utforsker jeg hvilke deler av klagen som uttrykkes eksplisitt og hvilke som eventuelt utelates. Jeg utforsker også hvordan taleren henvender seg til Departementet, dvs. talerens in/direkthet. Del 2 utforsker et element som særpreger arabisk språk, som er hvilken funksjon religiøse uttrykk har i kombinasjon med klagen. Jeg utforsker også hvordan religiøse uttrykk fungerer i forhold til SAT.

4.1.1 *Assertives.*

Den hyppigst brukte språkhandlingen både i KM som helhet og blant klagen spesifikt er *assertives*. 46 av 63 av klagen (73%) inneholder en *assertive*. Klagen består som nevnt av fire mulige deler, hvor det første punktet (1) beskriver situasjonen, del (2) uttrykker misnøye, del (3) peker ut ansvarlig, del (4) krever/ber/appellerer for endring. En *assertive* er en mer eller mindre objektiv beskrivelse av talers verden eller situasjon og er derfor den *språkhandlingen* som dekker del 1 av en klage. Hensikten med bruken av *assertives* er å opplyse/informere mottaker om situasjonen taleren er misfornøyd med. *Assertives* er den eneste språkhandlingen i studien som i følge U/Høflighetsteori ikke regnes som en trussel for mottakers ansikt (FTA). *Assertives* er ikke truende for mottaker, dette er ytringer som ikke ytrer krav eller holder mottaker ansvarlig, men er derimot relativt objektive og nøytrale. I studien er det eksempler på klager som *kun* benytter seg av *assertives*. Å kun beskrive situasjonen, utelukker punkt 2-4 i en klage (mishøflighet, ansvar og krav om endring). Å utelukke delene som ansees som uhøflige, kan være et bevisst valg for å skåne både eget og mottakers 'ansikt' og derfor en form for høflighet.

Desto mer en nedtonet eller implisitt en klage er, jo vanskeligere har det vært å inkludere dem i kategorien *klage*. Det samme gjelder klagene som kun inneholder en enkelt *språkhandling*, og særlig ytringer som kun inneholder en *assertives*. For å avgjøre om en assertive kun er en opplysning eller kan kategoriseres som en klage avgjøres med bakgrunn i hvor in/direkte den er, og basert på en sannsynligjøring av talerens hensikt. Av de to eksemplene under er førstnevnte kategorisert som en opplysning, mens det andre eksemplet er kategorisert som en klage. Begge kommentarene består kun av språkhandlingen *assertive*.

Eks.1:

Minṭaqa Izbat al-Nakhl markaz tallwuth hawā`ī... al-tallawuth amā ḥaraq al-mukhallafāt bināḥiya maṭla` al-kubrī al-gadid wa al-zarā`ib bi-Izbat al-Nakhl al-gharbiyya (021, MSA). «Området Izbat al-Nakhl er et senter for luftforurensing... når det gjelder brenning av avfall er det området i begynnelsen av den nye broen og ved innhegningene i det vestlige Izbat al-Nakhl».

Eks. 2:

Haḍretik yafandim sharikāt al-bitrūkmāwīyāt wa sharikāt al-asmada Abū Qīr wa sharikāt al-kahrabā`i talqī al-mukhallafāt fī al-baḥr al-mutawassiṭ (063, MSA). «(Høflig tiltale) Frue, de petrokjemiske selskapene og gjødselbedriftene i Abu Qir og el-selskapene kaster avfall i Middelhavet».

Begge eksemplene er opplysninger (*assertives*) omkring ulike forhold og hensikten til begge har antakelig vært ønske om endring. Jeg har valgt å kategorisere den første som en opplysning, og den andre som en klage hovedsakelig fordi taleren i den sistnevnte kommentaren eksplisitt henvender seg til mottaker. Punkt 3 i Decock og Depraetere' (2018) definisjon av klagen består i at taleren peker ut den som er ansvarlig for situasjonen eller ansvarlig for at situasjonen endres. Å utpeke den ansvarlige gjøres ikke bokstavelig blant noen av klagene, jeg har derfor valgt å inkludere direkte henvendelser som i eksempel 2 ovenfor som et eksempel på hvordan taleren (implisitt) holder mottaker ansvarlig. Det er lettere å forstå talerens ulike hensikter når flere ut av de fire punktene i en klage er mer eller mindre eksplisitt uttalt. Det implisitte er i større grad en fortolkning jeg gjør som leser. I begge eksemplene ovenfor har jeg nok innsikt i situasjonen til å forstå at dette ikke er en situasjon taleren ønsker, og at jeg kan derfor trekke konklusjonen om T ønsker at M foretar en endring/finder en løsning.

Formålet med de to eksemplene er å vise hvordan en klage som kun inneholder et av fire mulige punkter *kan* framstå. Å kun bruke *assertive* i en klage er en måte å tilbakeholde negative følelser omkring en situasjon, også eventuelle negative følelser omkring mottakeren, i tillegg til at taleren unngår å kreve noe fra mottaker. Å kun benytte seg av *assertives* i en klage er å nedtone klagen, en såkalt «Face saving act» (FSA, Jibreen, 2010,11) og regnes som en variasjon innenfor høflighet. Men å nedtone budskapet som i eksemplet over gjør også klagen mindre tydelig. Desto flere punkter en klage inneholder jo tydeligere er talers budskap. Det indirekte og det implisitte er måter taleren kan unngå FTA på, og eksempel 2 ovenfor passer godt inn i forestillingen av arabisk som et språk hvor deler av budskapet skal forstås implisitt.

Assertives er den språkhandlingen som er mest bruk blant klagene, den er i utgangspunktet relativt objektiv, men samtidig den språkhandlingen som oppgir mest informasjon omkring situasjonen med avfallsutfordringene i Egypt. *Språkhandlingene* som ellers brukes blant klagene er *ekspressive*; som beskriver talerens personlige følelser/mening omkring emnet og *directives*; som forklarer hvilke behov taleren ønsker innfridd. I U/Høflighets-teori regnes disse to som FTA, fordi de utfordrer mottakers verdi eller frihet. Min egen opplevelse omkring *assertives* i denne studien er at *språkhandlingen* er utleverende med detaljert informasjon om hvor, hvem og hvorfor situasjonen med avfall er som den er. *Assertives* utfordrer ikke sosial harmoni mellom taler og mottaker, men er en mer eller mindre detaljert og offentlig avdekking av hvordan forholdene faktisk er. På sitt vis er disse objektive klagene en ‘trussel’ på mottaker fordi taleren presenterer Departementets mangler og manglende tiltak, uten tilsynelatende å tape ‘ansikt’, fordi trusler som ikke utfordrer ‘ansikt’ (verdi eller handlefrihet) i teorien ikke regnes som FTA. Det som inkluderes som en ‘trussel’ i U/høflighets-teori er brudd på sosialt aksepterte verdier mellom T og M.

Assertives er en type språkhandling som i utgangspunktet har sosial aksept (fordi den er relativt nøytral), men på den annen side har den ikke nødvendigvis gjennomslagskraft. Og det som har gjennomslagskraft, det ærlige og det direkte, har ikke nødvendigvis sosial aksept. Denne studien utforsker hvor eksplisitt taler er i møtet med Departementet, og det forteller noe om hvilke sosiale regler individet er bevisst og derfor velger å forholde seg til, eller bevisst velger å ta avstand fra.

Blant de 63 klagene er det totalt 6 kommentarer som kun bruker *assertives*. Årsaken kan være høflighet og bevisstheten om den sosiale avstanden til mottaker, men det kan også være at

taleren mener at resten av budskapet er åpenbart og innforstått i punkt 1, som er beskrivelsen av situasjonen. Det er ikke slik at alle talere føler et behov for å male ut budskap i detalj. Jeg har inkludert eksemplene nedenfor, som kun består av assertives, som klager fordi de inneholder ekstra-opplysninger utover beskrivelsen av situasjonen. Ekstra opplysninger er eksempelvis hvilke konsekvenser situasjonen har (punkt 2 i en klage, misnøye), som ses i eksempel 3 og 4 nedenfor. Desto fler detaljer taleren gir, jo enklere er det å kategorisere kommentaren som en klage.

Eks.3:

Madīna belbīs muḥāfiẓa al-sharqiyya ghayr ṣāliḥa li-l-istikhdām al-ādamī bisabab kithāfa al-adkhana al-nātija ‘an ḥaraq-al-mukhallafāt al-mutarākima fī anḥā’ al-madīna (...) (064, MSA).

«Byen Bilbays, al-Sharqia fylke, er ikke egnet for menneskelig bruk på grunn av tettheten av røyk, et resultat av at det akkumulerte avfallet brennes i så og si hele byen (...)».

Eks. 4:

Rāi ‘ha al-mukhallafāt kānat bi-l-ams taghī al-madīna bi-kāmiluhā al-muāṭinīn al-maṣābūn bi-l-rabū fī īzdād mustamirr (...) (043, MSA)

«I går dekket søppellukten byen fullstendig. Innbyggere med astma er kontinuerlig økende (...)».

Eksemplene ovenfor er versjoner av det å klage ved kun å beskrive situasjonen (pkt. 1). Misnøyen er inkludert i beskrivelsen av situasjonen, men taleren utelukker i begge eksemplene å nevne hvem som er ansvarlig og uttrykker heller ikke et behov for endring. Dette er ikke fordi alle klager i utgangspunktet skal, bør eller må inneholde alle fire punkter etter definisjonen av Decock og Depraetere (2018), men med utgangspunkt i denne definisjonen er det mulig å redegjøre for hvilke deler som ytres eksplisitt og hvilke som utelates og hva dette eventuelt forteller om språket og hvor taleren forsøker å nedtone eller intensivere.

Studien inneholder totalt seks klager som i likhet med eksemplene over, *kun* beskriver situasjonen og *kun* består av *assertives*. Av disse seks er tre klager (043, 056, 064), og tre beklagelser (063, 077, 094). Ingen av disse er ‘truende’ på M, men er eksempler på det høflighets-teori beskriver som indirekte høflighet, som er ikke-truende *språkhandlinger* som taler eventuelt kan trekke i land om mottaker ikke aksepterer. Dvs. kommentaren er relativt nøytral.

Indirekte kommunikasjon er ofte (men ikke alltid) et uttrykk for høflighet (Searle 1981, 36 (Searle referer til *directives*), Culpeper et al., 2003, 1549, Brown og Levinson, 1987, 142). Spesifikt er indirekte *klager* beskrevet som et forsøk på å unngå konflikt med mottaker (Jamil og Razzak, 2016, 4156). Men indirekte kommunikasjon har over tid også utviklet seg til faste formularer, og etter hvert blitt standardisert i språket (Adolphs, 2006, 123).⁶⁴ Klagene i denne studien kan derfor både være eksempler på standardisert høflighet eller det kan være et individuelt bevisst valg.

Å klage kun med bruk av *assertives*, er en taler som mestrer det å sette lys på en situasjon (punkt 1 av en klage), og eventuelt å la resten av budskapet (2-4) forstås implisitt av mottaker. Taler unngår konflikt ved å unngå å eksplisitt påpeke egne opplevelser av situasjonen, hvem som er ansvarlig og hvem som skal endre situasjonen. Det å unngå konflikt bevarer sosial balanse og er også, som beskrevet tidligere, til det beste for både taler og mottaker. Å unngå konflikt sørger for å bevare allment anerkjente regler for hva sosial balanse oppfattes som. Den indirekte kommunikasjonen gir taler og mottaker litt mer plass, men muligens også rom til *ikke* å handle. Indirekte høflighet regnes i Høflighets-teori nettopp som indirekte fordi taler kan dra ytringen i land om mottaker ikke aksepterer. Som nevnt er en klages hensikt å få noe gjort eller å igangsette endring, men i de klagene hvor punktene 2-4 er utelatt, er tett på kun å framstå som opplysning, framfor å utfylle klages hensikt, som er å igangsette forandring. Fallgraven til disse klagene er at de er mindre synlige og forsvinner i det store hav av klager.

Som nevnt er *Assertives*, som er en objektiv fremstilling av talers verden, ikke en 'trussel' for mottakers ansikt, men på den annen side kan de være svært detaljert. I senere eksempler observerer jeg at *assertives* brukes for å bygge opp argumentasjonen før taleren eventuelt deler hva han mener om emnet og hva han ønsker mottaker skal gjøre (*ekspressives* og *directives*) som er to punkter som utfordrer mottaker. *Assertives* opplyser mottaker om årsaken til hvorfor taler er misfornøyd og ønsker ending og understøtter talers poeng. Uten denne bakgrunnen, virker klagen tom, uten begrunnelse eller argumentasjon. Og det er nok derfor 73 % av klagene i studien inneholder en *assertive*.

Assertives innebærer ingen direkte form for 'trussel', sammenliknet med senere eksempler som inneholder imperativer, gjentakelser, nedverdigelser, utrop og non-verbale tegn etc., men å beskrive *assertives* som en rent objektivt og ikke-truende, er å utelukke den delen som er mest detaljert av alle språkhandlingen, som inneholder argumentasjon og som validerer

⁶⁴ «Many speech acts have become conventionally indirect, in that they have become associated with a particulare indirect formulae». (Adolphs, 2006, 123).

talerens følelser og behov. I lys av egyptiske myndigheters håndtering av opprør og kritikk, kan kanskje også *assertives* i denne typen samfunn inkluderes som en FTA, fordi den er avslørende på myndighetens mangler.

4.1.2 Directives

Directives er den nest hyppigst brukte språkhandlingen og brukes i 41 av 63 klager (65% av alle klagen). I Uhøflighet- og Høflighetsteori regnes uttrykk i denne kategorien som i utgangspunktet FTA. Dette er fordi *directives* er ytringer som innleder dialog, forhandler eller ønsker svar eller handling fra mottaker, dvs. de bryter inn i mottakerens frie rom. I motsetning til *directives* igangsetter ikke *assertives* dialog, men er mer en fremstilling av talers verden.

Directives krever en respons.

For å definere en *directive* må det undersøkes om hensikten føyer seg under det Searle beskriver som «word to world direction of fit» (Searle 1976, 3), som betyr at taleren ønsker at verden endrer seg eller tilpasser seg talerens ord. Talers hensikt er at det skjer en endring som følge av ytringen, for eks. å få innfridd et ønske, innfridd et behov etc. alle *directives* er derfor avhengig at mottaker aksepterer og innfrir talerens utfordring. *Directives* brukt i en klage er en potensiell 'trussel' på mottaker, fordi den bryter inn i mottakers frie rom.

Det interessante med *directives*, er at forskjellen mellom talers tiltenkte hensikt og reelle ytring kan være stor, særlig fordi konteksten er at det kan være kostbart å være kritisk i det offentlige rom i Egypt. Blant *språkhandlingene* som er brukt i klagen er skille mellom hensikt og ytring mest tydelig i bruken av *directives* som er en av to språkhandlinger i studien som regnes som FTA.

En klages hensikt er beskrevet som ønske om endring, det er også den overordnede hensikten i *directives* som er å få en respons. I studien er *directives* representert via det nedtonede som: *appell, ønske og bønn*, eller det intensiverende som *krav* eller *imperativ*.

Et annet eksempel som går igjen i studien er bruken av retoriske spørsmål. Retoriske spørsmål igangsetter tankeprosesser/reaksjoner hos mottaker og en indirekte måte å starte dialog med mottaker på.

Eks.1:

(...)Huwwa da hamāya al-bī'a» (066, Kodebytte, denne delen er egyptisk)

«Er dette beskyttelse av miljøet?»

Selv om eksemplet over står i forbindelse med *yā bī'a* / «Din svekling!» som er et grovt utrop, sannsynligvis rettet mot Ministeren (og eksempel på direkte uhøflighet), regnes retoriske spørsmål som indirekte høflighet fordi det regnes som en måte å nedtone budskapet på. Å nedtone budskapet er et eksempel på høflighet som er tilpasset hva som er sosialt akseptert i det gjeldene språksamfunn.

Andre eksempler på *directives* som er nedtonet høflighet er klager som åpner med: *jeg håper, jeg ønsker, vennligst* etc. Eksempler på det motsatte, *uhøflighet*, ville eksempelvis være å kreve noe av mottaker, eller bruken av imperativ.

Noen klager kombinerer det nedtonede og det høflige med uttrykk som virker intensiverende (en forsterker). Eksempler på dette er bruken av utropstegn, som er en variant av uhøflighet fordi det understreker krav. I eksempelet nedenfor er en kombinasjon av det høflige *jeg håper* og det *uhøflige*; utropstegn.

Eks.2:

(...) *Yā reit tazīlū gabal-al-qumāma awwalan we ba 'dīn tadawwarū a 'lā al-khudra!!!!* (001, ECA)

«(...) Jeg håper at dere fjerner søppelhaugen først og deretter søker etter grøntområder!!!!» (Yā reit).⁶⁵

Klagen ovenfor består av to *directives*; en appell, og deretter et forslag understreket med fire utropstegn. Kombinasjonen med utropstegn endrer det som i utgangspunktet er et ønske og et forslag, til et krav. I denne klagen foretar taler et kode-bytte mellom en innledende negativ høflighet og deretter negativ *uhøflighet*. Jeg betegner dette kode-bytte for et *sosialt* kode-bytte, som beskriver at T bytter mellom først å ta hensyn til mottaker for deretter la være. Blant klagene i denne studien oppstår kodebytter mellom ECA og MSA, men det er også flere eksempler på at taler skifter mellom det høflige og det uhøflige. Dette skifte, eller kode-byttet, beskriver en endring i hvordan taler forholder seg til mottaker. Dette oppstår innenfor samme kommentar eller innenfor samme setning, og jeg vil beskrive det som et kodebytte på samme måte som taler kodebytter mellom ECA og MSA. Uten direkte sammenlikning med språklige kode-bytter er poenget at taleren *også* har sosiale koder å spille med.

⁶⁵ Yā reit- kan beskrive noe personlig, som i: *jeg håper (jeg ønsker)*. Det kan også beskrive noe passivt, som i: 'det hadde vært fint om', 'det er ønskelig', 'ja gjør det'. Det er derfor opp til kontekst om jeg inkluderer yā reit som et jeg (personlig) eller ikke.

Det følgende er også eksempel på hvordan taleren skifter mellom en nedtonet appell (og eksempel på negativ høflighet) og indirekte *uhøflighet* (i dette tilfelle sarkasme).

Eks.3:

Rijā' min sayyādatkum al-takram bi-l-a 'mal a 'lā ḥall mushkila al-qumāma wa al-mukhallafāt awwalan thumma na 'īsh khayālāt al-madīna al-fāḍila ba 'dīn wa nahlum ma 'ākum bi-l-tūūr al-nādira wa al-butṭ al-baladī kamān. (048, Kodebytter)

«Ærede Frue, vennligst ta grep i å løse problemet med søppel og avfall først, deretter kan vi leve ut våre fantasier i en utopisk by. Vi drømmer også (med deg) om sjeldne fugler og ender» (nasjonal-ender).

Eksempelet viser to typer kode-bytter, den språklige og den sosiale. Hovedparten av klagen består av MSA, og de enkelte kode-byttene til ECA består kun av enkelte ord (markert i grått). Første delen av klagen kategoriseres som negativ høflighet, en *directive* som nedtoner budskapet både i valg av ord (*vennligst*, framfor for eksempel *jeg krever*) og i bruken av ulike høflighetsmarkører (*sayyādatkum al-takram*). Siste delen av klagen er sarkastisk og eksempel på indirekte *uhøflighet*. Eksemplene 1 og 2 ovenfor viser hvordan taleren foretar sosiale kodebytter mellom først å tilpasse seg mottakeren (høflighet) og deretter trosse denne tilpasningen (eksempel på *uhøflighet*).

En rekke studier er enige om eller observerer at kommunikasjon generelt sett tilpasses mottakeren (Brown og Levinson, 1987 74-76, Van-Mol, 2010:76, Parkinson,1985, 118-186). Eksemplet ovenfor, og flere andre i studien, viser at kommunikasjonen i stor grad er tilpasset M, men det finnes også eksempler på at det ikke tas noen hensyn til mottakeren, i tillegg til en rekke eksempler på kombinasjoner (eller kodebytter) mellom hensyn og mangel på hensyn. Kommunikasjonen kan kanskje derfor beskrives som tidvis tilpasset *situasjonen* (og eventuelt hvor akutt den oppleves for T) framfor at tilpasningen bare er knyttet til mottaker. I denne studien er det eksempler hvor situasjonen er mer akutt enn hensynet til M (en autoritet), og det er heller *situasjonen* T tar hensyn til og som er det viktigste.

Eksemplet nedenfor består er også en kombinasjon og viser ulike måter *directives* kan uttrykkes på. Eksemplet består av to retoriske spørsmål (eksempel på høflighet) og en imperativ (*uhøflighet*). De retoriske spørsmålene peker på det personlige ansvaret Departementets Minister og andre ansvarlige har og er eksempler på positiv *uhøflighet* som

prikker negativt til mottakers verdi. Taleren spør indirekte hvordan M kan stå for deres handlinger. Imperativet *si opp!* er et eksempel på direkte uhøflighet («bold on»), som beskriver *språkhandlinger* hvor taler direkte forsøker å skade M.

Eks.4:

(...) *fa hal tanāmūn jayyidan wa hal tanazzarūn al-a`yn abnāi`kum (...)*

Istaqīlū _yarḥamukum _Allāh# (017, MSA).

«(...) Sover dere godt? Ser dere barna deres i øynene?

Si opp! Må Gud være dere nådig ».⁶⁶

Eksemplene 2-4 ovenfor har vist hvordan det å uttrykke behov for endring, punkt 4 i en klage, kan uttrykkes nedtonet via en appell, sarkastisk eller forsterket ved en imperativ. Det har også vist eksempler på hvor taleren skifter mellom sosiale koder og skifter mellom det høflige og uhøflige.

En del av klagene i korpuset består også av religiøse ytringer. Det er bruken av det daglige *Allāh-alfabetet* (som beskrives detaljert lenger ned), men også bruken av bønn. Searle inkluderte ikke religiøse ytringer i SAT. Men fordi religiøse ytringer er såpass alminnelig i arabisk språk har jeg utforsket hvilken funksjon bruken av disse har i klagene, og om denne typen kan kategoriseres i SAT. Religiøse ytringer, bønn og *Allāh-alfabetet* beskrives i detalj i del 2 i analyse-kapittelet.

4.1.3 Ekpressive

Språkhandlingen *expressives* er den tredje hyppigst brukte språkhandlingen i studien og finnes i 32 av 63 klager (50.7% av klagene). Dette er den kategorien jeg på forhånd forventet var hyppigst blant klagene. Denne typen språkhandling er uttrykk for talers psykologiske tilstand (glede, sinne, sorg etc.) og beskrives i SAT som «no direction of fit» som innebærer språkhandlinger som ikke har til hensikt å endre verden, men kun er uttrykk for talers

⁶⁶ M.N. Omens i master-oppgaven: «New illocutionary acts on social media», 2017 (16). Omens hevder at å 'hashtagge' er en ny type *språkhandling*, hvor talers hensikt er å 'hashtagge' og innholdet det påfølgende (Omens, 2007, 58). I KM er det enkelte 'hashtags' som markerer eller fremhever en holdning (en *ekspresive*), en protest eller en fabrikk. En 'hashtag' fremhever eller indikerer en protest (en *ekspresive*) i denne studien, eller markerer en fabrikk (*assertives*) og jeg ser ikke at det kreves en ny variant av *språkhandling* for å uttrykke en 'hashtag', heller er 'hashtaggen' *metoden* som sørger for å spre/publiseres allerede eksisterende kategorier av *språkhandlinger*.

psykologiske tilstand eller holdning til noe/noen utenfor taleren.⁶⁷ Denne typen av språkhandling er ikke en ‘trussel’ på mottakers handlefrihet slik *directives* er, men en ‘trussel’ på mottakers verdi. I studien kommer dette oftest til uttrykk som misnøye over Departementets eller Ministerens handlinger. Språkhandlingen *ekspresive* defineres som positiv høflighet eller positiv *uhøflighet* og er ulike ytringer som bygger opp eller utfordrer/truer mottakers verdi og selvfølelse.

I studien er eksempler på dette nedverdiggende utrop som: *yā bī`a* (nr.066) «din taper!»⁶⁸ som er et eksempel på negativ *uhøflighet*. Andre eksempler som forsterker ‘trusselen’ på mottaker, er bruken av non-verbale symboler som eksempelvis bruken av adskillige utropstegn. En av klagen i studien (nr. 093) inneholder hele 19 utropstegn, og er et eksempel på direkte *uhøflighet*. Denne klagen er et eksempel på hvordan non-verbale tegn bidrar til å understreke, og i dette tilfelle endre, klagens uttrykk. I dette tilfelle er språket i klagen ikke desidert *uhøflig*, men med adskillige utropstegn som intensiverer budskapet er avgjørende på at jeg kategoriserer klagen som *uhøflig*. Uten utropstegnene ville denne klagen vært et eksempel på indirekte og negativ *uhøflighet*. Men med 19 utropstegn er klagen et eksempel på en taler som uttalt forsøker å skade mottaker direkte *uhøflighet* («bold on impoliteness») som er et direkte uttrykk for FTA.

Eks. 1:

(Utdraget er fra den første halvdel av klagen. Det er kode-bytte i klagen, ECA er markert i grå):

Mu`adharatann khubarā` al-bī`a al-mujtama`ūn fī al-funduq wa amāmkum zujajāt al-mīyāh al-fāḍīa wa ahdār li-l-mīyāh wa tallawuth blāstik raghma anna al-mu`tammār a`n al-mukhallafāt!!!!!!!!!! Mish a`ārīf huwwa natīga il-igtimā` eh!!!! (093, kodebytter).

«Tilgi forsamlingen av miljøeksperter på hotellet. Foran dere er vannflasker og tomme kopper. Sløsing av vann og plast-forurensing til tross for at konferansen er om avfall!!!!!!!!!! Jeg vet ikke hva som er utfallet av møtet!!!!!»

⁶⁷ I SAT beskrives en *ekspresiv* talers sinns-tilstand («no-direction of fit»). På den annen side kan en si at følelser brukes av taler for eksempel å manipulere mottaker. De ulike måtene taleren *kan* bruke de ulike *språkhandlingene* beskrives ikke nærmere i SAT, denne typen variasjon tas til gjengjeld hensyn til i *Uhøflighet- og Høflighets-teori*.

⁶⁸ *Yā bī`a* er et nyere uttrykk i ECA som oversettes til engelsk «you low-life», <https://arabic.desert-sky.net/colloq2.html>. Siden taleren i dette eksempelet spiller på ordet miljø (*bī`a*) kunne en fornuftig versjon være «din grønnskolling» eller «er du helt grønn?», som i norsk kontekst beskriver en nybegynner eller en person som ikke har forstått saken, som er det taleren i studien henter til i utropet: «Er dette beskyttelse av miljøet, din svekling/grønnskolling?» (066, klagen inneholder kode-bytter).

Klagen referer til et bilde fra Departementets Facebook-side som viser et møte med flere deltakere, blant annet Ministeren. På bordet framfor dem er det plastglass og plastflasker. Første setning er eksempel på indirekte *uhøflighet* og er en negativ sarkastisk kommentar til dette bilde. Resten av klagen er eksempel på direkte *uhøflighet* («bold impoliteness»), som er ytringer som ikke har noen formildende strategier og ikke tar hensyn til mottaker.

Hele klagen er kategorisert som en ekspressiv basert på bruken av utropstegnene. Uten disse ville klagen vært kategorisert av en blanding av *assertive* (beskrivelser) og *ekspressive* (holdninger). Men helhetlig kan jeg ikke se bort fra de nitten utropstegnene. Denne klagen er et eksempel på hvordan jeg lar helheten, forsterket av non-verbale tegn, påvirke hvordan jeg velger å kategorisere klagen.

Følgende utdrag fra tre forskjellige klager er eksempler på positiv *uhøflighet*, og viser ulike nivå av ‘trusler’ som er rettet mot mottakers verdi. Alle tre er direkte henvendelser til Ministeren. Den første er negativ overfor Ministerens arbeide, de to neste er fornærmelser rettet mot henne som person.

Eks. 2:

«*Hayanmūtunā taht īāda, ḥaḍratik yā fandim*» (105, ECA)
Frue, de kommer til å ta livet av oss under din ledelse.

Eks. 3:

«*Yā bī'a*» (066, ECA) *Din taper!*

Eks. 4:

«*Al-kalām da yā ḥaḍretik*» (011, ECA) *Hva er det for noe snakk, Frue.*

I kategorien *uhøflighet*, som vist i de tre eksemplene ovenfor, forsøker taleren alltid å intensivere budskapet overfor M. I denne studien er *uhøflig* kommunikasjon stort sett vært eksemplifisert av er eksplisitte og ofte direkte klager, som i eksemplene ovenfor.

Nedenfor er to eksempel på indirekte *uhøflighet*, her eksemplifisert ved at M omtales i tredje person. Taleren innleder klagen med å fortelle om flere tusener av tonn kreftfremkallende avfall som brenner innenfor eller tett på boligblokkene og avslutter klagen med:

Eks. 5:

«(...) wa ma‘ālī al-wazīra lā tasma‘ bihā a‘lā mā yabdū» (029, MSA).

(...) og den ærede Ministeren hører ikke, ser det ut til.

Indirekte *uhøflighet*, som eksempelet ovenfor, er ikke ytringer som kan trekkes i land på samme måte indirekte *høflighet*. Selv om eksemplet ovenfor er indirekte er det fortsatt et tydelig budskap om hva taleren mener om Ministerens arbeide.

Et annet liknende eksempel på indirekte *uhøflighet* er, som i eksemplet ovenfor, å omtale mottakeren i tredje person:

Eks.6:

«Humā ‘arīfīn an asbāb al-rīḥa al-nitna maṣna‘ al-zibālā ‘amālīn yalfū we yadawwaru hawlīn (...)» (009, ECA).

De vet at årsakene til stanken er at søppel-fabrikken fortsetter (som vanlig). De går i sirkler(...).

Å beskrive mottakeren i tredje-person er et eksempel på indirekte *uhøflighet*. Forskjellen mellom indirekte *uhøflighet* og indirekte *høflighet* er at i sistnevnte er budskapet såpass nedtonet at taleren har mulighet til å trekke i land om M ikke aksepterer budskapet. Denne muligheten finnes ikke i noen av variantene av *uhøflige språkhandlinger*. Ingen av de ulike variantene av *uhøflighet* kan trekkes i land. *Uhøflighet* er i alle tilfeller en intensivering av budskapet, og kan i motsetning til varianter innenfor *høflighet* ikke være mulig å misforstå.

Vaghet kan misforstås, det indirekte, at M omtales i tredje person er ikke til å misforstå.

Blant klagene er det språkhandlingen *ekspressives* som brukes for å uttrykke negativitet, som i eksemplet: *Yā bī‘a* / «*Din taper!*» (066) som oppfattes som en tydelig ‘trussel’ på Ms ‘ansikt’. Det er de sterke uttrykkene som *yā bī‘a*, *al-kalām da ḥaḍretik* eller bruken av nitten utropstegn som skiller seg ut blant klagene. Disse er eksempler på både direkte og eksplisitte uttrykk for *uhøflighet*.

Men klagene i studien består ikke kun negativitet. Flere kommentarer er utpreget *høflige*, som nevnt i avsnittet om *assertives*, og *høflighet* er også representert i kategorien *ekspressives*. Ut over ulike *høflighetsmarkører* (eksempelvis *høflig tiltale* eller uttrykk som har en sosial funksjon: *Sabāh al-khayr*, *sayyādatkum*, *ḥaḍretik yā fandim* etc.) består klagene også av språkhandlinger som uttrykker takknemlighet og respekt overfor mottaker. Disse er som regel representert i kategorien *ekspressive*.

Følgende eksempler er uttrykk for takknemlighet overfor mottaker og eksempel på positiv høflighet, som er eksempler på uttrykk som bygger opp mottakers positive 'ansikt'/verdi. I løpet av utforskningen av klagene har jeg undret over om det er mulig at formalitet og bruken av høflighet legger til rette for uhøflighet. Dette kan ses i følgende eksempel som både innleder og avslutter med takknemlighet, avbrutt i midten av et, *men (lakin)* og et krav (*nuṭālib*):

Eks. 7:

Ma ' kull al-shukr wa al-taqdīr li-l-juhūd al-mabdhula.....

“Med all takk (og takknemlighet) for innsatsen som er gjort...”

Som avbrytes av:

...wa lakin yujib al-taṣdī bi-tarkīz akbar li-mūājha mushākil al-qumāma wa al-mukhallafāt ...
(...)

“... men vi må ha et større fokus på å imøtekomme problemene med søppel og avfall...(...)”

(...) wa nuṭālib al-sayyid al-muḥtaram wazīr al-bī'a bi-radm al-maṣrif (...)

“(...)Vi krever at (den respekterte herren) miljøvernministeren fyller igjen kanalen (...)”.

Deretter avsluttes klagen med:

(...) wa lakin minā jazīl al-shukr wafā'iq al-iḥtirām (016, MSA)

“(...)Med takk og vennlig hilsen (Men med vår dypeste takknemlighet og respekt)”.

Taleren skifter mellom innledningsvis positiv høflighet (verdi), deretter negativ *uhøflighet* (trussel på Ms frihet) og deretter positiv høflighet (verdi). I dette eksemplet er klagen pakket inn i bruken av høflighetsmarkører og høflige fraser (*ekspressives*) som uttrykker takknemlighet overfor M. Taleren uttrykker seg med den formelle varianten MSA og klagen er også formell i stil, som likner en standard i brevform. Det at taleren ikke bruker femininformen av verken *al-sayyid* eller *wazīr* er kanskje ikke bevisst eller nødvendig (andre språk bruker også hannkjønnsform f.eks. i yrkes-titler til kvinner) men det er likevel oppsiktsvekkende ettersom Minister Yasmin Fuad er presentert i Departementets Facebook-side i så og si alle poster, og både hennes navn og tittel er blant de 20 hyppigst brukte ordene i ordlisten i KP som helhet (se appendiks Figur 1). Blant de 63 klagene er dette et av seks tilfelle hvor hannkjønns-formen benyttes framfor hunnkjønn når taler adresserer Ministeren Yasmin Fuad.

Eksempelet over viser hvordan høflighet og høflighetsmarkører gir en mer glidende overgang til talers ulike krav, og muligens er det enklere for taleren i denne klagen bruke krav (uhøflighet), fordi kravet er så innhyllt i ulike varianter av høflighet.

Kategorien *ekspresive* benyttes blant klagenes både for å bygge opp eller for å true Ms 'ansikt'. Sammenliknet med nøytrale eller objektive kommentarer, som eksemplene i avsnittet om *assertives*, kan *ekspresive* språkhandlinger også brukes for å avrunde de mer uhøflige eller direkte budskapene. I studien er det utbredt med diverse høflighetsmarkører som, i likhet med *ekspresive språkhandlinger*, bygger opp mottakers 'ansikt'. Det er de mer alminnelige/dagligdagse; *ħadritak*, *yā fandim*, men også de mer formelle; *ma 'ālī al-wazīra*, *sayyādatkum al-takram*, *sayyida al-fādhila*.⁶⁹ Vekslingen mellom høflighet og høflighetsmarkører og det uhøflige er interessant fordi det utfordrer forventningen om hvordan taler tilpasser seg mottaker. Som nevnt i tidligere avsnitt vekslingen mellom det utpreget høflige og det eksplisitt uhøflige, eller det høflige og det sarkastiske, innenfor en enkelt klage, eksempler på at T kan skifte mellom ulike roller (sosiale kodebytter) i møtet med mottaker.

Den sosiale forventningen er at taler generelt sett tilpasser seg mottaker, og uhøflig klage regnes som destruktiv når den har som hensikt å være sårende på lytter. Det er heller ikke lønnsomt for taler å tape 'ansikt' i møte med M (det Brown og Levinson beskriver som 'emosjonell lekkasje', 1987:68). En funksjon innenfor høflighet-teori er også for å ivareta eget 'ansikt', og en klage regnes som konstruktiv når kritikken er rettet på Ms oppførsel eller handlinger (Monti et al., 2002, 180) og ikke behøver å kritisere Ms verdi. Eksempelet ovenfor (eks.7) er nettopp en klage som er bevisst sosiale koder og velger å bevare disse, og er et eksempel på når både taler og mottakers ansikt er ivaretatt er overgangen til kritikk mer glidende og kanskje mer naturlig fordi de ulike høflighetsmarkørene avrunder budskapet.

4.1.4 Kombinasjoner av ulike språkhandlinger og sosiale kode-bytter.

Både SAT, Uhøflighet- og Høflighets-teori tar utgangspunkt i språkhandlinger som følger kategoriene etter Austin og Searle, men de beskriver ikke hvordan de ulike *språkhandlingene*

⁶⁹ Parkinson, beskriver *siyadta* og *ħadritak* som «sisters of 'inta.» (1985,17) og at de mer formelle titlene ofte er arbeidsrelatert eller tilhører den øvre klasse, i tillegg til a kan brukes sarkastisk (Ibid, s.118-186) Parkinson inkluderer *afandim* (i min studie *yā fandim*) en tittel som brukes til den øvre klasse, men som brukes i det dagligdagse med variasjon (ibid:185-186).

forholder seg til hverandre. I studien består en klage av forskjellige *språkhandlinger* og flere varianter av u/høflighet. Det er sjelden taleren enten er høflig eller uhøflig, klagene består heller av en rekke kombinasjoner og ulike nivåer av u/høflighet. I dette avsnittet utforsker jeg hvordan taleren kombinerer ulike *språkhandlinger*.

Utdragene nedenfor er to eksempler på hvordan taler kombinerer det høflige med det uhøflige, som består av henholdsvis krav og sarkasme. Alle varianter av høflighet er uttrykk for talerens tilpasning til mottakeren, mens *uhøflighet* er å se bort i fra det samme.

Eks. 1:

Ada 'ū al-duktūra (...) an tatafaddil mashkūra bi-zīāra maqālib al-ṭūb al-ramlī wa al-wafā' wa al-amal (...)

«Jeg inviterer (høflig tiltale) (...) til vennligst å besøke deponiene i al-Toub al-Ramli og al-Wafaa wa al-Amal».

Som avsluttes med: *Il-yaūm qabl al-ghad*, (060, MSA) «heller i dag enn i morgen». (i betydningen det skulle vært gjort i går).

Første del av klagen er et eksempel på høflighet (negativ høflighet) som er en vennlig invitasjon (appell) om å utrede to områder (begge i bydelen Nasr). Det påfølgende er uttrykk for et krav og eksempel på negativ *uhøflighet*. Eksempelet er kun et lite utdrag av klagen som helhetlig er et utpreget høflig, og viser kanskje ikke hvor overaskende avslutningen er. Denne klagen åpner med en høflighetsmarkør *ma 'ālī al-wazīra* («ærede Minister»), klagen er formell både i stil og i bruken av MSA og inneholder nedtonet høflighet *itfaddalī ma 'ālīkum* («vennligst, deres eksellense»), og gjentakelser av høflighetsmarkører som *ma 'ālī wazīra*. Avslutningen: «I dag heller enn i morgen», er overaskende, ikke bare fordi klagen i sin helhet ellers er relativt formell og høflig, men også fordi det generelt er såpass få eksempler på krav og imperativ blant de 63 klagene.

Det følgende eksemplet er en kombinasjon av en nedtonet appell (eksempel på høflighet) og det sarkastiske (eksempel på indirekte *uhøflighet*).

Eks.2:

Rajā'an min sayyādatkum al-takram bi-l-a 'mal a 'lā ḥall muskhila al-qumāma wa al-mukhallafāt awwalan

«Ærede Frue, vennligst ta grep i å løse problemet med søppel og avfall først»

thumma nahlum ma 'ākum bi-l-ṭūr al-nādira wa al-baṭṭ al-baladī kamān (048, MSA med et enkelt kodebytte,)

«så vi deretter kan drømme med deg om sjeldne fugler og ender».

Det eksemplene viser er hvordan to relativt formelle eller indirekte klager avbrytes av et helt tydelig rolle-bytte, fra relativt formell til fullstendig uformell med bruken av sarkasme. Klagen som avrunder med et direkte krav, er overaskende fordi hensynet til mottaker er endret, den sosiale koden brytes og taleren har skiftet mellom ulike sosiale roller. Det siste eksempelet foretar også et midtveis skifte mellom det mer formelle og det deretter sarkastiske. Det er overaskende fordi taleren i begge eksempler spiller med ytterkanter. I disse eksemplene er det er ingen glidende overganger.

Eksemplene over bryter med ideen som tidligere er nevnt om at talerens kommunikasjon er tilpasset mottaker (Levinson, 1987 74-76, Van-Mol, 2010:76). Kommunikasjonen er variert og viser kanskje tegn på å tidvis være tilpasset situasjonen, framfor mottaker. Dette er kanskje også eksempel på hvordan taleren bruker den 'virtuelle' avstanden til mottaker som finnes i online fora, som gir følelsen av en viss avstand til mottaker, for å variere mellom flere ulike roller.

Eksemplene viser også hvor sammensatt klager kan være. Klagene i denne studien forholder seg ikke til *en* type språkhandling, heller ikke til en type sosiale regler og heller ikke en språkvariant (MSA eller ECA). Taleren kan bruke en type *språkhandling* for å introdusere klagen ved å ta hensyn til mottaker og anerkjente sosiale spillerregler, men i neste del av klagen kan taleren 'true' mottakers verdi. I studien er det eksempler på skifter mellom *språkhandling*, sosiale regler og kode-bytter. Det er også enkelte eksempler på kombinasjoner av høflighet og *uhøflighet*, men det er ingen tegn blant de 63 klagene på at dette er en tendens. Men det viser at talerens har mange mulige verktøy som taleren benytter seg av i online-kommunikasjon.

4.1.5 Oppsummering.

Blant *språkhandlingene* som brukes i klagene er bruken av *assertives* den hyppigste som brukes i 73% av alle klagene. *Assertives* regnes som en FSA ("Face saving act", Jibreen, 2003), mens *directives* og *ekspressives* i utgangspunktet regnes som FTA. *Assertives* bygger opp argumentasjonen og brukes for å legitimere talers misnøye og er en måte taleren kan validerer følelser og behov. Klagenes bruk av *directives* uttrykker i større grad appeller,

ønske, bønn, og i mindre grad krav og imperativ i møtet med M. *Språkhandlingen ekspressives* brukes for å uttrykke formelle hilsener som del av høflighets-strategi, men det er også eksempler hvor *ekspressives* brukes for å uttrykke direkte uhøflighet, disse er gjerne uttrykt med gjentakelser, utrop og utropstegn. Det er også en del av det jeg betegner som *sosiale kodebytter*, som er skifte mellom det høflige og det uhøflige. Det er ingen tendens blant de 63 klagene, men det viser heller at taleren har ulike verktøy å benytte seg av i møte med en autoritet og at det ikke er *en* spesifikk måte som er ‘korrekt’.

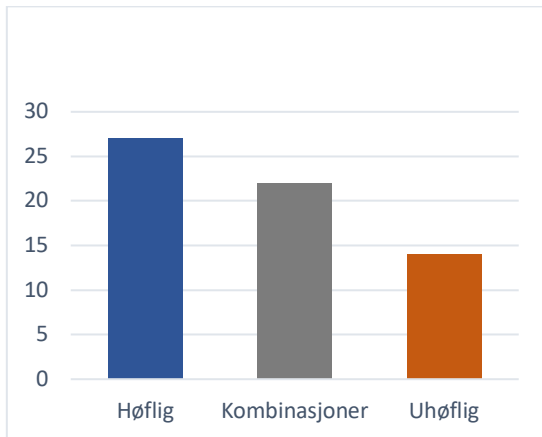
Klagene følger ikke et særlig ‘språk-sett’, som skiller klagene fra andre kommentarer i KM. Det som er tydelig blant studiens 63 klager er bruken av appell, valget av *assertives* og talers fokus på egen lidelse, som appellerer til Ms moral. Jeg har tidligere beskrevet at en klages hensikt er å få mottaker til å gjennomføre en endring, og i stedet for å fokusere på Ts misnøye omkring M, er talers fokus på argumentasjon (*assertive*) og bruken av appeller som viser ønske om å overbevise og overvinne mottaker.

Jeg har ikke hatt som utgangspunkt at alle klager skal, bør eller må inneholde alle fire punkter etter definisjonen av Decock og Depraetere (2018), men med utgangspunkt i denne definisjonen er det bært mulig å redegjøre for hvilke deler som ytres eksplisitt og implisitt, og hva dette eventuelt forteller om språket og relasjonen til M.

Jeg vil beskrive at kommunikasjonen i stor grad er tilpasset Departementet, en autoritetsfigur, men i andre tilfeller kan den kanskje best beskrives som tilpasset *situasjonen* (og eventuelt hvor akutt den oppleves for taleren). I disse klagene er situasjonens alvor mer relevant enn relasjonen til mottaker.

Eksemplene viser også hvor sammensatt klager kan være. Klagene i denne studien forholder seg ikke til *en* type språkhandling, heller ikke til en type sosiale regler og heller ikke en språk-variant (MSA eller ECA). Kombinasjoner beskriver bytte mellom uhøflig eller høflig, men inkluderer også kombinasjoner med høflighetsmarkører og høflighet. Figuren nedenfor gir et grovt bilde av hvilke språklige valgt taleren har tatt i møt emed Departementet.

Figur 4.1 1 Statistikk over hvilke språklige valg taleren tar i klagen; høflig, kombinert u/høflig eller uhøflig.

I figuren er alle appeller inkludert som høflige varianter, selv om appeller også kan være intense. I denne studien har den *uhøflig* kommunikasjonen stort sett vært eksemplifisert av er eksplisitte og ofte direkte klager.

Jeg medregner *kombinasjoner* i figuren ovenfor som uttrykk for høflighet. Dette er fordi taler enten ved å bruke høflighetsmarkører eller *språkhandlinger* som spiller på positivt på mottakers verdi er måter taleren kan nedtone det uhøflige på. Jeg anser derfor at 49 av 63 klager (77.7%) er en variant innenfor høflighet, selv om dette inneholder et vidt spenn og mange varianter av høflighet og uhøflighet.

Jeg har ikke funnet noen felles-trekk for hvordan taleren er høflig, uhøflig eller kombinerer de to, men det er et større fokus på negativ u/høflighet. Dette er varianter som som beskrives som en 'trussel' på Ms frihet. Det er langt mindre grad bruk av positiv u/høflighet, samt direkte («bold on») u/høflighet som beskriver ulike måter taleren tiltaler Ms verdi. Dette betyr at klagen søker endring, ikke å nedverdige mottaker.

4.2 Klager og beklagelser.

Searle kategoriserte klager i kategorien *ekspresive*, en type språkhandling som representerer talers sinnstilstand (eks. følelse, komplimenter, støtte, misnøye). Men det er tydelig ut fra studien at en klage er mer enn en enkelt kategori. Gjerne er den sammensatt av flere ulike *språkhandlinger* og langt sjeldnere består en klage kun av en enkelt type *språkhandling*. I studien har jeg derfor valgt å benytte meg av en utvidet definisjon av klagen basert på Decock og Depraetere (2018) som beskrives i avsnittet under. Denne definisjonen gjør det

mulig å inkludere hele kommentarer fra korpuset, framfor eksempelvis kun analysere den enkelte språkhandlingen *ekspressive* i kommentaren, som typisk beskriver misnøyen omkring situasjonen/personen. Basert på denne definisjonen er en klage bygd opp av fire potensielle deler.

Ved å benytte meg av denne definisjonen oppdager jeg at det kun er omkring halvdelen av klagene som uttrykker det siste punktet i en klage, som er behovet for endring. Å ytre et behov (en appell, et ønske, et krav o.l.) regnes som en FTA i følge Uhøflighet- og Høflighets-teori, og en kan derfor si at å unnlate denne delen sparer T 'ansikt' («Face saving act»).

Forskjellen på Searle og Decock/Depraetere' definisjon av en klage er at førstnevnte hevder klagers hensikt både kan være ønske om endring og det å uttrykke misnøye, mens Decock og Depraetere hevder at en klages iboende hensikt er å søke/kreve endring, mens å uttrykke misnøye er å *beklage seg* beskrives som en språkhandling som søker solidaritet hos M (i teori-kapittelet har jeg beskrevet forskjellen mellom klager og beklagelser).⁷⁰

En klage, definert av Decock og Depraetere 2018,⁷¹ tar et eller flere av følgende fire steg:

- 1) Beskrivelse av hendelse/situasjon.
- 2) Uttrykker misnøye omkring situasjonen.
- 3) Taler holder mottaker ansvarlig (Jeg har lagt til: taler henvender seg eksplisitt til M).
- 4) Taler ønsker at mottaker skal rette opp i situasjonen.

Med ovenfor definisjon har jeg analysert KMs 63 klager. Jeg har innledningsvis valgt å utforske skillet mellom klager og beklagelser, som har to ulike hensikter, henholdsvis å søke/kreve endring av mottaker (FTA) eller uttrykker et behov for solidaritet. De 63 klagene i denne studien består av 30 klager og 33 beklagelser. En klage og en beklagelse skiller seg i studien ved punkt 2 og 3 ovenfor. En beklagelse uttrykker misnøye omkring en tredje-part som holdes ansvarlig (i studien ofte lokale myndigheter eller fabrikkere) og søker solidaritet hos M, mens en klage retter misnøyen mot mottakeren og her er talers hensikt å oppnå

⁷⁰ En klage («to complain») kan i følge Searle og Vanderveken (1985, 213) både være en *assertive* og en *ekspressive*. Når klagen krever at lytter endrer situasjonen er det en *ekspressive* ifølge Searle, når det ikke krever dette er det en *assertive*, for eksempel å ytre (to assert); 'været er dårlig'. Senere betegner han det å protestere (en *ekspressive*) som misnøye over en situasjon og at det å protestere innebærer et krav om endring (Searle og Vanderveken, 1985, 214). Å beklage seg over noe (jammer) («to lament», Searle og Vanderveken, 1985, 213) er en *ekspressive* og innebærer å lufte følelser, det er ikke et behov for å holde noen ansvarlig eller et ønske om endring. Det å klage eller beklage noe i følge Searle er derfor i utgangspunktet en *ekspressive*, men en klage kan også være en *assertive* når den ikke uttrykker et behov.

⁷¹ Definisjon av Decock og Depraetere 2018:10 er en kombinasjon med utgangspunkt i både Trosborg (1995:15) og Meinel (2010:14).

endring hos M. En klage har derfor et større nivå av 'trussel' overfor M, sammenliknet med en beklagelse.

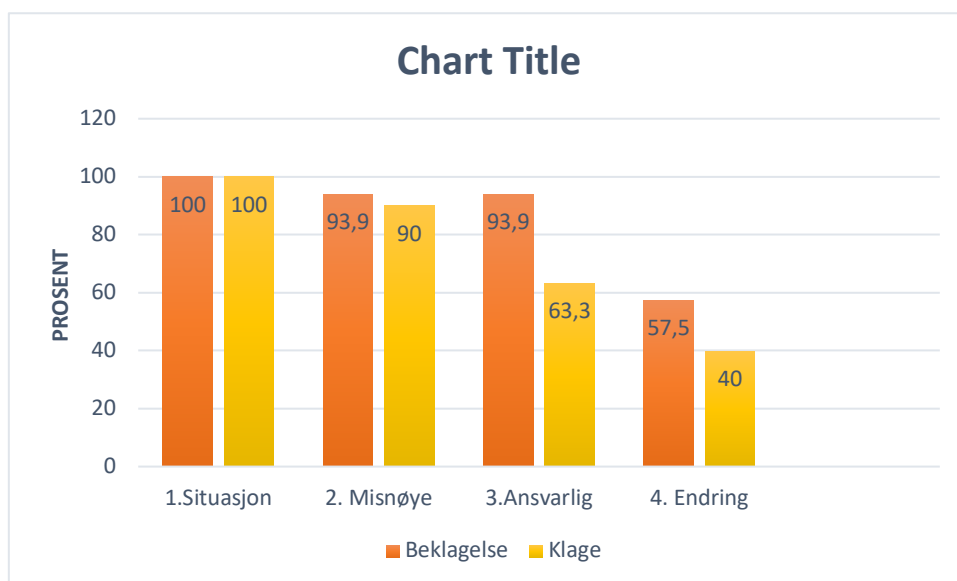
I denne studien antar jeg likevel at fleste klager og beklagelser i utgangspunktet er uttrykk for ønske om at Departementet foretar en endring, ettersom det er dette ansvaret og den myndigheten Departementet er satt til. Jeg har utforsket skillet mellom klager og beklagelser kun innledningsvis for å undersøke om disse to tar ulike valg. Senere i studien samler jeg derfor de 63 klagene som det var *en* kategori, fordi jeg som sagt antar at årsaken til at taler skriver på Departementets side er ønske om å få Departementet til å reagere og ta ansvar, og at hensikten til alle klagene er ønske om endring, framfor solidaritet. Hadde jeg utforsket en annen kategori enn kategorien *klage*, og studert en annen mottaker hadde muligheten for at hensikten var solidaritet langt større. Det finnes klager i denne studien som appellerer til Ms solidaritet, men jeg antar at målet ikke er å motta trøst, men heller endring.

Figur 4.1 3 nedenfor gir en oversikt over studiens 63 klager (30 klager og 33 beklagelser) og sammenlikner klagenes og beklagelsenes noe ulike valg. En klage eller beklagelse går i teorien gjennom 1-4 steg (etter definisjon ovenfor), men det er ikke noe 'vilkår for suksess' at taleren gjennomfører alle, en klage kan oppfattes som en klage kun ved å beskrive situasjonen (punkt 1), som nevnt i avsnittet om *assertives*.

Figuren viser også forskjellen mellom definisjonen av en klage og hvilke punkter taleren i praksis tar. Det viser også at det er viss forskjell mellom klager og beklagelser særlig i punkt 3 og 4. Punkt 3 beskriver om taleren holder mottaker ansvarlig og punkt 4 er krav eller ønske om at mottaker håndterer situasjonen.

Det er påpekt tidligere at en klages hensikt er å få noe gjort. Det er ikke alltid nødvendig at en taler uttrykker hensikten eksplisitt, det kan være at dette budskapet er innforstått. Som jeg har beskrevet tidligere kan det implisitte standardiseres i språket. I denne studien har jeg valgt å fokusere på hvilke deler taleren uttrykker eksplisitt og hvilke hun unnlater. Skillet mellom det eksplisitte og det implisitte (eller utelatte) beskriver hva taler bevisst eller ubevisst utelater, det beskriver eventuelt også det som er innforstått i kommunikasjonen eller det som utelates bevisst av hensyn til at mottakeren er en autoritet. Figuren er derfor en oversikt over nedenfor hvilke deler av klagen taleren uttrykker eksplisitt.

Figur 4.1 2 Figuren gir en oversikt over hvilke deler av en klage, etter definisjon av Decock og Depraetere 2018, som uttrykkes eksplisitt, og hvilke som unnlates.

Grafen over viser at 100% av de 63 klagenes beskriver situasjonen (punkt 1), disse er representert av språkhandlingen *assertives* som tidligere er beskrevet som en objektiv og mer eller mindre nøytral beskrivelse av en situasjon. Deretter uttrykker stort sett alle kommentarer (utenom fire stykker) eksplisitt misnøye omkring situasjonen (punkt 2). Blant beklagelsene peker en like høy andel (93.9%) ut den ansvarlige (punkt 3) (dette inkluderer direkte henvendelser til M). Mens blant klagenes er det kun 63.3 % som velger å eksplisitt holde mottaker ansvarlig (eller direkte henvender seg til M). Det er sannsynligvis enklere for taleren å klage over en tredje-part som er ansvarlig (beklager) framfor å holde Departementet ansvarlig (klage), dette er også tydelig i den tredje søylen i grafen som viser hvilken andel som henvender seg direkte til Departementet.

Det siste punktet, å uttrykke krav/ønsker/behov er et punkt som regnes som FTA i Uhøflighet- og Høflighetsteori. Her har beklagelsene og klagenes et ulikt utgangspunkt og ulik effekt på mottaker. Blant beklagelsene, som uttrykker misnøye over en tredje-part (eksempelvis fabrikk-eiere i Egypt), uttrykker 57.5% et behov for endring. Å uttrykke behov i en beklagelse, sammenliknet med en klage, er å tilby mottaker muligheten for å innta rollen som helt.⁷² Her kan Departementet tre inn i situasjonen og rydde opp i et problem en tredjepart har

⁷² Her har jeg latt meg inspirere av narrativ teori. I narrativ teori utforskes følgende elementer: situasjon/hendelse, et offer, en helt, en løsning. Blant klagenes ser man en liknende struktur, og som kan sammenliknes med Decock og Depraetere' definisjonen av en klage. En klage er oppbygget av en situasjon, som taler syntetisk negativt om, det er en ansvarlig for denne situasjonen (en 'synder') og taler ønsker at den ansvarlige ('synderen') rydder opp i situasjonen (eventuelt opptrer som helten, finne en løsning). I kommentarfeltet er det ingen helt eller løsning blant klagenes, men det er uttrykk for behov for endring enten ved at 'synderen' aksepterer sitt ansvar og fullfører en endring eller at en helt tiltrer og løser situasjonen. Dette ville være den potensielle effekten av å uttrykke punkt fire som er klagenes definerte hensikt; å få noe

forårsaket. Blant klagen er denne narrative annerledes fordi mottakeren her både er 'syndebukk' og ansvarlig i å endre situasjonen. Det er kun 40% av klagen som eksplisitt uttrykker ønske/behov/krav. Og det er særlig dette punktet (pkt.4), som skiller klagen fra beklagelsene.

Punkt 4 blir i større grad unnlatt av klagen, sammenliknet med beklagelsene. Dette kan ha flere årsaker. Å unnlate punkt 4 kan være standardisert i språket og er ikke spesifikt for kommunikasjonen med en autoritet. Den implisitt kommunikasjonen regnes som høflighet, fordi T tar hensyn til M. Adolphs kaller kommunikasjon for «transactional interactions» (2006, 86), som beskriver språkhandlinger hvor T ønsker noe av M. Å unnlate ytringer som krever noe av motparten (transaksjoner) er, som tidligere nevnt, regnet som en strategi for å unngå konflikt (Razzak og Jamil, 2016, 4156). Det er derfor mulig at klagen unnlater dette punktet av høflighet til M.

Det har vært meningsfullt å innledningsvis skille mellom klager og beklagelser. Dette skillet har gjort det tydelig at talerne tar noe ulike valg, og det er særlig punkt 3 og 4 som skiller seg ut. Det viser også at det tas større hensyn blant klagen enn beklagelsene, og det er sannsynlig at årsaken er at klager krever større forsiktighet i møte med M.

Ettersom det å uttrykke behov overfor Departementet så tydelig utelates av flere av talerne, har jeg valgt å videre utforske hvordan talerne som uttrykker dette behovet (punkt 4, som består av 53.9% av alle kommentarene, 34 av 63 stykker) som gir uttrykk for dette behovet. Dette punktet er interessant å studere videre fordi å uttrykke behov utfordrer sosial balanse, ettersom den regnes som en FTA. Hvor skjør den sosiale balansegangen er, er avhengig av kontekst, som i dette tilfelle legger ekstra press på taleren, med tanke på Egypts masseovervåking av nett-aktivitet og myndighetenes årelange behandling av talere som luftet kritikk offentlig. Og nettopp derfor er det kanskje også det punktet som er mest beskrivende for talers tilnærming til mottaker og hvilke språklige valg han tar her.

gjort, og punkt fire i Decock og Depraetere definisjon, som er ønske om endring. Jeg har latt meg inspirere, men har ikke benyttet narrativ teori fordi responsen fra Departementet uteblir. Svar/løfter/endring kommer ikke og et resultat/helt kan ikke inkluderes i denne studien.

4.2.1 Punkt fire klager. Er det uhøflig å uttrykke behov overfor Departementet i Egypt?

Punkt fire i klagen kategoriseres som *directives* (krav/ønsker/behov etc.) og er den ene av to typer språkhandlinger som er mest truende for sosial stabilitet.⁷³ Dette punktet beskrives i Uhøflighets- og Høflighets-teori som *negativ u/høflighet*, og er et punkt hvor taler enten forsterker behovet, f.eks. *Jeg krever at du foretar en endring!!!* (som er et eksempel på uhøflighet), eller hvor taleren nedtoner behovet overfor mottaker, f.eks.: *Ærede Minister, jeg håper at du...* (eksempel på høflighet). Jeg har inkludert alle klager som ønsker, ber, krever eller oppfordrer til endring, og utelatt klagene hvor dette kanskje er hensikten, men hvor det enten er uttrykt indirekte eller hvor budskapet skal forstås implisitt.

Uhøflighet- og Høflighets-teori tar utgangspunkt i enten *directives* eller *expressives*, som er to kategorier av språkhandlinger som ved enten å kreve noe av mottaker eller uttrykke seg omkring mottakers verdi 'truer' Ms grunnleggende behov. Sosiale relasjoner bevares ved å ta hensyn til disse behovene, og hensyn regnes som høflighet.

De 63 klagene i studien foregår omtrent slik; taler beskriver en situasjon, uttrykker misnøye, taler peker ut den ansvarlige, og deretter velger kun halvdelen å uttrykke et ønske at mottaker foretar en endring. En klages hensikt er blitt beskrevet som ønske om å igangsette endring, og av en eller annen årsak er det nettopp dette punktet som halvdelen av klagene unnlater (eller unnlater å uttrykke eksplisitt). Ved å unnlate punkt fire nøyer taleren seg med å *lufte* misnøyen og ønsker ikke å utfordre M ytterligere.

Jeg har ønsket å se nærmere på hvordan 34 av de 63 klagene (53.9%) eksplisitt gir uttrykk for behov. Blant disse 34 klagene har jeg funnet tre ulike kategorier som gir en oversikt over de ulike variasjoner av u/høflighet taleren bruker.

Behov uttrykkes via:

- 1) Nedtonet høflighet, med appeller og imperative appeller. Appeller er eksempler på å nedtone et behov. Alle forsøk på å nedtone et budskap er et eksempel på høflighet.
- 2) Kombinasjoner og sosiale kodebytter. Her bruker T en kombinasjon av både nedtonet og intensiverende *språkhandlinger*. Dette er ulike varianter av både høflighet og uhøflighet. Eksempler på det uhøflige er imperativer, krav og bruken av utropstejn. Eksempler på det høflige er ulike varianter som nedtoner budskapet og bruken av høflighetsmarkører.
- 3) Imperativ. Å uttrykke behov via imperativer er eksempler på negativ uhøflighet.

⁷³ Den andre er *ekspresive* språkhandlinger som er en trussel for mottakers verdi.

Kategori 1. Nedtone høflighet.

Eksemplene i den første kategorien gir uttrykk for behov for endring via appeller om hjelp, disse er representere av *språkhandlinger* som uttrykker ønsker/håp med: *Yā reit*, *atamanna*, *arjū*, (“jeg håper”, “jeg ønsker”, “jeg ber”) eller appell om hjelp; *anqidū*, *aghithū* (“redd”, “hjelp”/“bistå”) Disse er eksempler på negativ høflighet, som er ulike måter taleren velger å nedtone ulike behov overfor mottaker. Jeg har også valgt å inkludere imperativer som: “hjelp oss!” som er et eksempel på en imperativ appell. Imperativ appell er også en måte å nedtone budskapet på fordi taler står i en sårbar situasjon og i et avhengighetsforhold til mottaker. Uttrykket *yā reit* er en del av egyptisk dialekt som oversettes og brukes variert; hvis bare, gid, det hadde vært fint, jeg skulle ønske. I den egyptiske dialekten kan *yā reit* uttrykke håp, men den kan også innebære en viss oppgitthet som i: *det hadde vært fint (men jeg forventer det ikke)*. Varianten er også mindre formell enn *atamanna* og *arju*, som i større grad knyttes til MSA. Disse tre variantene er eksempler på ulike anmodninger og derfor eksempler på at taler nedtoner behovet (et uttrykk for høflighet). *Atmanna* er også uttrykk for et håp eller et ønske. *Arjū* oversettes som å håpe, å forvente, eller å be om, men det kan også oversettes som mer intens enn *yā reit* og *atamanna*, i betydningen å bønnfalle mottaker. Eksemplene nedenfor er ulike måter T kan nedtone et behov i møte med M.

Eks. 1:

Yā reit taraddū liannī ta 'btu w 'allāh. (026, ECA).

«Jeg håper du svarer (på dette) fordi jeg er virkelig utslitt/ ved Gud jeg er utslitt».

Eks. 2:

Yā reit sayyāda al-wazīra tamshi a 'alā il-zirā 'a we tashūf kammīya ḥarāi' il-mukhallafāt we khuṣūsan a 'nd Banha. (028, ECA).

«Jeg håper (høflig tiltale) Ministeren går langs motorveien (rural motorvei) og ser mengden av avfalls-brenning, særlig langsmed Banha».

Eks. 3:

Narjū min sayyādatkum zīāra al-maṣna ' laylan wa al-ta'akkid min ṣadaq kalāmnā wa ittikhādh mā yalzīm ḥiyāl dhalik al-wāqia ' al-marīr alladhī na 'shuhu (084, MSA).

«Vi ber om at (deres eksellense) besøker fabrikken om natten og bekrefter oppriktigheten i våre ord og tar de nødvendige steg med tanke på denne barske/bitre realiteten vi lever i».

Eks.4:

Atamannā inshā` maṣāna` li-tadwīr al-mukhallaḡāt badalan min qīām majlis madīna kafr al-Sheik bi-ḡaraq al-qumāma laylan mimmā yusabbib ikhtināq al-atḡāl (046, MSA)

«Jeg håper at det settes opp en resirkulerings-fabrikk, i stedet for at byrådet i Kafr Al-Sheikh brenner avfallet om natten som fører til at barna kveles».

Eksempel 4 er en indirekte og nedtonet appell. Den unngår å henvende seg direkte til mottaker ved å bruke en masdar som er passiv for å unngå FTA (et eksempel på indirekte høflighet).

Eks. 5:

Ma`ālī al-wazīra (...) Idha takramti an taba`thī lahum qawwa bi-ḡhalaq aw bi-tarkīb ḡul 20 mitr lil-ḡafāz a`la jamīa` al-mūazzafīn (...) (049, MSA).⁷⁴

«Ærede miljøvern-Minister (...) Vil du være så vennlig å gi dem gi dem en mulighet til å lukke (fabrikken) eller få installert en 20 meter lang skorstein for beskyttelse de ansatte (...)».

Jeg har inkludert imperativ appell er en måte å nedtone behov på, fordi taler ber om, framfor å kreve, hjelp. Appellene nedenfor består av imperativ som er uttrykker behov som naturlig spiller på talers sårbarhet. Dette er ydmyke henvendelser om hjelp hvor T stiller seg sårbar i møte med M. Dette er språklige varianter som tilrettelegger for at mottaker kan innta en helterolle.

Her eksemplifisert med *Aḡhīthū* som oversettes *hjelp* eller *bistå*, og *Anqīdhu* som oversettes som *å redde*, *å spare fra*.

Eks. 6:

Aḡhīthū al-ahālī min al-amrād wa min baḡsh ra`īs al-waḡda al-maḡlīa (091, MSA).

«Redd folket fra sykdommer og fra tyranniet til den lokale myndighetens leder».

Eks. 7:

Anqīdūnā min khaḡar al-ḡarīq (031, MSA).

⁷⁴ Det er ikke noe *fa* her (som i *iddha* -og følgesetning *fa*), jeg har derfor avbrutt setningen her, da utgangspunktet er å vise hvordan taler uttrykker behov overfor Departementet, og ikke nødvendigvis inkludere hele setningen, evt. følgesetningen.

«Redd oss fra brann-faren».

Eksemplene ovenfor er alle ulike variasjoner innenfor det Høflighets-teori beskriver som negativ høflighet, som innebærer uttrykk som på ulike måter nedtoner trusselen overfor M. Et annet eksempel på indirekte høflighet er å omtale mottaker i tredje person. I eksemplet nedenfor omtales Ministeren i tredje person slik at T unngår direkte tiltale, som en måte å unngå FTA. *Nifsī*, som er brukt i eksempelet nedenfor er et egyptisk uttrykk som oversettes som et forsterket ønske, eks.: “jeg håper inderlig”.

Eks.8:

Nifsī tanzil a 'la arḍ al-wā'ia ' wa tashūf bi-nafsihā al-kāritha al-bī'yya illī bitatam kull yaum
(085, Mix, mest MSA)

«Jeg håper inderlig hun kommer ned hit og ser med egne øyne den miljømessige krisen som skjer her hver (eneste) dag».

19 av 34 klager (55,8 %) uttrykker ønske om endring via appeller som er eksempler på nedtonet høflighet.⁷⁵ Det er alle eksempler på at taleren forsøker å ivare harmonien og den sosiale distansen mellom T og M. Her har jeg ikke inkludert appeller som brukes i kombinasjon med varianter av uhøflighet. Disse vises i neste avsnitt.

Kategori 2. Kombinasjoner og sosiale kodebytter.

I den første kategorien tok jeg utgangspunkt i hvordan taler innleder språkhandlingene for å avgjøre om språkhandlingen var høflig eller uhøflig. Dette bestemmes ofte ut fra setningens verb (*atmanna, narjū* etc., som i kategorien ovenfor i tillegg til *språkhandlingens* styrke (eksempelvis mellom det å spørre, å bønnfalle, eller å kreve). Men det er ikke kun verb som avgjør om språkhandlingen er FTA eller ikke. Det avgjøres også ut fra kombinasjonen med de andre *språkhandlingene* i klagen, generelt språkvalg, stil, og evt. bruken av non-verbale tegn etc. Nedenfor er eksempler på det å nedtone klagen (eksempel på høflighet) kombinert med det intensiverende (eksempel på uhøflighet). Kombinasjonene kan være innenfor samme leddsetning eller innenfor samme kommentar. Disse kombinasjonene er skifte mellom hensynet til mottaker (en autoritet) og mangelen på det samme. I likhet med forrige avsnitt har jeg valgt å

⁷⁵ I tillegg til klagen: 003,005, 008 (+2 (008 gjentas totalt 3 ganger av ulike talere)), 067,072,076,078,107,108.

beskrive disse skiftene som *sosiale kodebytter*.

Eks. 1:

Yā reīt tazīlū gabal al-qumāma al-awwal!!! (001, ECA).

«Jeg skulle ønske dere fjernet søppel-berget først!!!».

Språkhandlingen innleder med *yā reīt* som tidligere er beskrevet som en form for høflighet og et eksempel på det å nedtone trusselen. Når det plasseres i kombinasjon med tre utropstegn som uttrykker et krav, blir helhetsoppfattelsen av ytringen ovenfor et eksempel på *uhøflighet*. *Yā reīt* i kombinasjon med tre utropstegn endrer språkhandlingens styrke, som endres fra en appell til et krav. Det er også et eksempel på en kombinasjon av sosiale hensyn. Det samme gjelder det følgende eksempel, som først inviterer, deretter krever.

Eks. 2:

Ada ‘ū al-duktūra Nahid (...) an tatafaḍḍil maskūra bi-zāra muqālib al-Ṭūb al-Ramlī wa al-Wafā’ wa al-Amal al-yaum qabl al-ghad (060, MSA).

«Jeg ber Dr. Nahid (...) om å vennligst besøke al-Toub al-Ramli og al-Wafaa wa al-Amal.⁷⁶ Heller i dag enn imorgen (!)». (i betydningen det skulle vært gjort i går).

Det neste eksempelet begynner taleren med et imperativ som er uttrykk for *uhøflighet*, deretter vender taleren og uttrykker et håp ovenfor Departementet. (Eksempelet er hovedsakelig egyptisk dialekt).

Eks.3.:

Il-awwal nazzafū il-shawāria ‘ min il-qumāma wa il-mukhallafāt we yā reit tazra ‘ū shagar muthammir (018, Kodebytter).

«For det første rydd gatene for søppel og avfall, og jeg håper dere planter frukt-trær».

De to neste eksemplene viser imperativer og krav som er varianter av *uhøflighet* kombinert med appeller:

Eks.4:

(...) Anqīdū madīna al- ‘ubūr nahnu natataffas al-samūm wa al-hawā’ al-maṣraṭan wa al-

⁷⁶ Dette er navnene på to områder i Nasr bydel, øst i stor-Kairo.

dukhān al-manba 'th min al-ḥarā'iq allatī lā tatawaqqaf abadann (...) (070, MSA).

«(...)Redd Obour. Vi puster inn giftstoffer, kreftfremkallende luft og røyk som kommer fra brannene som aldri stopper (...).»

(...)Nuṭālib bi-ḥaqqinā fī tanaffus al-hawā' al-taqī(...)

«(...)Vi krever vår rett til å puste frisk luft.(...)»

Eks.5:

Nuṭālib bi-ghalaq maṣna' aikarū bi-madīna 15 māyū (...) (006, MSA).

«Vi krever nedlukning av Aikaru fabrikk i byen 15-Mai.»

(...)Aghīthūnā min al-mawt, aghīthūnā min al-rā'ihā.

«Redd oss fra døden, redd oss fra lukten.»

Det følgende eksempelet er en imperativ og eksempel på negativ *uhøflighet*. Klagen åpner med høflighetsmarkøren: *Ma 'ālī al-wazīra (...)* «ærede Minister», og avsluttes med et imperativ.

Eks. 6:

Istaqīlū, yarḥamukum Allāh (017, MSA).

«Si opp! må Gud være dere nådig.»

Imperativet ovenfor er i tillegg etterfulgt av en religiøs ytring. Jeg vil senere gå nærmere inn på hvordan jeg har analysert bruken av religiøse ytringer bønn og hvilke funksjoner de kan ha i kombinasjon med klager. Kort forklart kan uttrykk som i eksempel 6 brukes for å understreke eller forsterke budskapet, og det kan brukes for å bygge mottakerens 'ansikt' opp eller ned, skape relasjoner eller bryte de ned, dvs. at i taleren denne settingen potensielt bruker religiøse uttrykk for å intensivere den foregående *språkhandlingen*. I eksemplet ovenfor er ytringen: *Må Allah ha nåde med dere*, en forsterker av det forgående budskapet: *Si opp!* som er en imperativ. Imperativen *Si opp!* er et eksempel på direkte *uhøflighet* og en trussel overfor M. I dette tilfelle tolker jeg at den religiøse ytringens funksjon i teksten er en intensivering av det foregående budskapet, som er *uhøflig tale*. Funksjonen til den religiøse ytringen er derfor som forsterker.

Det neste eksemplet er i kombinasjon med det formelle i form av høflighetsmarkøren *al-sayyid al-muḥtarām*. Jeg har innledningsvis stilt spørsmålet om høflighet (eller formalitet)

legger til rette for taler å være mer direkte eller eksplisitt. Denne studien har ikke tilstrekkelig antall klager for å besvare dette, men gruppen av klager som kombinerer det høflige med det uhøflige er eksempler på hvordan nettopp dette oppstår (bevisst eller ubevisst), og hvor det høflige eller formelle nærmest tilrettelegger for at taleren kan være eksplisitt *uhøflig*.

Eks.7:

Nuṭālib al-sayyid al-muḥtaram wazīr al-bī'a bi-radm al-maṣrif (...) (016, MSA)

«Vi krever at (den respekterte (herren) fruen) miljøvernministeren fyller igjen kanalen».

Eksempelene ovenfor viser ulike kombinasjoner av det høflige med det uhøflige, og er uttrykk for de ulike mulighetene taleren kan velge mellom, enten taleren uttrykker hensyn til Departementet eller uttrykker hensynet til egne behov eller hensynet til at situasjonen oppleves akutt.

Eks. 8:

(...) *Haḍretik mish shuftī (...)* *Haḍretik mish shuftī (...)* (010, ECA).

«(...) De (høflig tiltale) så ikke (...) De så ikke (..) De så ikke (..)».

Kommentaren er rettet direkte mot Ministeren og språkhandlingen (beskyldningen) *Haḍretik mish shuftī...* gjentas fem ganger direkte etter hverandre med ulike situasjoner Ministeren ikke har tatt hånd om. Disse gjentakelsene forsterker klagens helhetsuttrykk og *språkhandlingens* styrke i tillegg til helhetsinntrykket av klagen. Å minne om mottakers mangler 5 ganger er ikke en *assertive* (en observasjon, eller beskrivelse av en situasjon), men en beskyldning (en *ekspressive*) eller en avsløring/avdekking av mottakers mangler, som lister opp alt det mottakeren ikke kan eller ikke vil gjennomføre. Kommentaren er et eksempel på positiv *uhøflighet* som uttalt forsøker å skade M's verdi.)

Eksempelene ovenfor er kombinasjoner innenfor samme setning eller leddsetning, både av kombinasjoner av ulike språkhandlinger og utropstegn, eller kombinasjoner med høflighetsmarkører. Totalt er det 14 klager⁷⁷ av 34 (41.1%) som uttrykker behov overfor Departementet med kombinasjoner av det høflige (det å nedtone trusselen) og *uhøflige* (intensiverer trussel overfor mottaker). Disse består av kombinasjonene appell og krav,

⁷⁷ I tillegg klagene: 004,034,048, 066, 090, 027.

appeller i kombinasjon med imperativ, krav eller utropstegn, eller i kombinasjon med sarkasme, men også bruken av høflighetsmarkører i kombinasjon med det *uhøflige*.

Kategori 3. Imperativ (direkte uhøflighet).

Det er flere eksempler på direkte uhøflighet («bold on impoliteness») eller negativ uhøflighet som er *språkhandlinger* som eksplisitt forsøker å ramme mottakeren. Denne kategorien er basert på *språkhandlingens* styrke, for eksempel imperativ, utropstegn, eller mer intense verb/substantiv. Eksempler på *uhøflighet* fra studien er eksplisitte krav: *nuṭālib bi-haqnā* (070)/ «vi krever vår rett», *nuṭālib bi-ghalaq maṣna* ' (006)/ «vi krever nedlukning av fabrikken», eller bruken av non-verbale tegn, som 24 utropstegn. Eksempler som krav og imperativ regnes som eksplisitte og direkte trusler på mottakers frihet og er derfor tydelige eksempler på FTA. I denne studien er de fleste eksemplene på *uhøflighet* beskrevet i det forrige avsnittet som består av kombinasjoner, og det er kun en enkelt klage blant de 34 som ikke kombinerer det *uhøflige* med en høflighetsmarkør eller andre forsøk på å nedtone budskapet. Eksempelet nedenfor ber om endring ved å bruke imperativ, sammenliknet med tidligere eksempler er ikke klagen utalt *uhøflig*, den blir stående alene i denne gruppen ettersom T ikke gjør noen forsøk på å ta hensyn til M.

Eks. 1:

(...) *qabla mā tataḥaddath a 'n al-muḥmīāt al-ṭabī'īyya wa al-ṭiyūr al-nādīra, ihtamm awalan bi-nazāfa al-balad* (047, MSA)

«(...) Før du snakker om natur-reservater og sjeldne fugler, ta først vare på rensligheten i landet».

Oppsummering

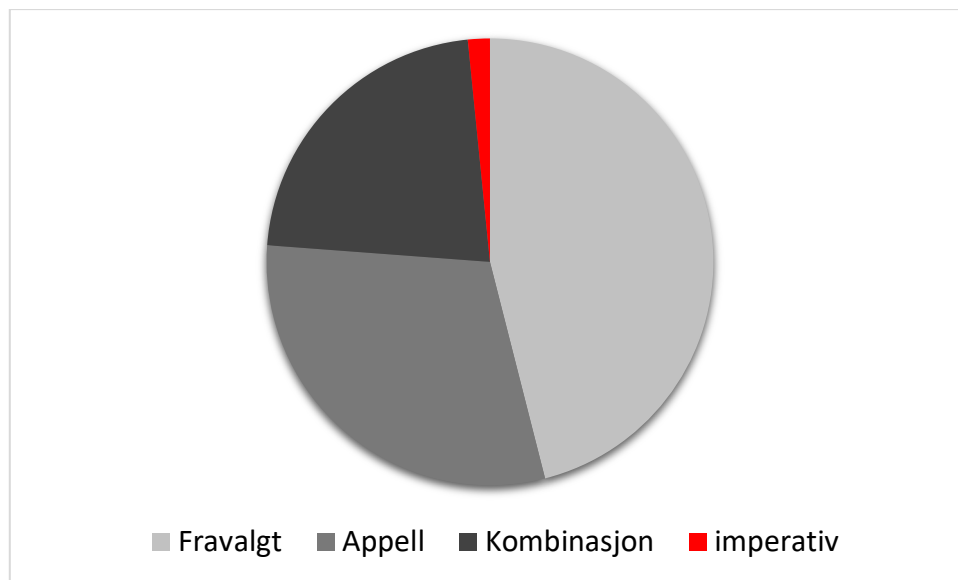
Figuren under viser hvordan de 63 klagenes forholder seg til punkt fire, det å uttrykke behov. Det er litt over halvdelen (34 klager) som eksplisitt uttaler et behov overfor Departementet. Å uttrykke behov overfor en mottaker består av en *directive* som i utgangspunktet regnes for en FTA fordi den krever noe av M. Jeg har inkludert appeller, oppfordringer, imperativ appell i denne gruppen. Figuren viser at taleren i all hovedsak velger en form for høflighet ved dette punktet 19 av 34 (55.8%), som er bruken av en appell. Det er få talere som er eksplisitt *uhøflige* og mange av disse står i kombinasjon med en nedtonet *språkhandling* eller en høflighetsmarkør: 14 av 34 klager (41.1%). En enkelt klage blant de 34 (2.9%) inneholder

ingen nedtoning eller høflighetsmarkør og regnes derfor for direkte uhøflig.

I tillegg anses det å unnlate å si noe som en høflighets-variant, derfor kan gruppen som unnlater punkt fire (29 klager) inkluderes i denne gruppen.

Totalt sett betyr dette at 48 av 63 klager (76.1%) velger en variant av høflighet enten det er implisitt, utelatt, indirekte eller nedtonet som alle er uttrykk for hensyn til mottakeren Departementet.

Figur 4.1 3 Figuren viser hvordan klagens hensikt (behov for endring) uttrykkes blant de 63 klagen, og at 76.1% av alle klagen velger å nedtone språket i møte med en autoritet.

4.2.2 Er årsaken til det å unnlate punkt fire (“to opt out”) av hensyn til sosiale spillerregler?

Det å unnlate å direkte uttrykke klagens hensikt er beskrevet som en måte å unngå konflikt med mottaker. I denne studien har omkring halvdel av klagen (29 stykker) unnlatt å eksplisitt kreve/be etc. om endring fra mottaker. I det forrige avsnittet diskuterte jeg hvordan taleren *eksplisitt* uttrykte punkt fire, som er behovet for endring og selve formålet med en klage. I dette avsnittet analyserer jeg den andre halvdel av klagen og undersøker om det stemmer at taler ved å unnlate dette punktet unngår konflikt med mottakeren.

Analysen av disse klagene viser at denne delen ikke desidert unnlates, men at taleren heller uttrykker dette indirekte eller implisitt. Det er også flere tilfeller hvor taler uttrykker mistillit til M og gir uttrykk for at det er meningsløst å bruke tid og krefter på å be om noen endring. Forskjellen mellom forrige avsnitt og det følgende, er at behovene her ikke uttrykkes direkte og eksplisitt, men indirekte f.eks.: *jeg håper at det settes opp*, eller søker solidaritet: *Ha medlidenhet med befolkningen*, eller innforstått: *Frue disse selskapene kaster avfall i Middelhavet*.

Årsaken til at jeg adskiller det eksplisitte og det implisitte er at det implisitte er mer nyansert enn det som er skissert tidligere i grafen. Oversikten i grafen viser kun at taler unnlater dette punktet som regnes som en FTA. Den korte forklaringen på dette er at det å unnlate noe kommer av hensyn til mottaker. Dette er fordi det indirekte og det implisitte blir sett på som et risikofritt møte med mottaker, og at dette er klager som ikke utfordrer mottakeren.

I det følgende avsnittet er det eksempler på nettopp dette, taleren er indirekte, det er bruk av passiv, budskapet er implisitt eller helt utelatt, og dette er alle uttrykk for måter å unngå FTA med M. Men det er også en stor andel av denne gruppen som er kombinert med det *uhøflige* og som uttrykker mistillit eller anklager overfor Departementet. Dette viser at forklaringen på hvorfor taler utelater dette punktet er nyansert. Å unnlate en FTA er ikke kun for å unngå konflikt, en av årsakene i denne studien er mistillit og manglende forventning til Departementet og derfor ingen grunn til å ytre dette punktet.

Blant denne halvdel av klager kan det også virke som om noen av de følgende klagene nærmest oppsøker konflikt. Dette betyr at det å unnlate en FTA («Face threatening act»), i noen tilfeller gjør rom for en annen FTA, og er ikke av hensyn til mottaker.

Jeg har kategorisert disse klagene i tre ulike grupper, som gir et innblikk i hvordan de gir uttrykk for punkt fire. 1) Implisitt og indirekte 2) Klager som selv ønsker å bidra 3) Anklager, oppgitthet og mistillit. Av de tre kategoriene er det kun de to første som søker endring. Den siste gruppen har oppgitt håp om endring, og er den gruppen som har flest antall klager. Det er også denne som mest uhøflig.

Kategori 1: Implisitte og indirekte klager.

Denne gruppen er en samling klager som søker endring, men som gir uttrykk for dette via implisitte eller indirekte språkhandlinger som gir uttrykk for behov. Det indirekte/implisitte er ofte brukt i forsøket på å unngå å skade mottakers 'ansikt', og det implisitte kan samtidig være avhengig av at mottaker forstår, slik at det implisitte budskapet plukkes opp korrekt.

Dette er språkhandlinger som fokuserer på sosial harmoni, og alle er eksempler på indirekte høflighet.

Det første eksempelet er en direkte henvendelse til M, og består av en nedtonet imperativ appell som forsøker å vekke medlidenhet hos mottaker, og som leser er det innforstått at taleren ønsker endring. Dette er et eksempel på indirekte høflighet fordi taleren unngår konfrontasjon med M ved å appellere til mottakers medlidenhet. Det er også en indirekte forespørsel om at mottaker skal foreta endring.

Eks.1:

(...) *Arjū wuṣūl ṣawtī ilā sayyida wazīra al-bī`a irḥamū aṣḥāb hadhihi al-qarīa* (050, MSA).
«Jeg håper min stemme når Miljøvernministeren. Ha medlidenhet med innbyggerne i denne landsbyen».

Den neste klagen er et eksempel på indirekte høflighet. Indirekte høflighet er de tilfeller der taleren har mulighet til å trekke tilbake det som er sagt, eller har mulighet til å gjemme seg bak enten det indirekte eller implisitte og inkluderer alle eksempler hvor taleren kan spare eget og mottakers 'ansikt' («Face Saving Acts», FSA). I de implisitte eksemplene er det stort sett tydelig hvor taler vil, men det er fortsatt rom for feiltolkning (særlig blant talere som fullstendig utelater et punkt, se eks.4 i dette avsnittet).

Den følgende eksempelet har taleren unnlatt punkt fire. Men min tolkning er at taler har som hensikt å oppfordre mottaker til å foreta en endring, basert på innholdet i klagen.

Eks.2:

Ḥaḍretik yafandim sharikāt al-bitrūkmāwiyyāt wa sharikāt al-asmada Abū Qīr wa sharikāt al-kahrabā`i talqī al-mukhallafāt fī al-baḥr al-mutawassiṭ (063, MSA).
«(høflig tiltale) Frue, de petrokjemiske selskapene og gjødselbedriftene i Abu Qir og selskapene kaster avfallet i Middelhavet».

Kommentaren er en *assertive* (en opplysning) som er en *språkhandling* som ikke inngår i Uhøflighet- og Høflighets-teori. Taleren innleder med høflig tiltale rettet mot Ministeren og har unnlatt alle former for FTA. Min tolkning er at talers hensikt i dette eksempelet er at Ministeren, som taleren henvender seg til direkte (*Ḥaḍratik yafandim*), handler på denne

informasjonen.

Det følgende klagen unnlater også punkt fire og er i likhet med det foregående eksempel på indirekte høflighet fordi taler ikke eksplisitt krever noe av M's tid.

Eks.3:

(...) *wa tamm rafa ' mudhakkira li-l-wazāra bi-l-qāhira bi-hadhā al-sha'an li-ma 'ālī al-wazīra wa lam natalaqqā ayy radd mundhu shuhūr tahīyatī li-ḥaḍaratikum (...)*(056, MSA).

«(...)Det ble sendt en påminnelse til Departementet i Kairo om denne saken til (hennes eksellense) ministeren, vi har ikke mottatt noe svar på flere måneder. Med vennlige hilsener til Fruen (Deres eksellense) (...).»

Blant de 29 klagen er det 9 klager som unnlater å uttrykke ønske om endring eller gjør det implisitt eller indirekte.⁷⁸ Det er kun en enkelt klage som unnlater punkt fire (eller budskapet er implisitt), mens de resterende bruker indirekte appell eller oppfordring.

Kategori 2: Ønske om å bidra.

I det større korpuset KM er det overaskende mange kommentarer som ønsker å bidra i miljødebatten enten det er med konkrete løsninger, deltakelse i konkurranser, kreative sanger og skuespill hvor intensjonen er å opplyse barn og ungdom i skolen om resirkulering og miljø. Det *overaskende* fordi inntrykket jeg får omkring Departementets Facebook-side fra egyptiske venner og bekjente er at Departementets Facebook-side for dem er meningsløs. Men det er eventuelt *siden* som er uinteressant, ikke *emnet* miljø. Derfor er det kanskje ikke så overaskende at følgere av siden ønsker å delta og bidra til en positiv utvikling.

Det finnes også et lite antall klager blant klagen som ikke ber Departementet om hjelp, men som selv ønsker å bidra. Blant klagen som unnlater punkt fire er det 2 av 29 klager som isteden for å be Departementet om hjelp, ønsker å tilby egen ekspertise. Dette er klager som i likhet med forrige gruppe ønsker endring i situasjonen.

Eks1:

(...) *Mā ziltu muṣammiman a'lā 'ijād al-jadwā al-iqtisādiyya li-l-afrād al- 'āmalīn fī majalāt al-tadwīr* (011, mix, utdraget er MSA).

«(...) Jeg er fortsatt innstilt på å finne den økonomiske gjennomførbarheten for personer som

⁷⁸ Dessuten: 025,043,064,074,077,094.

jobber innenfor resirkulering».

Kommentaren er kombinert med positiv *uhøflighet* som består av et utrop rettet mot Ministeren tidligere i klagen. Taleren uttrykker ingen form for sosial avstand til M, men heller ønske om deltakelse og en viss sosial nærhet til M, sammenliknet med andre klager som heller gir uttrykk for formalitet i møtet med Departementet. Eksempelet ovenfor og det neste er klager som er kombinert med positiv *uhøflighet* (som er rettet mot Ms verdi). I det første eksempelet består dette av et negativt utrop rettet mot Ministeren, i det følgende eksempelet er det negativitet rettet mot avfalls-systemet (innforstått Departementet).

Eks.2:

(...) 'ilmann bi-anna al-ṣundūq mawjūd wa yaḥtāj al-tamwīl wa anā a 'lā atamm ista 'dād li-munāqasha dhalik (...) hadhihi ḥulūl badalan min ihdār al-amūāl fī taṣnī'a ṣanādīq la taṣluḥu li-hadhihi al-a 'maliyya illā li-dīā' al-waqt wa al-juhd hafīza Allāhu misranā al-ḥabība min kulli sū'. (051, MSA).

«(...) Knowing that fund exists and that they need financing, I am more than willing to discuss this.(...)These are solutions, instead of wasting money in manufacturing boxes which are not suitable for this process, it will be just for wasting times and efforts. May Allah protect our beloved Egypt against all evil».

I likhet med den forrige klagen ønsker taleren i eksempel 2 å personlig bidra i løsningen på situasjonen. Taleren i dette eksemplet åpner klagen med:

Qabla an natakkallam a 'n tadwīr al-mukhallafāt la budd min ijjād ḥall jazrī li- 'amalīya jam ' al-mukhallafāt (...). «Før vi snakker om resirkulering av avfall må det finnes en radikal løsning for avfalls-innsamling (...).».

Her, som i det forrige eksemplet, fokuserer ikke taler på avstanden mellom T og M. Det er heller et *vi*, et felleskap, som skal finne en løsning, og taleren gir inntrykk av å være en del av prosessen med Departementet. Kombinasjonen med positiv *uhøflighet*, som er uttrykk som 'truer' mottakers verdi, og et *vi*, plasserer taleren seg sosialt nær mottakeren. Det er ingen eksplisitte forsøk på høflighet som fremhever avstanden mellom T og M i disse eksemplene. Bønnen i eksempel 2 kan likegodt være en bønn om at de begge (T og M) beskyttes *mot alt ondt*, eller det kan være et stikk mot Miljødepartementet håndtering av avfall, i og med at taler også hevder det sløses bort mye tid, penger og innsats.

Kategori 3: Anklager, oppgitthet og mistillit.

Blant det totale antall klager (63 klager) er en viss andel negative i sin omtale av Ministeren eller Departementets. Andelen som er direkte og eksplisitte er allerede omtalt i tidligere avsnitt. Klagen i dette avsnittet består av klager som bruker indirekte u/høflighet som ofte inneholder en tvetydighet taleren kan gjemme seg bak. Forskjellen mellom indirekte u/høflighet og indirekte høflighet er at budskapet i den førstnevnte ikke gir taler mulighet til å trekke tilbake om mottaker ikke aksepterer budskapet. Alle varianter av det uhøflige inneholder et visst nivå av FTA og alle varianter av høflig tale inneholder et vist nivå av FSA. Eksempler på indirekte uhøflighet er å omtale mottakeren i tredje person eller ved bruk av sarkasme. I eksemplene nedenfor er kommunikasjonen åpenbar negativ, og taleren har derfor ikke mulighet til å trekke tilbake budskapet om det ikke mottas godt av M.

De tre eksemplene under er alle klager som er indirekte rettet mot M, og eksempler på indirekte u/høflighet. Denne kategorien er en gruppe av klager som ikke søker endring.

Eks.1:

Humā ‘ārifīn in asbāb al-rīḥa al-nitna maṣna ‘ al-zibālā ‘amālīn yeliffū we yuduru hawlīn (...)
(009, ECA).

«De vet at årsakene til stanken er at søppel-fabrikken fortsetter. De går i sirkler (...).»

Eks.2:

(...) amā hadhā ṣāḥib mahjjar lā yuhimmuhu ṣeḥa al-nās we lā ayy ḥadd. il-muhimm huwwa ākhir il-yaum ḥaṣīla il-flūs illī biyidakhlahā.. (088, Mix)

«Når det gjelder denne eieren av et steinbrudd, bryr han seg ikke om helsen til mennesker eller noen andre. Det som betyr noe er på slutten av dagen, er resultatet av pengene han legger inn..»

I eksempel 2 omhandler klagen en tredje-person, eieren av et steinbrudd, men beskjeden her er i siste ende indirekte rettet mot Departementet, som ifølge taler prioriterer penger framfor folks helse.

Eks.3:

(...) Wa al-ḥukūmā wa al-maḥalliyāt ‘arifīn shāifīn sāktīn limādha wa keif (...) al-flūs taghayyir al-nufūdh (092, mix, mest MSA).

«(...) og regjeringen og lokale myndigheter vet, ser, er stille (...) Penger har endret autoritet».

Ingen av eksemplene tiltaler M direkte, men budskapet er nokså tydelig. Dette er eksempler på indirekte klager på at myndigheten vet, men ikke handler og at penger framfor folk er prioritert. Ved å være indirekte og omtale mottaker som tredjeperson eller en tredjepart, unngår T direkte kommunikasjon.

Andre klager unnlater helt å uttrykke noe behov fordi taler i utgangspunktet mangler forventning til M. Disse klagene uttrykker isteden mer eller mindre direkte mistillit og bruker ikke tid i kommentarfeltet på å uttrykke ønske om endring. Eksemplene under er klager hvor taleren er oppgitt eller uttrykker mistillit overfor Departementet. Alle er eksempler på positiv *uhøflighet*, som er uttrykk som kommenterer Ms verdi.

Følgende utdrag uttrykker mistillit til Departementet og er eksempel på positiv *uhøflighet*. Taleren har tidligere i klagen henvendt seg direkte til Ministeren, og regnes derfor som en direkte klage.

Eks.4:

(...)Ya reīt tukūn wezārat al-bī`a fa`āla a`alā arḍ al-wāqia` mish mugarrad kalām we igtimā`āt...aw tulgha afdal (069, ECA).⁷⁹

«Jeg håper Miljødepartementet er effektiv i virkeligheten, ikke bare snakk og møter...ellers er det bedre å avbryte/kansellere».

Eksempel 5 er også direkte (*Dere/Ministeren*), og i stedet for å be om endring, beskylder taleren mottakeren for ikke å handle.

Eks.5:

(...) we intū mish `ādirīn a`leihum we al-wazīr wa`afa tatafarrag a`leinā w-īhnā binmūt (...)
(045, mix, denne delen ECA)

«(...) Dere har ikke tilstrekkelig kontroll over dem, og Ministeren står bare og ser på mens vi dør (...».

I likhet med de to forrige klagene forventer heller ikke den neste klagen, at Departementet håndterer saken og uttrykker heller sarkasme overfor M.

⁷⁹ I originalen står *tatalgha*. Jeg har endret til *talgha* som oversettes som kansellerer.

Eks. 6:

(...) *we al-mawḏū 'a dah khalāš ba 'ā akbar min a 'mal al-wazāra* (071, ECA).

«(...) og ikke nok med det, dette emnet forble større enn Departementet kunne håndtere».

Dette *emnet* som taleren i eksempel 6 beskriver er luften innbyggerne i byen 15 Mai (bydelen Helwan, i stor-Kairo) må utholde pga. utslipp fra avfallsfabrikker. Ifølge taleren er fabrikkutslipp et emne som er for stort for Departementet å håndtere. Utdragene over er alle eksempler på positiv *uhøflighet*. De peker alle på ulike måter hvordan M mangler gjennomføring og kontroll og består av ulike varianter av *uhøflighet* som går på mottakers verdi (positiv *uhøflighet*).

Punkt fire i disse klagene er utelatt, men det å unnlate dette punktet er ikke utført av hensyn og høflighet overfor mottaker, men heller fordi det ikke finnes noen forventning til M og fordi utgangspunktet er grunnleggende mistillit. I stedet for å be om endring, fokuserer taler på mottakers verdi (pos *uhøflighet*) som peker på Ms mangler.

Det samme gjelder det følgende eksempelet hvor taleren klager over en tredjepart, i dette tilfellet Gharbiyya fylke, som taler hevder slipper industrielt og annet avfall i Nilen. Det er innforstått at mottakeren av budskapet er Departementet, selv om dette ikke er nevnt tidligere i klagen. Utgangspunktet i det neste eksemplet er også en grunnleggende manglende forventning om svar eller endring:

Eks. 7:

(...) *Sū 'āl aṭraḥa wa anā a 'rif al-ijāba ilā wa hiyya --- lā ijāba --* (057, MSA).

«(...) Et spørsmål jeg stiller og jeg vet svaret, og det er--- ingen svar---».

Det er totalt 15 klager⁸⁰ blant de 29 som uttrykker indirekte mistillit eller indirekte anklager iverfor M. Det er manglende forventning til mottaker eller en forventning om at penger framfor helse prioriteres, om dårlige prioriteringer, at det er snakk og ingen handling, manglende kontroll og at de vet hva som skjer, men ikke handler.

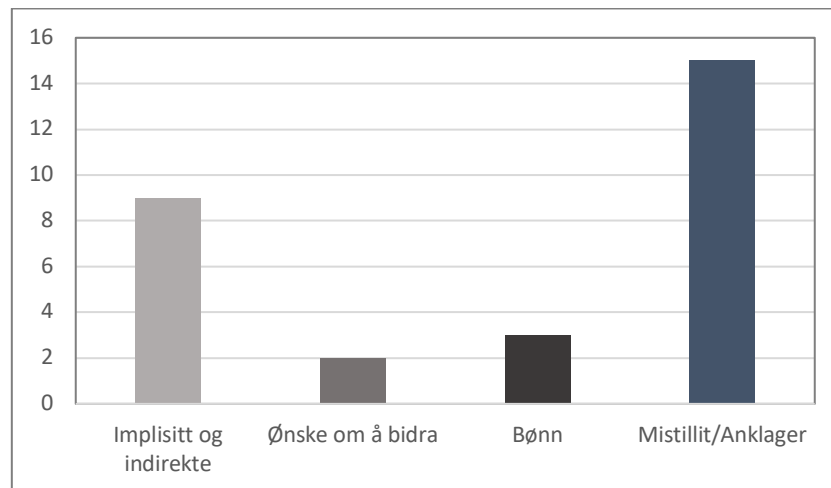
Tre klager er ikke medregnet her. Dette er tre klager som også unnlater punkt fire, og som avrunder klagen med en bønn.⁸¹ Bønnens funksjon å søke søker støtte hos Gud/ Allah i en vanskelig periode. Jeg har valgt å også inkludere disse tre klagene som indirekte mistillit

⁸⁰ Dessuten klagene: 024 (+1), 039,029,086, 093,104,105.

⁸¹ Dette er klagene: 068, 073 og 054.

overfor Departementet. Ved å ytre bønner understreker taleren at tilliten er hos Gud, ikke Departementet. Det er også en påminner ovenfor den troende om hvem som har makten, Gud, ikke det verdslige. Dette er 3 klager som unnlater punkt fire og som avslutter klagen med bønn. Disse analysene jeg i mer detalj i del 2 av analysen.

Figur 4.1 4 Viser hvilke valg gruppen av klager som unnlater punkt 4 tar.

Figuren gir et overblikk over klagen som unnlater punkt fire. Det er klager som uttrykker en nedtonet eller implisitt appell, det er ønske om å bidra og uttrykk for bønn, og en større andel som uttrykker mistillit eller anklager mot M. Det er kun den siste andelen som ikke indirekte eller implisitt uttrykker et ønske om endring. Jeg har argumentert for at dette forteller at å unnlate (unnlate en 'trussel') i halvdelen av tilfellene (51.7%) blir erstattet av en annen 'trussel' som i denne studien består av anklager, mistillit og bruk av sarkasme. Det er derfor ikke selvsagt at å unnlate en FTA gir uttrykk for hensyn eller høflighet overfor M.

4.2.3 Oppsummering

Avsnittet har beskrevet halvdelen av de 63 klagen som ytrer punkt fire i en klage, en *directive*, som er behovet for at situasjonen med *avfall* endres. Dette er hovedsakelig uttrykt med bruken av appeller, framfor imperativer og krav. De ulike måtene taler appellerer til M på er med verbene: *Yā reīt, atamanna, arjū, (jeg håper, jeg ønsker, jeg ber)* eller appell om hjelp; *anqidū, aghithū (redd, hjelp/bistå)*. 19 av de 34 klagen er en form for appell eller imperativ appell, det er 14 kombinasjoner som skifter mellom appell og krav, det er en enkelt

klage som uttrykker et imperativ uten å forsøke å nedtone budskapet i møte med Departementet.

Appellene plasserer taleren i en sårbar posisjon og legger til rette for at mottakeren kan stå frem som en helt. Kombinasjoner av appell og krav, eller krav og bruken av høflighetsmarkører har jeg beskrevet som sosiale kode-bytter hvor taler skifter mellom hensyn og mangel på hensyn til mottaker. I likhet med kode-bytter mellom MSA og ECA, gir de sosiale kode-byttene uttrykk for en mer personlig side av taleren. Taleren holder seg ikke til det som er forventet (eventuelt MSA og en formalitet som er tilpasset møtet med en autoritet). Taler velger heller å skifte mellom det som er tilpasset M og det som kan ses som en trussel på M.

Som vist i eksemplene innledes og/eller avrundes et par av disse med en høflighetsmarkør og/eller uttrykk for takknemlighet overfor M som er en måte taleren appellerer til mottakers verdi. Kombinasjonene kan f.eks. bestå av en 'høflig trussel' eks.: *Vi krever + at (den respekterte (herren) fru) miljøvernministeren(...)* (016).

Det er derfor svært få av de 34 klagenes som ytrer ønske/krav som i tillegg er uformelle i møt med Departementet. Det er mer korrekt og sosialt forventet at taler appellerer til en mottaker av høyere autoritet, sammenliknet med det er å kreve eller kommandere. Og det er kun en enkelt som gjør det uten å på den ene eller andre måte tone det ned.

Den andre halvdelen av klagenes består av 29 klager (46 %) som har valgt å ikke be, appellere eller kreve noe av Departementet. Denne halvdelen har enten unnlatt dette punktet eller har uttrykt behovet via det indirekte eller det implisitte. Både det å unnlate å si noe, samt å tone ned budskap er eksempler på høflighet. Totalt sett betyr dette at 48 av 63 klager i denne studien velger en eller annen variant av høflighet enten det er via appeller, implisitt, utelatt, indirekte eller nedtonet som det er i eksemplene i denne studien. Hvis jeg inkluderer kombinasjonene betyr det at 62 av 63 klager velger en variant av høflighet. Men dette ville være en grov generalisering av klagenes.

Jeg har funnet at direkte eller implisitte budskap også kan kategoriseres som uhøflige *språkhandlinger*. Det er totalt 11 av 29 klager som enten indirekte eller implisitt søker en endring. Dette er fra talere som fortsatt har håp og hvor budskapet ligger implisitt i: *Ha medlidenhet med befolkningen*, eller: *det ble sendt en påminnelse til Ministeren* eller innforstått i: *Frue de kaster avfall i Middelhavet*. Det er også eksempler hvor taleren ønsker å bidra. 15 av 29 kommentarer verken ønsker eller forventer endring og som, og jeg har forklart

at årsaken til dette er mistillit til myndighetene, eks.: *det ble for stor en oppgave for Departementet, penger er viktigere enn helse* og liknende eksempler.

Oversikten over disse 29 klagen (Figur 4.1 5), viser hvordan denne gruppen i stedet uttrykker ønske om endring indirekte og består av en større andel som unnlater en FTA pga. mistillit overfor myndighetene. Det er dessuten tre klager som bruker bønn som jeg tolker som indirekte uttrykk for mistillit. Disse tre diskuteres i del to av analysen som tar for seg religiøse ytringer i kombinasjon med klager.

Jeg har funnet at taleren i studien i stor grad tar høyde for mottakers 'ansikt'. Av 63 klager velger 48 stykker (76.1%) i mer eller mindre grad tar hensyn til mottaker. Antallet 48 inkluderer et ganske vidt spenn av klager, blant annet klager som også inneholder uhøflige *språkhandlinger*, men hvor det på den ene eller andre måten er kombinert med en høflig *språkhandling* eller høflighetsmarkør og derfor uttrykk for at taleren er bevisst mottaker og tar et visst hensyn til M.

4.3 Tiltaleformer i klager, indirekte/ direkte henvendelser.

I studien ønsker jeg også å finne ut mer omkring hvordan taleren presenterer seg selv, om klagen er personlig med bruken av *jeg* eller underskrevet med fullt navn, eller om det er et *vi, byen vår, barna våre*. Det er også tilfeller hvor subjektet er utelatt. Jeg ønsker også å vite om taler henvender seg direkte til *Ministeren*, eller *du/deg*, eller flertall; *dere, Departementet* etc. Den kvantitative undersøkelsen av korpusene KP og KK viser at Ministeren Yasmin Fuad er hyppig nevnt og kommer tidlig på ordlistene i begge korpus (se evt. Figur 1 og 2 i Appendix). Ordlisten for både KK og KP viser at det er representanten for Departementet Dr. Yasmin Fuad, som er ansiktet utad, og ikke Departementet som helhet som får mest oppmerksomhet. I studien av de 63 klagen er det også i stor grad Ministeren som er mottaker. Taleren blant klagen er oftest personlig med bruken av *jeg* eller *vi* eller begge to innenfor samme klage. Møte mellom T og m er derfor et personlig møte.

Jeg har sammenliknet klagen med de andre kommentarene i KM, for å undersøke om klagen er mer eller mindre personlige enn resten av kommentarene i KM. Resultatet viser at klagen både er oftere personlige og henvender seg hyppigere direkte til Ministeren, sammenliknet med de andre kommentarene i KM. Dette kan være nokså tilfeldig ettersom

utvalget ikke er spesielt stort (113 kommentarer totalt),⁸² og kun representerer et lite utvalg av korpuset (KK). Det er også en sammenlikning av klager og beklagelser, fordi beklagelser (over en tredjepart) fortsatt er mindre truende på mottaker og det ville være naturlig om disse var mer direkte, i form av at misnøyen ikke er rettet mot Departementet.

Det er overaskende at det spesifikt er klagen som er direkte og personlige, framfor resten av kommentarene i KM som er en blanding av positive kommentarer og generelle henvendelser som ikke inneholder noen trussel overfor mottaker.

Tiltale

Direkte tiltale inkluderer henvendelser som: *Ma 'ālī wazira, wazira al-bī'a, wazāra al-bī'a* (*Ærede Minister/Miljøvernministeren/ Departementet*) o.l., bruken av verb eller imperativ som indikerer *deg* eller *dere*: *Awalan nazḏafu al-shawārī'a* (018), (*Først må dere rydde* (flertall) *gaten*). Jeg har også inkludert retoriske spørsmål som direkte henvendelser.

Indirekte tiltale er eksempelvis å unngå å henvende seg direkte til mottaker, for eksempel: *det hadde vært fint om gatene ble ryddet for avfall*, eller å opplyse (en assertive): *vennligst vær klar over..* (094) hvor hverken taler eller mottaker eksplisitt nevnes, Det kan også være å omtale mottakeren i tredje person: *de kjenner til årsaken* (009). Denne typen henvendelser samt henvendelser hvor mottakeren ikke på annen måte nevnes er inkludert i indirekte henvendelser. Jeg kan i utgangspunktet anta at de aller fleste kommentarer i KK, og alle i KM, er henvendelser til Departementet eller Ministeren fordi kommunikasjon er hensikten med Facebook-siden. Jeg kan også ta utgangspunkt i at alle Facebook profiler er personlige konto og at alle talere derfor er personlige. Det jeg forsøker å klargjøre i denne delen av studien er om taler velger å presentere seg og tiltale M direkte/indirekte og om dette kan fortelle meg mer om taleren og dennes møte med M.

Skjemaet nedenfor er en oversikt over hvem som taler og hvem som tiltales i kommentarene. Det viser en sammenlikning av klager, beklagelser og de resterende kommentarene i KM.

⁸² 3 reklamer er ikke medregnet her, fordi reklamer ikke er personlige tekster. Det er derfor kun 50 kommentarer, utover de 63 klagen (113 kommentarer totalt).

Tabell 4.1 1 Oversikt over taleren og mottakeren i klagene og kommentarene i KM.

Taler:	Klager (30) Antall/prosent	Beklagelser (33)	Totalt alle klager (63)	Generelle kommentarer (50) Antall/prosent
Ingen	6/20%	10/30.3%	16/ 25.3%	24/ 48%
Jeg/Personlig undertegnet	10/33.3%	7/21.2%	17/ 26.9%	10/ 20%
Vi	9/ 30%	9/27,2%	18/ 28.5%	12/ 24%
Jeg og Vi	5/16.6%	7/21.2%	12/ 19 %	4/ 8%
Mottaker:				
Ingen (inkluderer også 3 -person; <i>de</i>): ⁸³	8/26.6%	5/15.1%	13/ 20.6%	38/ 76%
Du (verb, imperativ o.l.)	1/3.33%		1/ 1.5%	
Miljøvernministeren	2/6.6%		2/ 3.1%	1/ 2%
Høflighetsform ⁸⁴ (+ evt Ministeren):	12/40%	12/36.3%	24/ 38%	2/ 4%
Miljøverndepartementet	1/3.3%		1/ 1.5%	3/ 6%
Dere (i verb, imperativ, “dere”, en flertallsform; miljøeksperter, regjering, ministre og presidenter og passive: ta en kikk/vær informert om...).	6/20%	16/48.4%	22/ 34%	6/ 12%

⁸³ Ingen: gjelder også når kommentarer omtaler mottaker/e indirekte, eksempelvis i tredje person.

⁸⁴ Eksempler på høflig tiltale fra studien: *Al-sayyid al-muhtaram wazīra al-bī'a, sayyādatakum al-takram, ma'ālī al-wazīra, taḥiātī li-ḥaḍratikum, yā fandiḥ, yā ma'ālī al-wazīra, ḥaḍratik yā fandiḥ, sayyādatakum, sayyida al-fāḍila.*

Tabellen viser at blant de 63 klagene samlet sett er bruker omkring 74.4% personlig tale.

Noen talere velger også å undertegne med fullt navn nederst i kommentaren, som i brevform, andre beskriver et *jeg* eller *vi* eller begge deler i løpet av klagen.

Totalt sett velger 20.6% av de 63 klagene å unnlate å hevne seg til M. Dette er henvendelser som retoriske spørsmål eller det er tilfellet at M er omtalt i tredjeperson.

Totalt sett viser skjemaet at klagene i stor grad, med over tre fjerdedeler (78.1%) er mer eller mindre direkte i møtet med Departementet, dvs. taleren bruker tittel, navn eller *du/dere*. Det er 38 % som bruker en variant av høflig tiltale (eks.: *Dr. Yasmin Fuad ba 'd al-taħia* (010) «Ærede Minister, etter hilsener») som reflekterer det formelle i situasjonen mellom taler og autoritets-figur.

Tabellen viser at det statistisk ikke er en stor forskjell mellom klager og beklagelser.

Beklagelser har en overaskende høy andel upersonlige klager, som vil si at taleren ikke presenterer et *jeg*, *vi*, *våre*, *oss* o.l. Når det gjelder mottaker er det en viss forskjell mellom klager og beklagelser. Klagene har hyppigere ingen mottaker, men samtidig henvender denne gruppen seg hyppigst direkte til Ministeren. Beklagelsene henvender seg hyppigst til en flertallsform; *dere* i imperativ eller verb. Jeg har ikke forventet at klagene som viser misnøye over Departementet (og derfor inneholder en FTA («Face threatening act»)) oftere enn ikke er gruppen som er mest direkte. Mens beklagelsene, som er klager over en tredjepart, henvender seg hyppigst til en flertallsform (*Dere*), deretter henvender denne gruppen seg høflig til Ministeren, men aldri uten høflighetsmarkør, gruppen henvender seg heller aldri til Departementet, eller til entall *du*.

Totalt sett er klagene (63 stykker) hovedsakelig direkte overfor M (78.1%). Dette er henvendelser som i større eller mindre grad er direkte overfor mottaker, enten det er spesifikt Ministeren, *du* (*inti*, inkludert verbalform og imperativ), Departementet eller *dere* (*intū*, inkludert verbalform og imperativ). Omkring en femtedel av alle klagene (20.6%) er indirekte og unnlater å nevne mottakeren, noe som inkluderes som *en* måte å unngå konflikt på. Blant kommentarene i KM er det en langt større andel som er indirekte med omkring tre fjerdedeler (76%) som er indirekte.

Sammenlignet er kommentarene i KM, som består av en blanding av positive kommentarer, spørsmål og andre generelle henvendelser, at det kun litt over halvdelen som inkluderer et *jeg*, *vi* eller begge deler, 52%, mens 48 % er uten en eksplisitt uttalt taler. Det er også en stor andel som er indirekte og som ikke eksplisitt peker ut noen mottaker (76%). En forklaring på dette er at dette funnet stemmer godt overens med hvilke typer språkhandlinger denne gruppen består av. Generelle spørsmål eller henvendelser krever ikke nødvendigvis et *jeg* eller *vi*. Til

sammenlikning med de generelle henvendelsene er klager er en kategori som er langt mer spesifikk.

Skjemaet gir inntrykk av at de generelle kommentarene i større grad enn klagen er mindre eksplisitt personlige og i større grad uten eksplisitt uttalt mottaker. På den ene side er dette naturlig i *språkhandlinger* som spørsmål, og dette er også kommentarer som er mindre formelle. Klagen, på den andre siden er langt mer formelle, men dette er også en type språkhandling hvor taleren potensielt har mer å tape.

I denne studien er taleren som klager over mottaker oftere enn ikke direkte i henvendelsen til mottakeren som er en autoritet. Av den totale andel klager er 74.4 % personlige, og 78.1% direkte. Som beskrevet i tidligere avsnitt er en større andel av disse kombinert med appeller, implisitt/indirekte språkhandlinger eller en kombinasjon nedtonet og forsterket som betyr at 42 av 63 klager (66.6%) inneholder en variant av høflighet (et nedtonet budskap).⁸⁵

Tiltalen blant klagen er direkte, men språket i klagen er nedtone, og den direkte tiltalen speiler det høflige og formelle, det direkte reflekterer ikke for eksempel personlige angrep. Og kombinasjonen av det formelle og det nedtonede språket speiler at T i større eller mindre grad tar hensyn til hvem mottaker er. Basert på de 63 klagen som utgjør denne studien er derfor taleren hverken utpreget indirekte eller implisitt i språkhandlingene, men direkte og nedtonet, som begge er eksempler på høflighet.

4.3.1 Oppsummering.

Det er en generell forventning at mottakers status (i dette tilfellet Departementet) har en innvirkning på hvordan taleren formulerer seg (Brown og Levinson 1987,78-79, Leech 1989, 126, Yule 2006, 210,) og at høflighet har kulturelle variasjoner (Wierzbicka 1985:175-176, Brown og Levinson 1987, 13-15, Bouchara, 2015, 93) Ifølge studiene Salmani Nodushan (2008) og Farnia og Sattar (2015) er direkthet mer akseptert og forventet når den sosiale distanse er lav, eller status mellom lytter og taler eller lik.

T og M i denne studien har et uetablert forhold, som er et forhold som må ivaretas. Det er derfor forventet at taleren i denne studien viser høflighet overfor mottaker som har en viss posisjon i det Egyptiske samfunnet. Skriftspråket, sammenliknet med muntlig taler, er beskrevet som oftere eksplisitt, fordi detaljerte beskrivelser erstatter det som ellers fyller ut i

⁸⁵ 9 av 63 klager nedtonet (indirekte, implisitt), 19 bruker appeller, og 14 er en kombinasjon av disse.

talespråk (gestikulering, ansiktsuttrykk, den direkte kontakten mellom T og M, og konteksten generelt) (Simonsen og Christensen 1997, 34).

De 63 klagene i studien viser at taleren i stor grad tar hensyn til M og kombinerer det direkte (formelle) med nedtonede språkhandlinger (ofte appeller). Men det er også kombinasjoner av både det høflige og det uhøflige, og enkelte utrop (ingen utrop peker ut mottaker eksplisitt annet enn *du/dere* i verb eller imperativ-form, eller med ordspill *yā bī'a*). 24 av 63 klager bruker ulike høflighetsmarkører og/eller titler, som er et bevisst språkvalg som ivaretar Ms ansikt og sørger for å bevare sosial harmoni med mottakeren.

4.4 Religiøse uttrykk.

I tidligere kapittel har studien redegjort for miljørelaterte emner i korpuset og funnet at *avfall* har størst prioritet i begge korpusene. Analysen har redegjort for hva slags tilnærming taler har til Departementet med fokus på ulike varianter av u/høflighet, i tillegg til hvordan taleren henvender seg til Departementet. Det er dels et alarmerende språk som gir uttrykk for intenst behov for hjelp via appeller, ønsker og krav, og som plasserer taleren i en ydmyk posisjon i møtet med Departementet. Det er også uttalt høflighet og taleren er ofte direkte overfor mottaker. Jeg har også vært innom bruken av formalitet, ulike høflighetsmarkører og hvordan taleren enten forsterker eller nedtoner språket i møte med Ministeren/Departementet.

I motsetning til enkelte beskrivelse av arabisk språk er ikke klagene i studien indirekte (ang. henvendelser), men det er stort sett et nedtonet språk og et høflig et.

Arabisk språk er også blitt beskrevet som *Allah-sentrisk*, Morrow and Castleton, 2007, 207 som betyr at Allah er det mest gjentatte ord i arabisk (Ibid, 205). Dette speiler seg også i utforskningen av KK, hvor *Allāh* er nr. 14 på Ordlisten (med 582 i antall). Korpuset KK består av omkring 8485 kommentarer, som betyr at *Allāh* er nevnt i ca. 6.85% av kommentarene.

Bruken av bønn, Koran-sitering eller *Allāh-leksikonet* er også en del av språket i kommentarfeltet i denne studien. Blant de 63 klagene i studien er det 12 klager som inneholder en form for religiøs ytring. Det følgende kapittelet utforsker disse uttrykkene og hvilke ulike funksjoner de har i kombinasjon med klagene. Det er et stort emne og hensikten er ikke å utforske alle deler av det religiøse språkets betydninger, heller ikke hvordan bruken kan ha endret seg over tid. Jeg utforsker emnet fordi det er spesifikt for arabisk språk og derfor en viktig del av studien. For å forstå disse uttrykkene og hvordan de brukes må jeg

sette meg inn i religiøs tales ulike funksjoner. Denne delen av studien er en nødvendig ‘omvei’ for å inkludere en viktig del av arabisk språk og egyptisk hverdagstale som også er en viktig del av i kommentarfeltet, og som potensielt besvarer et av forskningsspørsmålene om: *hva som særpreger arabiske klager.*

Ettersom Searle ikke selv inkluderte religiøse uttrykk i SAT, forsøker denne delen av studien å ta for seg hvordan (eller om) denne typen ytring kommuniserer informasjon («illocutionary act») og forsøksvis kan kategoriseres i SAT, eller om religiøse uttrykk har en sosial funksjon eller om det er uttrykk for begge deler og tilpasset situasjon og kontekst.

4.4.1 Hellige og profane ytringer.

En del av språk-debatten i Egypt, og i land hvor to-språklighet (diglossia) er alminnelig, finnes ideen om en høy og lav-variant av språket. Den samme oppfattelsen finnes også omkring religiøse uttrykk. I Egypt regnes varianten MSA (og *fusha* og SA) og ECA som henholdsvis ‘høy’ og ‘lav’-verdige språk-varianter, det samme gjelder religiøse uttrykk som på den enes siden består av et ‘transendent’ leksikon av religiøse uttrykk som inkluderer bønn eller Koran-resitasjon, mens religiøse uttrykk i hverdagstale har andre funksjoner knyttet til det jeg senere betegner *Allāh-leksikonet*.⁸⁶ Eksempler på religiøse ytringers mer hverdagslige funksjon er f.eks.: reaksjoner på positive og negative opplevelser, skuffelser, hilsener, beklagelser, ironi, høflige forespørsler, lykkeønskninger, advarsler, for å vise takknemlighet etc. (Reichmoth, 2009, 75). Det lav-verdige religiøse ‘leksikonet’ kan også brukes for å uttrykke negativitet, kritikk eller fornærmelser (Williams, 2008, 124). Denne daglige bruksmåten av religiøse uttrykk faller inn under samlebetegnelsen *Allāh-alfabetet* eller *Allāh-leksikonet* eller religiøst leksikon (blant annet Morrow and Castleton, 2007, Reichmoth, 2009, Bouchara, 2015, Kareem 2018, Anssari-Naim, 2016).⁸⁷

Det religiøse utgangspunktet og Allāh-alfabetet.

Arabisk språk er knyttet til Koranens språk, arabisk er derfor Islams språk (Vikør, 2003).

⁸⁶ Flere studier betegner ‘høy’ og ‘lav’ varianter, blant annet Reichmoth 2009, også Ibrahim 2010 som refererer til Charles A. Ferguson Diglossia fra 1959. Disse referer hovedsakelig til variantene MSA og ECA. Alan Williams 2008 beskriver også høy og lav-variant innenfor religiøse ytringer. Det samme beskriver forskerne som studerer bruken av Allah-alfabetet uten at de nødvendigvis bruker betegnelsene ‘lav’ og ‘høy’.

⁸⁷ Jeg vil også tilføye Piamenta (1979). Piamenta bruker ikke betegnelsen, men har en hel bok dedikert til de ulike tilleggs-funksjonene religiøse ytringer har i det daglige. Det er Morrow and Castleton (2007: 202) laget begrepet “lexicon of Allah” som rammer inn religiøs uttrykk i arabisks språk.

Koranens språk og innhold beskrives som et bindeledd mellom mennesket og det gudommelige (Morrow and Castleton, 2007, 203). Det å sitere Koranen kan beskrives som tilbedelse av Gud (Eggen, 2007, 54), og Koran-sitering er sidestilt med bønn (Ibid, 299). Religiøse uttrykk i arabisk språk er hentet fra Koranen eller har opphav i Hadith, men disse uttrykkene har flere ulike funksjoner, de brukes bevisst, ubevisst, med ulik hensikt og intensjon, og reflekterer ikke nødvendigvis talers religiøse tro (Almwajen, 2019:42-43), men kan bestå av uttrykk som er tilpasset og etablert ut fra ‘sosio-emosjonelle situasjoner’ (Piamenta, 1979, 1). Dvs. at religiøse uttrykk og *Allāh-alfabetet* brukes av taleren som en resurs i mange, svært ulike, sammenhenger, fra religiøs tale til det dagligdagse, brukt som bønn, men også som fyllord (Piamenta, 1979, 8).

Uttrykket *In shā Allāh* er et av de uttrykkene som i utgangspunktet er en bønn (*in shā’...*) underlagt Allahs allmakt (Eggen, 2007, 317). Ytringen kan oversettes med: *Hvis Gud vil* (Piamenta 1979, 9) eller *Hvis Gud tillater*,⁸⁸ og innebærer at den troende legger sin tro og tillit i at bønnen innfris og at det potensielle utfallet er lagt i Guds ‘hender’. Når funksjonen er religiøs (en bønn) beskriver jeg det som ytringens primære funksjon. Når uttrykkene brukes i dagligtale og hvor hensikten er en annen en bønn uttrykkets (*Allāh-alfabetet*) betegner jeg det som uttrykkenes sekundære funksjon. Uttrykket *mā shā Allāh/det er Guds vilje* («Its God’s will», Piamenta, 1979, 198) kan i *Allāh-alfabetet* for eksempelvis bety å ytre beundring, beskytte mottaker for det ‘onde øyet’ eller beskytte en selv for å utvikle sjalusi, eller det kan oversettes som utrop som; «wow!», «my!», som er uttrykk som også kan brukes ironisk (Piamenta, 1979, 198-202). *Mā shā Allāh* kan også ha en sosial funksjon som f.eks. å bevare solidaritet mellom to talere, eller rett og slett brukes som fyllord (Migdadi, Badarneh og Momani, 2010).

Nyere studier knytter det religiøse vokabularet, *Allāh-alfabetet*, til adskillige funksjoner, blant annet som høflighetsstrategi (Migdadi, Badarneh og Momani 2010, 498, Bouchara, 2015:91-92, Kareem, 2018:32). Her regnes uttrykkene som en resurs som ivaretar talerens eget og lytters ‘ansikt’ og den sosiale harmoni mellom de to (Bouchara, 2015:95). Eksempelvis er velsignelser en del av en høflighets-kultur (eks.: *Barakallāhu fīk*) som beskrives som høflighetsstrategi (Morrow and Castleton, 2007, 206). Eksemplene over beskriver hvordan *Allāh-alfabetet* har en sosial funksjon, ikke som språkhandlinger (Ibid, 206), men et virkemiddel i møte med mottaker.

⁸⁸ Store Norske Leksikon, begrepet *In Shā Allāh*: https://snl.no/in_sha%27_allah. (sist sett 18 nov.2021).

Uttrykk som: *In shā Allāh, Barak Allāhu fīk, Inna lillahi wa inna ilayhi raji'ūn* (Morrow and Castleton, 2007, 202) er uttrykk hentet direkte fra Koranen eller fra Hadith eller inspirert herfra (Piamenta, 1979, 1). Disse og lignende uttrykk er derfor på den ene siden uttrykk for bønn, men på den andre side er de en del av moderne arabisk bruksspråk hvor de ovenfor nevnte uttrykk i det daglige uttrykker en språklig, kulturell og/ eller en religiøs identitet (Morrow and Castleton, 2007, 202). Det vil si at ytringene også har adskillige flere betydninger og funksjoner utover det (opprinnelige) religiøse, *In shā Allāh* kan også oppfattes som et nei, eller et ja eller som *hvis Gud vil*. Dette er alle eksempel på hvordan Skriften er en del av arabisk språk og dagligtale og hvordan uttrykk endrer seg over tid/tar flere betydninger. Ordet *wallāh*, oversatt: *ved Gud, jeg sverger, helt ærlig* (Piamenta, 1979, 125) og liknende uttrykk kan også fungere som fyllord som ikke har konkret mening (Reichmuth, 2009,75). *Allāh-alfabetet* inneholder også uttrykk med overført betydning som: «Allāhu a'ālim» *Allah (han) vet*, som i overført betydning kan oversettes med: *jeg er ikke sikker* (Reichmuth, 2009,75, etter Piamenta, 1979, 185). Eksemplene over og liknende uttrykk er en del av det såkalte *Allāh-alfabetet*. *Allāh-alfabetet* kan derfor knyttes til fyllord, høflighets-strategi og sosial funksjon, i overført betydning, brukes ironisk, positivt eller negativt for å nevne noe. Bruken av disse og liknende uttrykke kan være meningsbærende eller ikke, brukes som bønn i kommunikasjon med Gud eller som del av hverdagsspråk hvor kontekst avgjør betydningen. Uttrykkene har adskillige betydninger som sosiale funksjoner, fyllord eller utrop. Dette er ord og fraser som etablerer sosial kontakt framfor å overlevere et meningsinnhold, som betyr at de ikke regnes som *språkhandlinger* i SAT (dvs. de er uten innhold (p) som referer til en hensikt (f) slik meningsfulle setninger beskrives i SAT.

4.4.2 Sosial funksjon og emosjonelle forsterkere.

«Illocutionary acts» er meningsfulle språkhandlinger med en hensikt og et innhold, og er den kategorien fra SAT som jeg har benyttet meg av i denne studien. Kategorien inkluderer ytringer som kommuniserer informasjon og innhold (følelse, behov, beskrivelser eller løfter o.l.) overfor en mottaker. Jeg har også utforsket «phatic acts» som er ytringer som har en sosial funksjon i møte med mottaker. Eksempler på sosial funksjon er hilsener som *al-salām a'leikum*, (Jibreen, 2010, 16) som er en del av *Allāh-alfabetet*. Dette og andre liknende uttrykk nevnt i forrige avsnitt er ytringer som har som hensikt å bevare sosial harmoni med mottaker, og er også beskrevet som måter taleren kan spare eget og mottakers ansikt, såkalte

FSA («Face Saving Acts») (Jibreen 2010,11). Hilsener har en sosial funksjon (Jibreen, 2010,1) i likhet med høflig tiltale. Både hilsener og høflig tiltale adresserer mottakers positive 'ansikt', og søker solidaritet hos mottakeren; såkalt «Face Saving Act» (FSA) Jibreen, 2010 11). FSA som brukes av Jibreen (2010) er diverse uttrykk som har funksjonen å enten nedtoner eller intensiverer budskapet i møte med M, og er ikke språkhandlinger slik de brukes i U/høflighetsteori eller SAT.

Forsterkere har som funksjon å intensivere eller understreke en *språkhandling*. Eksempelet: «liannī ta'abt wallāh» (026, ECA) *Fordi jeg er virkelig lei / ved Gud jeg er lei*, er et eksempel på dette. Her har *wallāh* en intensiverende funksjon for den gjeldende setningen. Dette er en såkalt *forsteker* og er ikke en språkhandling i seg selv. En forsterkers funksjon er å intensivere eller understreker budskapet i en *språkhandling*. Forsterkere kan ha en sosial funksjon, eller fungerer som forsterkere av emosjonelle uttrykk (Labov 1984: 43)

4.4.3 Religiøse uttrykks primære funksjon og SAT.

Searle inkluderer i SAT «belief» (tro, med liten t heretter), som i hypoteser og overbevisninger, men nevner ikke «faith» (Tro, med stor T heretter). For Searle er *tro*, i likhet med overbevisninger, hypoteser, teorier etc., et sammensatt nettverk basert i det fysiske (framfor metafysiske).⁸⁹ Dette er talehandlinger som har «mind to world direction of fit» (Searle, 2005, 168), som beskriver hvordan det vi tror på (teorier, tro og overbevisning o.l.) er tilpasset og basert på det allerede observerte. Betingelse for 'suksess' i disse *språkhandlingene* er at taler er oppriktig og at hypotesen eller troen matcher hvordan verden virkelig er. Språkhandlinger som beskriver den observerte verden er ofte eksempler på *assertives*, som er ytringer som mer eller mindre objektivt beskriver talers omgivelser. Blant klagene i denne studien er det tre typer språkhandlinger som ikke er inkludert i SAT; 1) Allāh-leksikonet 2) Bønn og 3) Koran-sitering. Searle inkluderte ikke religiøs tale som bønn eller andre religiøse uttrykk i SAT.⁹⁰ For å inkludere de religiøse uttrykkene som oppstår i

⁸⁹ Searle' teori forholder seg til ytringer som beskriver det beviselige (Searle, 1999, 36-37), det sensoriske (Ibid, 39-45) og det som forholder seg til materiell virkelighet (Ibid, 49). Dette utelukker religiøs tale når de brukes som bønn i kommunikasjon med Gud.

⁹⁰ I «Expression and Meaning» fra 1981 nevner Searle «a supernatural declaration» (*erklæring*) som når Gud sier: «Let there be light» (1981, 18). Dette er også det eneste stedet jeg finner Searle snakke om Gud basert på den litteraturen jeg har brukt i denne studien.

noen av klagene må jeg først forsøke å finne ut hva slags kategorier disse uttrykkene kan passe inn i, som *språkhandlinger*, som sosial funksjon eller noe tredje.

Ovenfor har jeg allerede kort definert *Allāh-alfabetet* og poengtert at alfabetet har utallige tilleggsfunksjoner, jeg har også beskrevet religiøse uttrykks primære funksjon som bønn eller sitering av Koranen, og at begge kan knyttes til bønn i Islam. *Allāh-alfabetet* har mange ulike betydninger og fungerer som forsterkere eller har en sosial funksjon, mens bønn og Koran-sitering tilhører den primære funksjonen som er religiøse ytringer utgangspunkt knyttet til Islam.

For å undersøke om disse kan inkluderes som *språkhandlinger* eller ikke, eller har en tredje funksjon, tar jeg utgangspunkt i definisjonen av bønn.

Bønn defineres som en:

Samlebetegnelse for ulike former for kommunikasjon mellom mennesker og høyere makter. Bønn kan defineres som henvendelser fra mennesker til overnaturlige makter, guddommer, forfedre eller andre åndelige vesener, og den kan ha ulike formål, for eksempel å oppnå noe eller å takke og lovprise guddommen.

(Store Norske Leksikon [SNL]).⁹¹

En *duā*' (bønn) defineres i engelske oversettelser som:

«Invocation of God, supplication, prayer, request, plea» (Hans Wehr, 327).

«Prayer, invocation of Gods blessing» (Hind/Badawi, 291).

«Seeking for, calling upon» (Dict. and glos of Quran by Penrice, 48).

Definisjoner er begrensede beskrivelser, men viser det essensielle i begrepet. Denne begrensningen gjør det mulig å utforske hvordan begrepet forsøksvis kan plasseres i SAT. Dette gjelder også hvordan andre *språkhandlinger* er kategorisert i SAT som er gjort på basis av deres helt grunnleggende og simple funksjon, *ikke* de utallige tilleggs-funksjonene *språkhandlingene* muligens også måtte ha.

Basert på ovenfor definisjoner redegjør jeg først for hvilke *språkhandlinger* bønn *ikke* kan være. Bønn er *ikke* en observasjon av noe eksisterende (en *påstand*). En bønn er heller ikke (generelt sett) et løfte (*forpliktende*). Bønn kan inkludere et løfte, men med utgangspunkt i definisjonen ovenfor er det kommunikasjonen eller lovprisningen overfor mottaker som er bønnens grunnleggende hensikt. En bønn er heller ikke en ytring som endrer verden i det

⁹¹ Store Norske Leksikon, definisjon bønn: <https://snl.no/bønn>. (sett 18 nov.2021).

samme øyeblikk man utaler ordene (en *erklæring*, *velsignelse*, *forbannelse*), en bønn kan kanskje ha en direkte effekt for eksempel en umiddelbar velsignelse, eller umiddelbar lindring, men 'vilkåret for suksess' i erklæringer er at taler står i posisjon til å tilby det han erklærer, dette er ikke en ekstra-kunnskap taleren i kommentarfeltet besitter. Til forskjell fra erklæringer søker bønn velsignelse eller tilgivelse hos en Gud, framfor fra sine medmennesker.

Derutover testet Searle kategoriene i SAT blant annet på bakgrunn av følgende tre punkter:

- 1) «Mind to world fit», som beskriver verden mer eller mindre slik den er (her og nå).
- 2) «World to mind fit», er beskrivelsen av verden slik taler ønsker, drømmer eller håper verden skal være (fremtidig og avhengig av mottakers respons).
- 3) «Null direction of-fit», det er ingen retning, talerens ytring reflekterer talers egen psykologiske tilstand overfor noe/noen. (Searle, 2005, 168-169)

Med utgangspunkt i definisjonene over er bønn uttrykk for to mulige *språkhandlinger*;

- 1) Det å påkalle, henvende, appellere eller oppnå kommunikasjon med Gud med det ønske å oppnå en respons kan kategoriseres som *directives*.
- 2) Å uttrykke overfor Gud/en høyere makt takknemlighet, lovprisning etc. kan kategoriseres som *ekspressives*. Eksempelvis: *Al-hamdilulah*

Bønn etter definisjon (1) ovenfor: å påkalle, henvende, appellere eller oppnå kommunikasjon med Gud, kan plasseres i kategorien *directives*. Alle *directives* har i SAT en «world to mind fit» som beskriver verden slik taler *ønsker* den skal være, ikke hvordan verden er her og nå. I likhet med ønsker, krav, appeller, spørsmål, tro og håp er det opp til mottaker om språkhandlingen har effekt. Og fordi taleren er oppriktig i sin Tro og i sin kommunikasjon er 'vilkåret for suksess' innfridd. Bønner kan være *språkhandlinger* som beskriver verden slik taleren ønsker den skal være (framfor hvordan den er her og nå), hvor hensikten med ytringene er håpet om at mottaker fortar en handling.⁹² Denne kategorien *kan* inkludere bønner hentet fra Koranen eller Hadith-litteraturen. Men det er mer sannsynlig at den finner sted i et religiøst rom, eller under bønn, dhikr o.l., framfor i et kommentarfelt, fordi mottaker i

⁹² Det er ikke relevant om denne responsen f.eks. er en velsignelse eller et mirakel eller liknende, fordi analysen er av talerens hensikt, ikke mottakers eventuelle respons. I denne studien utforsker jeg ikke «perlocutionary acts», som er den eventuelle responsen mottakeren har eller beskrivelsen av hvordan mottakeren reagerer på en uttalelse. Det ville vært en langt større utfordring sammenliknet med denne studien som utforsker språket slik vi kjenner det.

det religiøse rommet er Gud. I kommentarfeltet er mottakeren lytteren (Ministeren, Departementet, andre kommentatorer) det er derfor sannsynlig at bønn brukt i det offentlige, som et kommentarfelt, er uttrykk for *Allāh-alfabetet*. Ikke nødvendigvis, men jeg mener det er mest sannsynlig i denne studien.

Den andre typen av bønner (2) som uttrykker takknemlighet, lovprisning o.l. kan plasseres i kategorien *ekspressives*. Lovprisning og takknemlighet har til felles med andre *ekspressives*, «no direction of fit», fordi dette er språkhandlinger som uttrykker talers psykologiske tilstand overfor noe/noen, eksempelvis glede, sorg, u/takknemlighet, misnøye, komplimenter, en hyllest ol. Til forskjell fra språkhandlingen *directives*, forsøker ikke *ekspressives* å få mottaker til å handle, det er kun uttrykk for talers følelse eller respons overfor noe/noen.

Jeg har kort beskrevet hvordan religiøs tale *kan* kategoriseres i SAT. Jeg vil hevde at dette er fullt mulig, ved å ta utgangspunkt i uttrykkenes grunnleggende betydning. Searle regner SAT for å være universelt gyldig, og selv om han ikke inkluderte *Tro* («Faith») er et av vilkårene for suksess at taler er oppriktig og reflekterer samfunnet omkring ham. En del av konteksten for denne studien er at det egyptiske samfunn regnes som et religiøst samfunn. *Tro* og bønn som kommunikasjon med en høyere enhet er selvsagt oppriktig hos den troende og reflekter taleren som er en del av det religiøse samfunnet.

Språkhandlingene er ikke avhengig av hvilken respons mottaker kommer eller ikke kommer med, jeg kan fortsatt analysere språkhandlingene uten å kjenne mottaker eller vite hvordan mottakeren tenker å besvare ytringen. Slik jeg ser det er det derfor mulig å inkludere bønn og annen form for kommunikasjon med Gud eller en overmakt, fordi det er analysen av menneskets tale ikke den eventuelle responsen som er i fokus. Det eneste jeg trenger å anerkjenne og inkludere er at religion eksisterer og at samfunnet jeg studerer i denne sammenheng regnes som et religiøst samfunn.

Andre studier:

*Språkhandling*er med utgangspunkt i SAT har blant annet vært brukt av teologer og bibelske lærde i utforskningen av Bibelen tilbake til 1960 årene og fremover, blant annet Thiselton 1974, Wolterstorff «Divine discourse» 1995, men også nyere studier; Monteith, W.Graham. 2009, Williams-Tinajero, 2011. Men dette er studier som analyserer *språkhandling*er som utføres i Bibelsek vers (eventuelt gjelder dette også vers i Koranen), og som er ulike forsøk på å kode 'gudommelig tale' som innebærer velsignelser, mirakler eller forbannelser. Det finnes

en rekke studier som fokuserer på ‘guddommelige tale’, til forskjell fra denne studien som fokuserer på menneskets kommunikasjon og takknemlighet overfor Gud.

4.4.4 Religiøs dagligtale og bønn, som språkhandlinger i SAT.

Jeg har diskutert kort noen av de utallige funksjonene Allāh-alfabetet har og at disse uttrykkene ofte har en sosial funksjon eller fungerer som forsterker. Bønn er også definert og utforsket som *språkhandlingene directives* (kommunikasjon) og *ekspressives* (følelser) i SAT. Men hvordan disse kategoriene oppfattes og tolkes praktisk, er også basert på hvilken hensikt taleren ellers har i den spesifikke klagen. Det er fullt mulig at alle variantene av religiøse ytringer kan ha en sosial funksjon (være uttrykk for høflighet, uttrykke glede, frustrasjon eller fungere som forsterker), men de kan også være brukt som *språkhandling* som har hensikt og innhold når uttrykkene kombineres med en klage. I det følgende inkluderer jeg konkrete eksempler fra studien.

Studien inneholder 12 klager av 63 (19 %) som inneholder en variant av religiøse uttrykk. Jeg har fordelt disse uttrykkene i tre kategorier. Kategoriene er basert på hva slags hensikt jeg tolker at uttrykkene har. Hensikten vurderes blant annet ut fra hvilken sammenheng (hvilke *språkhandling*) ytringene er kombinert med.

Den første kategorien er eksempler på *Allāh-alfabetets* sosiale funksjon og inkluderer blant annet en hilsen, og et eksempel på en forsterker. Kategori 2 er eksempler på hvordan bønn kan brukes som *ekspressive* språkhandlinger, også knyttet til *Allāh-alfabetet*, men i disse eksemplene med tydelige røtter i Koranen og Hadith. Den tredje kategorien er et eksempel på en taler som fletter deler av āya, et Koran-vers, inn i klage, som et retorisk virkemiddel som tilføyer teksten autoritet.

Til tross for at nærmest alle eksemplene har tydelig røtter i Koranen eller Hadith vil jeg påstå at alle uttrykkene i kommentarfeltet uttrykker deres sekundærfunksjon. Kommentarfeltet som offentlig diskusjonsforum/sosialt forum skaper ikke rom for bønnens primære hensikt som er kommunikasjon med Gud. Denne tolkningen er kun en sannsynlig-gjøring av talerens hensikt og hvordan taleren velger å brukes disse uttrykkene. Men jeg vil hevde det er mer sannsynlig at de religiøse uttrykkene i kombinasjon med *klagen* brukes har en nedtonende effekt på den misnøyen eller oppgittheten taleren ønsker å uttrykke i møtet med Departementet. På den måten blir *Allāh-alfabetet* en måte å uttrykke negativitet på en måte som ikke oppleves som en trussel på mottakers ‘ansikt’.

1) *Allāh-alfabetet* og sosial funksjon

Studien inneholder blant annet en alminnelig hilsen som har en sosial funksjon og er del av *Allāh-alfabetet*. Dette er den utvidede og mer formelle varianten av *salām a 'leikum* og er en høflig innledning som bryter isen (FSA) i møte med mottaker, direkte før taler introduserer et problem:

Eks.1:

Al-salām a 'leikum wa raḥmatullahi wa barakātuḥu ma 'ālī al-wazīra a 'ndī⁹³ muskhila (...)
(049, MSA).

«Fred og Guds nåde og velsignelser være med deg/dere, ærede Minister, jeg har et problem (...).».

De tre neste kommentarene inneholder uttrykk som er del av *Allāh-alfabetet*, men hvor uttrykkenes funksjon ikke er det sosiale, men fungerer intensiverende. En forsterkers funksjon er å understreke eller understøtte en *språkhandling*, eller den har som funksjon å intensivere emosjonelle uttrykk (Labov 1984: 43).

Eks.: 2

Aghīthunā bi-Allāh a 'layku (...) *bi-Allāh hanmūt min kutr al-rīḥa al-zibāla..aghīthunā*
aghīthunā aghīthūna (008, ECA)

«Hjelp oss, for Guds skyld (...) ved Gud vi kommer å dø fra mengden av søppel-lukt..hjelp oss, hjelp oss hjelp oss».

Klagen er gjentatt tre ganger av tre ulike talere og *bi-Allāh (billāh)* /”ved Allah” er brukt for å understreke alvoret i talerens budskap. Forsterkere intensiverer blant annet emosjonelle uttrykk og her er det brukt for å understøtte en *ekspressiv språkhandling*/ som uttrykker talers holdning overfor situasjonen. Dens funksjon er som forsterker i forlengelse av en *ekspressiv språkhandling*.

Eks. 3:

(...) wa hadhā iqrār minnī bi-dhālik bi-Allāh a 'lā jamā ' al-mas'ulūn an yataḥarakū fī asra ' waqt mumkin lianna bisabbab al-masbak hunā namraḍ bi-al-rabū wa amrāḍ ukhrā. (049,

⁹³ Jeg har translitterert et kodebytte. I varianten MSA ville det stå: 'indī.

MSA)

«(...) og dette er min erkjennelse (og dette er mitt vitnesbyrd) ved Allah, at alle ansvarlige må sette i gang så raskt mulig på grunn av støperiet her, vi blir syke av astma og andre sykdommer».

I likhet med det forrige eksemplet bruker taleren *bi-Allāh*/ “ved Allah” for å understreke oppriktigheten i talerens ord. Dette er en intensivering som brukes for å støtte opp om talerens *språkhandling*, som er en *ekspressive*.

Eksempel 1 er en alminnelig hilsen og har en sosial funksjon, mens eksempler 2 og 3 er ulike måter *Allāh-alfabetet* kan brukes som forsterkere for å intensivere eller styrke talerens budskap og *språkhandling*.

2) Religiøse uttrykk som ekspressive språkhandling

Denne kategorien inneholder eksempler på hvordan taleren bruker bønn som er hentet direkte fra Koranen og Hadith. Jeg kan kun forsøksvis utforske hvilken hensikt taleren har med bønnen. Taleren kombinerer bønnen med en kampanje som er en *ekspressive*:

Eks.1:

Wa ḥasbunā Allāhu wa nia‘m al-wakīlu wa Allāh wa lā ḥawla wa lā quwwata ilā bi-Allāh (068, MSA, klagen inneholder kode-bytter).

Den første delen er fra Koranen og oversettes: «God is all-sufficient for us, the best disposer of affairs».⁹⁴ Den siste halvdel kalles forkortet «hawqala» (hawla wa quwwata) og er hentet fra flere steder i Hadith-litteraturen og oversettes: «There is no power and no strenght except with Allah».⁹⁵

Eksemplet er en bønn, men jeg velger å kategoriseres som språkhandlingen *expressives*, og tolke bønnen som en forlengelse av kampanjen som er en *ekspressive*. Bønnen er et uttrykk for tro og tillit til Gud og er en bønn som respons på en vanskelig situasjon. Ved å ytre denne

⁹⁴ Koranen, Sura al-Imran 3:173.

Oversettelse av Saheeh international: “Those to whom people [i.e., hypocrites] said, “Indeed, the people have gathered against you, so fear them.” But it [merely] increased them in faith, and they said, “Sufficient for us is Allāh, and [He is] the best Disposer of affairs”. Hentet fra hjemmesiden al-Quran.info). <https://al-quran.info/#3:173>. (sist sett 19 nov. 2021).

⁹⁵ Hadith etter Sunan Ibn Majah, Book 33, Hadith 170.

Engelsk oversettelse i Vol. 5, Book 33, Hadith 3825 (Hentet fra hjemmesiden Sunnah.com). <https://sunnah.com/ibnmajah/33>. (sist sett 201nov. 2021).

1979,9). Dvs. et uttrykk som brukes når taleren kommer i en vanskelig situasjon eller en situasjon som er utenfor deres kontroll. Innforstått i bønnen er også at verdslig makt er sekundær Guds makt, som er en påminnelse om at tillitten ligger hos Gud ikke Departementet. Denne påminnelsen, og den sekundære meningen, kan være rettet overfor taleren selv eller en påminner til mottaker, eller som uttrykk for motstand overfor mottaker. Bønnen kan forstås indirekte som talerens mistillit til Departementet, fordi taler selv har gitt opp og et siste håp er å be til Gud om å håndtere situasjonen.

Jeg har valgt å tolke måten denne bønnen er brukt i kampanjen over, som er en tillits-erklæring til Gud som øverste autoritet og styrke, og hvor den indirekte funksjon er at taler har oppgitt håp i den verdslige formynder, Departementet. Å understreke at tillitten er til Gud, kan i overført betydning tolkes som at den *ikke* er hos Departementet, som i: Gud er tilstrekkelig for meg, dere er ikke og Gud er en storartet formynder og dere er ikke (overført betydning diskuteres også av Reichmuth, 2009,75 og Piamenta 1979, 185).

Denne klagen er kategorisert som en ekspressive. Jeg har valgt å kategorisere bønnen som en forlengelse av aktivismen i denne gjentakende «copy-paste»-kampanjen, og at den som forlengelse også tilhører språkhandlingen *ekspressive*.

Jeg har valgt å kategorisere bønnen som en språkhandling i denne konteksten. Det er vanskelig å se for seg at taler skulle skifte mellom to rom, det aktivistiske og det religiøse, selv om det egyptiske samfunnet ikke nødvendigvis skiller mellom det religiøse og det irreligiøse, rommer kommentarfeltet og kategorien klage: meninger, følelser (ekspressive), utrop, misnøye, sosiale handlinger og høflighetsmarkører. Og jeg oppfatter derfor at det er de religiøse uttrykkenes sekundære funksjon som er i forsete og at det er *Allāh-alfabetet* som er brukt her.

Jeg tenker at *Allāh-alfabetet* ikke nødvendigvis er helt adskilt den primære funksjonen som er en bønn til Gud. Og at eksemplet fra studien eventuelt er et eksempel på det at taler uttrykker begge deler. Bønnen er oppriktig, men brukes i en irreligiøs situasjon. Hvis taleren mener å fornærme M er det *Allāh-alfabetet*, hvis det er en bønn som resiteres lav-melt for seg selv er det en bønn i kommunikasjon med Gud.

Det neste eksemplet er også tolket som en *ekspressive*:

Eks. 3:

(...)# *Istaqīlū_yarḥamukum_Allāh* (017, MSA)/ «(...) # Si opp! Må Gud være dere nådig».

Det siste eksempelet (3) kommer i kombinasjon med en imperativ, og igjen tolker jeg det som en *språkhandling* som en forlengelse av det foregående. Det kan oppfattes som en moralsk bedømmelse av mottaker i.e. *må Gud tilgi deg for å ha oppført deg så dumt*, eller en bønn om at mottaker vil få nåde *hvis* mottaker trekker seg fra sin posisjon.

Må Allah tilgi dere, kan i utgangspunktet regnes som en bønn, og talers håp om at mottaker tilgis. En annen mulighet er at dette og liknende uttrykk for *Allāh-alfabetet* og uttrykker talers følelser. Uttrykket over (017) har jeg tolket som en *ekspressiv språkhandling* (den har en hensikt og et innhold, og uttrykker en følelse: sannsynligvis misnøye), som jeg tolker som *må håper du tilgis for det du har gjort* som er talers uttrykk for misnøye over mottakerens arbeide.

Det er utfordrende å klassifisere uttrykk som har så mange ulike funksjoner.

Det første eksempelet i dette avsnittet er en bønn som gjentas i en gjentakende kampanje i KK, tolker jeg denne bønnen som en *ekspressiv*. En *ekspressive* er f.eks. språkhandling som beskriver talers psykologiske tilstand, eller respons på noe/noen. (Bønner beskrives også som *ekspressive* ytringer av Sharifi og Ebrahimi 2012, og Chiad, Raheem og Sachit 2016, nettopp fordi de uttrykker talers følelser og holdninger). Bønnen i studien er en påminnelse om Gud som øverste forvalter. Det kan også tolkes som et budskap om mistillit og oppgitthet overfor Ministeren/ Departementet.

Jeg har kategorisert den siste som en *ekspressiv* ytring fordi den uttrykker talers mening om mottaker. Den er en forlengelse av et imperativ som er FTA, den *ekspressive* ytringen er derfor en forlengelse av en uhøflig språkhandling og det er derfor mer sannsynlig at den selv er uhøflig (også selv om sosiale kode-bytter oppstår).

3) Sitering av Koranen.

En av talerne fletter deler av et Koran-vers, en āya, inn imellom talers egne ord. Verset fra Koranen er omskrevet av taleren for å tilpasses det aktuelle emnets kontekst. Delen som er hentet fra Koranen er markert i lys rosa i teksten.

Eks. 1:

Man hadhā aladhī yatawalla fī al-arḍi li-yuḥsida fihā wa yuhlika al-ḥarḥ tark al-mukhallafāt a lā jānibī baḥr ṭanāḥ wa lammā intaha amr al-tajrīf wa ḥall al-kharāb dhahabū wa tarakū

warā`hum alāf al-aṭnān min al-mukhallafāt al-marfūa`a min al-barraīn marra akthar min arba`a ashhur wa mā zālat al-mukhallafāt yamīnan wa yaṣāran (...) (024, MSA).

«(...) Hvem er det som tar over jorden (bare) for å ruinere den og ødelegger dens avling og etterlater avfallet på hver side av elven Tanah. Mens saken om utgraving var over og skaden var løst dro de og etterlot seg tusenvis av tonn avfall hevet opp fra elvebreddene. Mer enn 4 måneder har gått og avfallet er fortsatt overalt (...)

(Den første setningen under er et utdrag fra klagen, det neste er vers 205 i Sura al-Baqarah fra Koranen):

من هذا الذى يتولى فى الأرض ليُفسد فيها ويهلك الحرث ترك المخلفات على جانبي بحر طناع»⁹⁸
«وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ»⁹⁹

I stedet for «and destroy crops and animals» som står i den engelske oversettelsen av Koranen (Sahih International), har taleren i kommentarfeltet skrevet: *og ødelegger dens avling og etterlater avfallet*. Taleren erstatter *dyr* med *avfallet*, slik at utdraget er tilpasset talerens situasjon.

Jeg har undersøkt den engelske oversettelsen til āya 205, i tillegg til āya 204, som setter vers 205 i (noe) større perspektiv. Versene kombinert er interessante fordi det beskriver mer om hva taleren eventuelt har ønsket å formidle ved å hente Koranen inn i teksten:

Now there is a kind of man whose views on the life of the world dazzle you, and he even swears by God to what is in his heart. Moreover, he is exceedingly skillful in argument. (But he disregards the Eternal Values and the Hereafter).

If such people attain political power they create corruption in the earth. Their rule results in destruction of the produce of land and labor and the damage done by them affects generations. Allah loves not corruption and mischief. (Oversettelse Shabbir Ahmed).¹⁰⁰

Individet som omtales (vers 204) oversettes ulikt. Blant annet “There are some ‘hypocrites’ who impress you with their views regarding worldly affairs (...)” (oversettelse Mustafa

⁹⁸ Julie A. Stang Aas, 2019, KK, 024.

⁹⁹ Koranen, Surah Al-Baqarah, 2:205.

¹⁰⁰ Ahmed, Shabbir 2003, «The Quran as it explains itself». Āya 204: <https://al-quran.info/#2:204>. Āya 205: <https://al-quran.info/#2:205>. (Hentet fra hjemmesiden: «The Quran: Online translation and commentary»). (sist sett 19 nov. 2021).

Khattab),¹⁰¹ eller «(...) he whose speech pleases you in wordly life (...)» (Saheeh International),¹⁰² som er beskrivelsen av den (eller de) som manipulerer samfunnet.

Taleren i denne klagen henvender seg til *Ministeren for vannressurser og irrigasjon (wazīr al-mūārid al-mā'īya wa al-rayy)*. I lys av vers 204 og 205 i Sura al-Baqara, har jeg derfor tolket bruken av dette verset som et retorisk grep som beskriver talerens misnøye med Ministerens (*hyklerens*) arbeide (manipulasjon for å overvinne befolkningen, som når den er vunnet, ikke fører til annet enn ødeleggelse). Det retoriske spørsmålet: *Hvem er det som tar over jorden (bare) for å ruinere den* (i dette eksempelet fra studien), har den funksjonen å sette i gang tankeprosess hos mottaker og sannsynligvis relatere til Ms moral.

Å sitere Koranen kan tilføre en tekst autoritet, understreke budskap, eller henvise til en moralsk debatt o.l. (Eggen 2007, 325). Religiøs tekst flettet inn i taler er brukt historisk som moralsk kommunikasjon i politisk retorisk strategi og i sosial konflikt (Reichmoth, 2009, 73-74). Det å tilføre religiøs autoritet i en klage kan derfor bidra til å fremme talerens budskap eller fungere som en moralsk påminner overfor mottakeren. Det gir taleren autoritet fordi utdraget (i dette tilfelle Koranen) har høy verdi i samfunnet. Med Koranen i ryggen forsøker taleren å ytre en moralsk påminnelse overfor mottaker, og forsøker å stoppe mottakeren i å tre feil.

Dette er en avansert måte å tilpasse et lite utdrag av Koranen og tilpasse det situasjonen slik taleren mestrer i denne klagen. Det er også uttrykk for en FSA («Face saving act»), fordi taleren henviser til en verdifull tekst, framfor å direkte ytre hva hen mener om Ministeren. Det er kanskje ikke alle som vil forstå referansen, men leseren vil potensielt kunne legge merke til en språkendring, fra standard arabisk til klassisk arabisk.

En referanse som i eksempelet over er et virkemiddel, ikke en *språkhandling*. Det er et virkemiddel som understøtter det taleren sier, og som gjør det mulig å ytre budskap indirekte. Senere i den samme klagen referer taleren til synet av mengdene av avfall omkring ham:

(...) *Mashhad ka'īb yantashir amām al-qura al-muṭilla a'lā baḥr ṭanāḥ ista'ādha minhu al-nabī Muḥammad (ﷺ) qā'ilan rabbī a'ūdhu bika min ka'āba (till) al-manẓari(...)* (024, MSA).

¹⁰¹ Khattab, Mustafa, 2016, «The Clear Quran». <https://quran.com/2>. (Hentet fra hjemmesiden: «Quran.com»). (sist sett 19 nov. 2021).

¹⁰² Sahih International: Āya 204: <https://al-quran.info/#2:204>. (Hentet fra hjemmesiden: «The Quran: Online translation and commentary»). (sist sett 18 nov. 2021).

«(...) En dyster scene spres foran landsbyene som overser elven Tanah. Profeten Muhammad (må fred og velsignelser være med ham), søkte tilflukt og sa: Min Herre, jeg søker tilflukt hos deg fra det dystre synet (...).»

Det markerte utsnittet (lys rosa) er hentet fra en Hadith, nedtegnet av Imām Muslim.¹⁰³ Igjen bruker taleren en referanse fra en akseptert kilde, en autoritet, for å uttrykke bekymring over den nåværende situasjonen i Egypt. Setningen er en forlengelse av en assertive, som beskriver situasjonene i landsbyene omkring Tana elven. Det er retorisk virkemiddel som understreker talerens negative opplevelse omkring håndteringen av avfall, som ender i elvene.

Virkemiddelet henter inn autoritet for å overbevise/påminne mottaker om det moralsk korrekte, og forsøker å treffe mottakeren med utdrag fra Koranen og Hadith. Hvis ikke mottaker bryr seg om taleren, byr han seg kanskje om Skriften. Taleren søker her tilflukt hos Gud, mot *hyklere*, og mot det *dystre synet* av avfall, hvis opphopning er forårsaket av Ministerens manglende handlinger.

4.5 Oppsummering.

En del av hverdagspråket og et av de språklige virkemidlene taleren bruker i kommentarfeltet er *Allāh-alfabetet*, bønn og Koran-sitering. Klagene i studien viser eksempler der *Allāh-alfabetet* brukes som en sosial effekt (eks. en høflighetsmarkør), for å intensivere språkhandling (forsterker), for å kommunisere frustrasjon og som et retorisk virkemiddel for eventuelt å appellere til mottakers moral. Jeg vil hevde at alle eksemplene i studien er uttrykk for *Allāh-alfabetet*. Jeg baserer dette på at kommentarfeltet i større grad er et rom hvor denne bruken er mer naturlig. Men det er også basert på at de religiøse uttrykkene står i kombinasjon med en *klage*, og jeg tolker at uttrykkene er en forlengelse av *språkhandlingene* i denne kategorien.

Det er mulig at bruken av *Allāh-alfabetet* (som jeg har beskrevet som uttrykkenes sekundære funksjon) ikke er separat uttrykkenes primære funksjon (dvs. som bønn). En bønn som brukes

¹⁰³ Sahīh Muslim 1342 Book 15 Hadith 479 .

Engelske referanse: Book 7, Hadith 3113. Oversettelse av Dr. M. Muhsin Khan:

«O Allah, I seek refuge with Thee from hardships of the journey, gloominess of the sights, and finding of evil changes in property and family on return. And he (the Holy Prophet) uttered (these words), and made this addition to them: We are returning, repentant, worshipping our Lord. and praising Him.» Hentet fra hjemmesiden Sunnah.com. <https://sunnah.com/muslim:1342>. (sist sett 20 nov. 2021).

som retorisk virkemiddel og som gir teksten autoritet eller brukes for å uttrykke frustrasjon, kan fortsatt potensielt inneholde talers innstendige bønn til Gud. Jeg antar at en *språkhandling* eller et virkemiddel kan ha to retninger samtidig, f.eks. kan taler uttrykke oppgitthet, men fortsatt innerst inne bevare et håp. Av hensyn til mottaker er det også mer sannsynlig at taleren uttrykker noe høflig eller sosialt akseptabelt framfor å skade eget eller mottakers 'ansikt'. Å uttrykke misnøye og frustrasjon overfor mottaker via *Allāh-alfabetet* er en god måte å unngå direkte konfrontasjon med mottaker.

Det å analysere *språkhandlinger* er å sannsynliggjøre talers hensikt ut fra setningens innhold, som er suksessfull hvis taler er oppriktig. Hvilke tvetydigheter eller doble meninger taleren har kan jeg ikke nødvendigvis avdekke. Hvordan jeg tolker at taleren bruker religiøse uttrykk i denne studien er en sannsynligjøring, basert på den kunnskapen jeg har omkring uttrykkene og hvordan konteksten kan bidra i å forstå taler.

Jeg har undersøkt om bønn kan kategoriseres som en *språkhandling* i SAT. Dette er basert på at bønn er definert som kommunikasjon som hensikt å oppnå noe (*directives*), eller som uttrykk for takknemlighet/glede overfor noe/noen (*ekspresive*). Språkhandlingen *directives* er en kategori som søker respons fra mottaker. Denne formen for kommunikasjon blir også beskrevet som transaksjons-kommunikasjon («transactional interactions») (Adolphs, 2006, 86) som beskriver at ytringene innebærer et ønske om et utbytte. Utgangspunktet for kategorisering av språkhandlinger i SAT er et system som gjør det mulig å inkludere alle mulige (*menneskelige*) varianter av *språkhandlinger*. Searle har også hevdet at teorien er universell (1969). Selv om bønn inkluderer talers kommunikasjon med det overmenneskelige, er selve kommunikasjonen fortsatt menneskelig, det er ikke snakk om mirakler eller velsignelser. I studien har jeg argumentert for at bønn kan inkluderes i SAT.

I denne studien har jeg funnet at religiøse uttrykk kan være uttrykk for:

1) *En språkhandling*. Bønn kan være en *ekspresive*, som uttrykker talers psykologiske tilstand/reaksjon på noe/noen. f.eks. uttrykk for lovprisning, enten utad eller som en påminnelse til seg selv. En bønn kan også tilhøre kategorien *directives*, som er en språkhandling som er uttrykk for et ønske, bønn, påkallelse etc. Det er sannsynlig at denne kategorien passer best i bestemte kontekster, framfor andre, f.eks. *dhikr* (bønn), stille resitasjon og liknende hvor taleren resiterer eller ber for seg selv i en religiøs setting.

Det kan også hende at talers hensikt er to-delt, men det kan ikke studien avdekke fordi det er få eksempler.

2) *Allāh-alfabetet*. I studien har de religiøse uttrykkene hatt en sosial funksjon; eksempelvis som høflighet som bygger opp relasjonen med M. Det har også fungert som forsterker; et språklig virkemiddel som understreker det som kommuniseres eller som intensiverer talerens følelser. Dette er ikke *språkhandlinger* i seg selv, men fungerer som ulike språklige eller sosiale virkemidler som understøtter *språkhandlinger*.

3) Retorisk virkemiddel. Et element som tilfører teksten autoritet. I studien er deler av en āya (vers) fra Koranen brukt for å tilføre teksten autoritet. Dette er ikke en språkhandling, men et retorisk virkemiddel som kan brukes for å påvirke mottaker moralsk, følelsesmessig eller etisk.

5 KONKLUSJON

I denne studien har jeg hatt som hovedmål å utforske de ulike språklige virkemidlene taleren bruker i formuleringen av misnøye overfor Departementet. Jeg har også utforsket hvordan taleren henvender seg til mottaker, og hvordan religiøse ytringer brukes i forbindelse med klager. Materialet som er utgangspunktet for studien, er innsamlet fra det egyptiske Miljødepartementets Facebook side, hvor sidens ‘poster’ og det tilhørende kommentarfeltet er fordelt i to korpus og utforsket hovedsakelig kvantitativt ved hjelp av programvaren “Sketch Engine”. Studiens kvalitative del er en utforskning av kommentarfeltets klager, og analysen er satt i kontekst av Egypts masseovervåking og myndighetenes, i perioder, brutale håndtering av kritikere og demonstranter. En annen del av kontekst er de ulike miljøutfordringene Egypt står overfor, slik de framstilles av forskere og Miljødepartementet, men også med bakgrunn i den informasjonen arbeidet med de to korpusene har avdekket.

Det første store funnet i studien er at emnet *avfall* prioriteres i korpusene, og at emner som *klima* og *global oppvarming* i liten grad nevnes. Korpus manglende fokus på internasjonal miljø-politikk er betegnende for et land i utviklingsfase, og står i kontrast til det internasjonale kravet om et globalt ‘grønt skifte’.

Et annet interessant funn er at en sammenlikning av Departementets ‘poster’ og kommentarfelt, viser at sistnevnte er engasjert omkring spesifikke emner Departementet publiserer, framfor deres arbeid generelt. Kommentarfeltet er nærmest ensidig opptatt av avfall, som speiler hvilket emne som oppfattes mest akutt blant talerne. Jeg betrakter kommentarfeltet ikke utelukkende som en respons på ‘poster’, men også som en viktig bidragsyter i miljødebatten.

Oppgavens hovedmål har hatt fokus på hvilke språklige virkemidler taleren bruker i møte med Departementet. Her finner jeg at taleren har presentert misnøyen hovedsakelig ved å argumentere ydmykt i møte med Departementet. Denne framgangsmåten betraktes som en FSA («Face Saving Act», Jibreen, 2011), fordi taleren både bevarer eget og mottakers ‘ansikt’. Helhetlig vil jeg beskrive at kommunikasjonen blant klagen i stor grad er tilpasset Departementet. I andre tilfeller kan kommunikasjonen best beskrives som tilpasset *situasjonen* med avfall, og hvor akutt den oppleves for taleren. I disse klagen er situasjonens alvor mer relevant for taleren enn relasjonen til mottaker.

Klagene i denne studien forholder seg ikke til *en* type *språkhandling*, heller ikke til *en* type sosiale regler og heller ikke *en* språk-variant (MSA eller ECA). Taleren kan bruke en type språkhandling for å introdusere klagen ved å ta hensyn til mottaker og anerkjente sosiale spillerregler, men i neste del av klagen kan taleren 'true' mottakers verdi. Dette viser hvor sammensatte klager kan være og at taleren i utgangspunktet har mange mulige verktøy å benytte seg av i online-kommunikasjon, og at klagene er varierte selv i en kontekst hvor kritikk av myndighetene innebærer en viss risiko. Jeg har betegnet de ulike hensyn taleren tar som *sosiale kode-bytter*.

En interessant observasjon i denne studien er at direkte tiltale er et uttrykk for høflighet og formalitet, og derfor et uttrykk for en positiv tilnærming til mottaker. Taleren benytter seg av høflighetsmarkører særlig i de mest direkte klagene.

Et av de virkemidlene som særpreger arabisk språk er bruken av religiøse ytringer i daglig kommunikasjon. Jeg har argumentert for at religiøse ytringer kan inkluderes som *språkhandling*er i SAT, eksempelvis som lovprisning og kommunikasjon med Gud.

Jeg har også argumentert for at eksemplene i studien hovedsakelig har en språklig, kulturell og hverdagslig funksjon som kan inkluderes i *Allāh-alfabetet*, og at disse uttrykkene er et virkemiddel taleren tar i bruk for å ivareta harmoni med mottakeren. Å uttrykke *Allāh-alfabetet* er en måte taleren kan uttrykke misnøye uten å tape 'ansikt'. At religiøse ytringer brukes som en høflighetsstrategi har studien tilfelles med blant annet (Jibreen 2010, Migdadi, Badarneh og Momani 2010, Bouchara 2015, Kareem 2018). I studien er det også eksempel på hvordan taleren bruker Koranen som retorisk virkemiddel, som en høflig måte å uttrykke misnøye overfor mottakeren. Religiøse uttrykk brukes i studien for å uttrykke misnøye eller appellere til mottakers moral, samtidig som taler og mottaker bevarer 'ansikt'. Bruken av religiøse uttrykk er derfor brukt med hensyn til 'ansikt' og som en høflighetsstrategi i møte med mottaker.

Reservasjoner:

Denne studien er en kvalitativ utforskning av et lite antall klager (63 klager). Jeg har ikke belegg for å konkludere, men heller presentere funn. Funn i studien representerer det spesifikke korpuset, framfor befolkningen eller språket generelt.

Dette gjelder også utforskningen av religiøse ytringer som *språkhandling*, og hvordan ytringene brukes i kombinasjon med klager.

Hvordan religiøse uttrykk brukes for å uttrykke misnøye må utforskes med et større antall

tilfeller og sammenliknes med andre kategorier og kontekster, i tillegg til å sammenliknes med andre studier.

6 LITTERATURLISTE

Hovedressurser:

Aas, Julie A.S. *Korpus for Kommentarfeltet (KK)*. 2019. Antall ord: 128.278.

Aas, Julie A.S. *Korpus for Miljødepartementets Poster (KP)*. 2019. Antall ord: 115.868.

Aas, Julie A.S. *Korpus al-Mukhallafāt (KM)*. 2019. Antall ord: 7107.

Totalt antall ord: 244.146.

Referanser:

Abdullah, Rasha A. 2007. *The internet in the arab world: Egypt and beyond*. New York: Peter Lang.

Abteu, Wossenu, and Dessu, Shimelis Behailu. *The Grand Ethiopian Renaissance Dam on the Blue Nile*. 1st Ed. 2019 ed. Springer Geography. Cham: Springer International Publishing.

Adolphs, Svenja. 2006. *Introducing electronic text analysis: a practical guide for language and literary studies*. London:Routledge.

Almwajeh, Motasim. 2019. «There is More to it Than Meets the Eye: An Intercultural Study of Religious Speech Acts between Jordanian and American Students.» *International Journal of Linguistics*, 11 (1): 34-45. <https://doi.org/10.5296/ijl.v11i1.14261>. (sist sett 19 nov. 2021).

Angouri, Jo, 2010, "Quantitative, Qualitative, Mixed, or Holistic research? Combining Methods in Linguistic Research." I *Research Methods in Linguistics*, redigert av Lia Litosseliti, 29-48. London: Continuum International Publishing Group.

Anssari-Nai, Saida, 2015. *The Politeness/impoliteness Divide: English-based Theories and Speech Acts Practice in Moroccan Arabic*. València:Universitat de València.

Austin, James L. 1962. *How to do things with words : The William James lectures delivered at Harvard University in 1955*. Oxford: Oxford University Press.

Baggini, Julian. 2010. *Complaint: From Minor Moans to Principled Protests*. London: Profile Books LTD.

Baker, Paul. 2010. "Corpus methods in linguistics." I *Research Methods in Linguistics*,

- redigert av Lia Litosseliti, 93-116. London: Continuum international publishing group.
- Bouchara, Abdelaziz. 2015. «The role of religion in shaping politeness in Moroccan Arabic: The case of the speech act of greeting and its place in intercultural understanding and misunderstanding». *Journal of Politeness Research* 11(1):71-98.
<https://doi.org/10.1515/pr-2015-0004>. (Betalt artikkel via Mouton De Gruyter). (sist sett 19 nov. 2021).
- Bondi, Marina. 2010. "Perspectives on keywords and keyness: An introduction". I *Keyness in texts*, redigert av Marina Bondi og Mike Scott, 1-18. Amsterdam: John Benjamins.
- Boxer, Diana. 1993. "Social distance and speech behavior: the case of indirect complaints." *Journal of Pragmatics* 19 (2):103-25.
[https://doi.org/10.1016/0378-2166\(93\)90084-3](https://doi.org/10.1016/0378-2166(93)90084-3). (siste sett 19 nov 2021).
- Brown, Penelope og Stephen C. Levinson. 1987. *Politeness: some universals in language use*. Cambridge: Cambridge University press.
- Chiad, Muayyad Omran, Suha Raheem og Fatima Hassan Sachit. 2016. "The speech act of praise in the holy Qur'an." *Journal Dawat* 2 (7): 7-36.
<https://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=131047>. (sist sett 19. Nov. 2021).
- Culpeper, Jonathan, Derek Bousfield, and Anne Wichmann. "Impoliteness Revisited: With Special Reference to Dynamic and Prosodic Aspects." *Journal of Pragmatics* 35, no. 10 (2003): 1545-1579. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(02\)00118-2](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00118-2). (sist sett 19.nov.2021).
- Clyne, Michael. 1994. *Inter-cultural Communication at Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Decock, Sofie og Ilse Depraetere. 2018. «(In)directness and complaints: A reassessment.» *Journal of Pragmatics*, Elsevier 132:33-46. <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01872299>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Eggen, Nora S. 2007. *Koranen: Innføring i en tekst-og tolkningstradisjon*. Oslo: Solum.
- Etling, Bruce, John Kelly, Robert Faris og John Palfrey. 2009. «Mapping the arabic Blogosphere: politics, culture, and dissent». *Center Research Publication* 2009 (06):3-62. https://cyber.harvard.edu/sites/cyber.harvard.edu/files/Mapping_the_Arabic_Blogosphere_0.pdf. (sist sett 19 nov. 2021).
- Firanesu, Daniela Rodica. «Speech Acts». *Encyclopedia of Arabic language and linguistics*, bd. 4, Leiden, 2009.
- Fløttum, Kjersti. 2016. «Linguistic analysis in climate change communication.» Oxford Research Encyclopedia of Climate Science.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.488>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Ghaznavi, Mariam Ahmadi, 2017. "The speech act of complaining: Definition and characterization." Hentet fra :

- <https://semanticsarchive.net/Archive/DQ1YTkzN/AhmadiComplaining.pdf>. (sist sett 19 nov.2021).
- Hamada, Youssef M. 2017. *The Grand Ethiopian Renaissance Dam, its Impact on Egyptian Agriculture and the Potential for Alleviating Water Scarcity*. Cham: Springer International Publishing. <https://link.springer.com/content/pdf/bfm%3A978-3-319-54439-7%2F1.pdf>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Herrera, Linda. 2015. «Citizenship under surveillance: Dealing with a digital age.» *International Journal of Middle East Studies* 47 (2): 354-356. <http://www.jstor.org/stable/43997965>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Ibrahim, Zeinab. 2010. «Cases of written code-switching in egyptian opposition newspapers.» I *Arabic and the Media: Linguistic Analyses and Applications*, redigert av Reem Bassiouney, 23-45. Leiden: Brill.
- Jamil, Abdul Karim Fadhil og Summia Fuad Abdul Razzak. 2016. «A Pragmatic Study of Complaints.» *European academic research* 4 (4): 4137-4159. https://www.researchgate.net/profile/Abdulkarim-Fadhil/publication/327231217_A_Pragmatic_Study_of_Complaint/links/5b826d99a6fdcc5f8b68e1e9/A-Pragmatic-Study-of-Complaint.pdf. (sist sett 19 nov. 2021).
- Jerichow, Anders. 2020. «Mubarak er død, men diktaturet lever.» *BT*, 27 februar, 2020. <https://www.bt.no/nyheter/utenriks/i/RRwpg8/mubarak-er-doed-men-diktaturet-lever>.
- Jibreen, Maysa'a Kadhim, 2010, The speech act of greeting: A theoretical reading. *Journal of Kerbala University*, vol 8:1 Humainies. 1-25. <https://www.iasj.net/iasj/article/69248>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Kalathil, Shanti og Taylor C. Boas. 2003. *Open networks: Closed regimes*. Washington D.C.: Carnegie Endowment for international Peace.
- Kareem, Sharafudeen. 2018. «Im/politeness in Muslim Discourse: A Study of Nigerian Friday Sermons.» *International Journal of Linguistics* 6 (2):20-34. <https://doi.org/10.15640/ijlc.v6n2a3>. (sist sett 19. Nov. 2021).
- Katz, Mara H., 2015. «Politeness theory and the classification of speech acts.» *Working Papers of the Linguistics Circle of the University of Victoria* 25 (2): 45-55. <https://search-proquest-com.pva.uib.no/working-papers/politeness-theory-classification-speech-acts/docview/1886790138/se-2?accountid=8579>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Lanza, Elizabeth og Kåre Skadberg. 1997. «Sosiolingvistikk.» I *Innføring i lingvistikk*, redigert av Rolf Theil Endresen, Hanne Gram Simonsen og Andreas Sveen, 316-341. Oslo: Universitetsforlaget.
- Larsen, Rasmus Bøgeskov. 2017. «Egypt blokkerer stadig flere nettsider.» *BT*, 19 september, 2017. <https://www.bt.no/nyheter/utenriks/i/ro7Ba/egypt-blokkerer-stadig-flere->

- [nettsteder](#). (sist sett 19 nov. 2021).
- Leech, Geoffrey N. *Principles of Pragmatics*. Vol. 30. Longman Linguistics Library. New York: Longman, 1989.
- Lelieveld, J., Hadjinicolaou P., Kostopoulou, E. et al. 2012. «Climate Change and Impacts in the Eastern Mediterranean and the Middle East.» *Climatic Change* 114 (3-4): 667-687. <http://dx.doi.org/pva.uib.no/10.1007/s10584-012-0418-4>. (sist sett 18 nov. 2021).
- Migdadi, Fathi, Muhammad A. Badarneh og Kawakib Momani. 2010. «Divine Will and its Extensions: Communicative Functions of maašaallah in Colloquial Jordanian Arabic.» *Communication Monographs* 77 (4): 480-499. <https://doi.org/10.1080/03637751.2010.502539>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Mikkelsen, Sigurd Falkenberg. 2016. *Arabisk Høst: Korrespondentbrev 2011-2016*. Cappelen Damm: Trondheim.
- Milizia, Denise, 2010, “Keywords and phrases in political speeches”. I *Keyness in texts*, redigert av Marina Bondi og Mike Scott, 127-145. Amsterdam: John Benjamins.
- Monteith, W.Graham. 2009. «The reality of adressing God in prayer.» *Theology in Scotland* 16 (1): 67-78. https://research-repository.st-andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/5746/Monteith_2009_TiS_TheReality.pdf;jsessionid=1F46B637A9FEA6BFFA9AEC93FF0C3874?sequence=1. (sist sett 20 nov. 2021).
- Morrow, John A. og Barbara Castleton. 2007. «The impact of globalization on the arabic language.» *Intercultural Communication Studies* 16 (2): 202-212. https://www.academia.edu/2647362/The_Impact_of_Globalization_on_the_Arabic_Language. (sist sett 19. Nov. 2021).
- Myers-Scotton, Carol. 2010. «Patterns and predictions for code-switching with arabic». I *Arabic and the Media: Linguistic Analyses and Applications*, redigert av Reem Bassiouney, 81-95. Leiden: Brill.
- Nelson, Gayle L, Mahmoud Al Batal, and Waguida El Bakary. "Directness vs. Indirectness: Egyptian Arabic and US English Communication Style." *International Journal of Intercultural Relations* 26, no. 1 (2002): 39-57. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(01\)00037-2](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(01)00037-2). (sist sett 19 nov. 2021).
- Nguyen, Minh Thi Thuy. 2005. “Criticizing and responding to criticism in a foreign language: A study of vietnamese learners of english.” Doktoravhandling., The University of Auckland (New Zealand), <https://www.proquest.com/dissertations-theses/criticizing-responding-criticism-foreign-language/docview/305392196/se-2?accountid=8579> (sist sett 20 nov. 2021).
- Parkinson, Dilworth B. 1985. “Constructing the social context of communication: Terms of address in egyptian arabic”. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Piamenta, Moshe, 1979. *Islam in everyday Arabic speech*, Leiden: Brill.

- Posner, Roland, 1980. «Semantics and pragmatics of sentence connectives in natural language.» I *Speech act theory and pragmatics*, redigert av John Rogers Searle, Ferenc Kiefer, Manfred Bierwisch, 169-203. Dordrecht: D.Reidel publishing company.
- Rayson, Paul. 2008. «From Key Words to Key Semantic Domains.» *International Journal of Corpus Linguistics* 13 (4): 519-49. <https://doi.org/10.1075/ijcl.13.4.06ray>. (sist sett 20 nov. 2021).
- Reichmuth, Stefan. 2009. «Religion and language.» *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics* Vol. 4, bnd. Q-Z. Leiden.
- Salem, Abeer Abdel Hamid. 2013. «Negotiating sustainability: Reclaiming ecological pathways to bio-cultural regeneration in egypt.» Doktoravhandling, Prescott College. <https://search.proquest.com/docview/1428739158?accountid=8579>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Searle, John R. 1968. «Austin on Locutionary and Illocutionary Acts.» *The Philosophical Review* 77(4): 405-24. <https://www.jstor.org/stable/2183008>. (sist sett 20 nov. 2021).
- Searle, J.R. 1969. *Speech acts an essay in the philosophy of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. 1975. «Indirect Speech Acts.» I *Syntax and Semantics Volume 3: Speech Acts* redigert av Peter Cole and Jerry L. Morgan, 59–82. New York: Academic Press.
- Searle, J.R. 1976. “A classification of illocutionary acts.” I *Language in society*. 5(1):1–23. <http://www.jstor.com/stable/4166848>. (sist sett 20 nov. 2021).
- Searle, John R. 1980. «The background of meaning.» I *Speech act theory and pragmatics*, redigert av John Rogers Searle, Ferenc Kiefer, Manfred Bierwisch, 221-232. Dordrecht: D.Reidel publishing company.
- Searle, John R. 1981. *Expression and meaning: studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. og Daniel Vanderveken. 1985. *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. 1999. *Mind, Language and Society : Doing Philosophy in the Real World*. London: Weidenfeld & Nicolson ; in Association with Basic Books.
- Searle, John R. 2005. *Mind: A Brief Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Shama, Nael. 2020. «Former foreign minister Nabil Fahmy discusses the evolving Middle East and Egypt’s role in it.» Carnegie Middle East Center. <https://carnegie-mec.org/diwan/84498>. (sist sett 20 nov. 2021).
- Simonsen, Hanne Gram og Kirsti Koch Christensen. 1997. «Lingvistiske grunnbegreper.» I *innføring i lingvistikk* (2 opplag), redigert av Rolf Theil Endresen, Hanne Gram

- Simonsen og Andreas Sveen, 9-42. Oslo:Universitetsforlaget.
- Stoknes, Per Espen. 2017. *Det vi tenker på når vi prøver å ikke tenke på global oppvarming*. Oversatt av Jostein Sand Nilsen. Oslo: Tiden Norsk Forlag.
- Stubbs, Michael, 2010, "Three concepts of keywords". I *Keyness in texts*, redigert av Marina Bondi og Mike Scott, 21-42. Amsterdam: John Benjamins.
- Tognini-Bonelli, Elena. 2001. *Corpus linguistics at work*. Amsterdam: John Benjamins.
- Trosborg, Anna.1995. *Interlanguage Pragmatics: Requests, complaints and apologies*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Van-Mol, Marc. 2010. «Arabic oral media and corpus linguistic: A first methodological outline». I *Arabic and the Media : Linguistic Analyses and Applications*, redigert av Reem Bassiouney, 63-79. Leiden:Brill.
- Vásquez, Camilla. 2011. «Complaints online: The case of TripAdvisor.» *Journal of Pragmatics* 43 (6): 1707-1717. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.11.007>. (sist sett 20 nov. 2021).
- Vikør, Knut S. 2003. «Språket og det heilage: arabisk og Islam.» *Språknytt* 31 (3-4): 18-21. https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/Arkivet/2003/Spraaknytt_2003_3_4/Heilag/. (sist sett 20 nov. 2021).
- Wehr, Hans. 1979. *A dictionary of modern written Arabic*. 4th ed. Redigert av J. Milton Cowan. Wiesbaden: Harrassowitz. (Også tilgjengelig online via hjemmesiden etjaal.net.)
- Wierzbicka, Anna. "Different Cultures, Different Languages, Different Speech Acts." *Journal of Pragmatics* 9, no. 2-3 (1985): 145-78.
- Williams, Alan. 2008. «The continuum of 'sacred language' from high to low speech in the middle iranian (Pahlavi) Zoroastrian tradition.» I *Religion, language and power*, redigert av Nile Green og Mary Searl-Chatterjee, 123-142. New York: Routledge.
- Williams-Tinajero, Lace Marie. 2011. *The Reshaped Mind: Searle, the Biblical Writers, and Christ's Blood*. Leiden: Brill.
- Wunderlich, Dieter. 1980. «Methodological Remarks on Speech Act Theory». I *Speech Act Theory and Pragmatics*, redigert av John Rogers Searle, Ferenc Kiefer og Manfred Bierwisch, 291-312. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company.
- Yaghan, Mohammad Ali. "Arabizi": A Contemporary Style of Arabic Slang." *Design Issues* 24, no. 2 (2008): 39–52. <http://www.jstor.org/stable/25224166>. (sist sett 19 nov. 2021).
- Yule, Georg, 1996 (3rd ed.), *the study of language*, Cambridge University Press, Cambridge.

Tabell 1.

Klagepunkter	Klage	Beklagelse	Klager og beklagelser
1.situasjon	001, 010, 011, 016, 018, 025, 028, 029, 043, 047, 048, 051, 054, 056, 060, 064, 066, 067, 068, 069, 071, 072, 073, 078, 085, 086, 093, 104, 105, 107. = 30/ 47.6%/ (100% av klagene)	003, 004, 005, 006, 008(+2), 009, 017, 024(+1), 026, 027, 031, 034, 039, 045, 046, 049, 050, 057, 063, 070, 074, 076, 077, 084, 088, 090, 091, 092, 094, 108. = 33/ 52.3%/ (100% av beklagelsene)	Totalt= 100%.
2. misnøye over situasjon	001,010, 011, 016, 018, 025, 028, 029, 043, 047, 051, 054, 056, 060, 064, 066, 067, 068, 069, 071, 072, 073, 085, 093, 104, 105, 107 =27/ 42.8% (90% av klagene)	003 004, 005, 006, 008(+2), 009, 017, 024(+1), 026, 027, 031, 034, 039, 045, 046, 049, 050, 057, 070, 074, 076, 077, 084, 088, 090, 091, 092, 094,108 = 31/ 49.2% (93.9% av beklagelsene)	Totalt=92.06%.
3. peker ut ansvarlig	010, 011, 016, 018, 025, 029, 047, 051, 060, 066, 067, 069, 071, 072, 078, 085, 086, 093,105 =19/ 30.1%	003, 004, 005, 006, 008(+2), 009, 017, 024(+1), 026, 027, 034, 039, 045, 046, 049, 050, 057 ,063, 070, 074, 076, 077, 084, 088, 090, 091, 092, 108 = 31/ 49.2%	3 og 4 er ikke nødvendigvis samme mottaker. Totalt= 79.3%.

	(63.3% av klagene)	(93.9% av beklagelsene)	
4. ønsker at mottaker gjør noe misnøyen/situasjonen.	001, 010, 016, 018, 028, 046, 047, 048, 060, 066, 067, 072, 078, 085, 107 = 15/ 22.22% (46% av klagene)	003, 004, 005, 006, 008 (+2), 017, 026, 027, 031, 034, 049, 070, 076, 084, 090, 091, 108 =19/ 26.98 % (51.51% av beklagelsene)	= 49.20%.

Figur 1. Skjerm bilde av ordliste over Korpus for Departementets Poster (KP) som viser de 200 hyppigst brukte ord.

Word	Frequency	Word	Frequency	Word	Frequency	Word	Frequency
1 من	2,928	51 تَنْفِيذ	188	101 الاجتماع	114	151 للمخلفات	85
2 في	2,595	52 عمل	187	102 الأمم	113	152 ضمن	85
3 البيئة	2,313	53 خاصة	180	103 محمد	113	153 مؤتمر	85
4 على	2,186	54 تلوث	179	104 الفترة	112	154 بمحافضة	85
5 مع	1,010	55 الوزيرة	176	105 حملة	112	155 والذي	84
6 الى	950	56 الأمّحدة	175	106 القاهرة	110	156 اتّخاذ	84
7 خلال	884	57 التغيرات	175	107 الدكتور	108	157 مجلس	84
8 و	844	58 الموارد	173	108 الطاقة	108	158 لبيئة	83
9 ان	798	59 قامت	172	109 التي	107	159 بحضور	83
10 المخلفات	740	60 العامة	170	110 استخدام	105	160 الرئيس	81
11 وزيرة	732	61 المستدامة	170	111 ذلك	103	161 بعد	81
12 في	704	62 المجتمع	169	112 البيئة	103	162 المشاركة	80
13 فؤاد	683	63 شئون	162	113 للبيئة	103	163 لها	80
14 ياسمين	642	64 بها	162	114 الخاص	102	164 آثار	80
15 وزارة	622	65 الحفاظ	161	115 عام	102	165 الوطني	78
16 الدكتوراة	587	66 الذي	159	116 وزير	101	166 المصري	78
17 مصر	549	67 حول	157	117 العديد	101	167 العربية	78
18 تم	451	68 التلوث	155	118 لإدارة	100	168 اجل	78
19 كما	449	69 المحلية	154	119 اللازمة	99	169 نوبات	77
20 التي	438	70 وتم	150	120 ضرورة	99	170 الكبرى	77
21 البيئية	426	71 المصرية	150	121 او	99	171 الدولية	77
22 عن	380	72 والتي	149	122 كل	98	172 مشيرة	77
23 حيث	373	73 المعنوية	145	123 دعم	98	173 الاستفادة	77
24 الطبيعية	362	74 رفع	144	124 المنشآت	96	174 للحد	76
25 عدد	351	75 المحميات	143	125 بشكل	96	175 جهود	76
26 المناخ	310	76 قش	141	126 تدوير	96	176 دمج	76
27 وذلك	294	77 الصناعية	141	127 الامدنى	95	177 التفويض	75
28 بين	294	78 من	140	128 ومن	95	178 مدينة	75
29 البيئي	294	79 المواطنين	140	129 المختلفة	94	179 اعمال	75
30 العمل	286	80 البرنامج	139	130 البيئي	94	180 داخل	72
31 ادارة	274	81 دور	139	131 الجهات	93	181 تقوم	72
32 التنمية	264	82 الزراعية	138	132 الإدارة	93	182 الدولي	72
33 اطار	259	83 جهاز	136	133 عبد	93	183 لمواجهة	72
34 الوزارة	259	84 على	136	134 قام	92	184 الحملة	72
35 المناخية	245	85 وأكدت	136	135 تنظيم	92	185 بما	72
36 بالتعاون	242	86 الأرز	133	136 الوزراء	91	186 منشأة	71
37 الماء	240	87 تم	133	137 الصحاح	90	187 القمامة	71

38	البيولوجي	239	88	أ	130	138	الشيخ	89	188	لوزارة	71
39	هذا	227	89	ما	129	139	تحقيق	89	189	راس	71
40	مجال	227	90	الدول	125	140	المشروعات	89	190	النظافة	70
41	هذه	225	91	تلك	125	141	انه	89	191	لجنة	70
42	التعاون	207	92	المنظومة	123	142	اكدت	89	192	للاحفاظ	70
43	رئيس	207	93	تغير	123	143	برنامج	88	193	الذيل	69
44	الصلاية	204	94	العام	121	144	مشروع	88	194	مليون	69
45	كافة	202	95	الإجراءات	119	145	الوطنية	88	195	التكيف	69
46	الشباب	195	96	الجديدة	119	146	تحت	88	196	حتى	69
47	منظومة	194	97	خطة	117	147	الخاصة	87	197	بأهمية	69
48	اهمية	193	98	محمية	117	148	حماية	87	198	محافظة	68
49	بالإضافة	192	99	العالم	116	149	الوعى	86	199	عرض	68
50	التنوع	192	100	منها	116	150	فرع	85	200	بمدينة	68

Figur 2. Skjerm-bilde av 200-ordliste for Korpus for Kommentarfeltet (KK).

Word	Frequency	Word	Frequency	Word	Frequency	Word	Frequency
1 من	3,266	51 بس	209	101 اهالى	133	151 يعنى	96
2 فى	1,829	52 حضرتك	198	102 نحن	133	152 عيد	96
3 لا	1,559	53 لو	197	103 ربنا	131	153 كده	95
4 على	1,482	54 بالتوفيق	196	104 التلوث	130	154 تلوث	95
5 القمامة	1,291	55 ياريت	193	105 وتم	128	155 لما	95
6 و	1,134	56 التى	192	106 حد	128	156 سنه	94
7 البيئه	1,100	57 المدينه	191	107 اكثر	126	157 كلها	94
8 بالعبور	1,085	58 اللى	188	108 مما	126	158 دى	94
9 مايو	952	59 غير	184	109 الدخان	125	159 المسؤولين	93
10 مدينة	952	60 هذه	184	110 ه	125	160 الا	93
11 فى	935	61 بسبب	176	111 اكثر	124	161 الشكر	93
12 لمدفن	865	62 والله	176	112 شاء	123	162 r	93
13 ان	656	63 وصحة	174	113 كان	123	163 حيث	91
14 الله	582	64 يتم	174	114 مجلس	123	164 نرجو	91
15 كل	569	65 اى	173	115 يوجد	123	165 سموم	89
16 مش	518	66 دى	170	116 رئاسة	120	166 الموضوع	89
17 يا	413	67 المصنع	169	117 عندنا	118	167 محافظه	88
18 العبور	395	68 تتنفس	166	118 مقلب	117	168 اعملوا	86
19 اللى	376	69 صحتنا	166	119 هناك	117	169 طريق	86
20 الى	362	70 مدينه	166	120 فين	116	170 تحت	86
21 ولا	360	71 السكان	161	121 يكون	116	171 جميع	86
22 الى	357	72 السيد	161	122 انه	115	172 كانت	85
23 انا	357	73 ممكن	161	123 الجديدة	115	173 تدوير	84
24 مع	350	74 رئيس	160	124 حرق	114	174 واحد	84
25 او	347	75 معالى	160	125 تختنق	113	175 اطفالنا	84
26 عن	346	76 حل	160	126 صحة	113	176 ليه	84
27 دخان	336	77 قبل	159	127 علشان	113	177 بجوار	83
28 مصر	334	78 وزباله	157	128 بها	111	178 زى	83
29 ده	330	79 بتتنفس	157	129 دا	111	179 له	83
30 مصنع	328	80 المخلفات	156	130 اغيونا	109	180 منطقة	83
31 النفايات	296	81 ف	156	131 الشوارع	109	181 الفحم	83
32 وزارة	296	82 شكوى	155	132 الذي	108	182 طيب	83
33 الزباله	278	83 امام	155	133 مفيش	108	183 الرئيس	82
34 وزيرة	278	84 مركز	154	134 بعض	108	184 دون	82
35 جهاز	277	85 بتضيع	150	135 الاهتمام	108	185 بيئية	81
36 ما	275	86 فيه	150	136 سيادتكم	108	186 فعلا	81
37 الحزبه	271	87 الملائه	147	137 عام	107	187 حياهم	81

38 احنا	269	88 محافظة	146	138 رقم	105	188 محمد	81
39 الوزراء	252	89 يوم	145	139 ابو	105	189 مدرسة	80
40 لمدافن	252	90 ولكن	145	140 لم	104	190 تدهور	80
41 ياسمين	250	91 فيها	144	141 حتى	103	191 عام	80
42 تم	250	92 بعد	143	142 صاحب	103	192 هي	80
43 جدا	250	93 الكريهة	142	143 شكرا	102	193 انبعاثات	79
44 سكان	242	94 ارجو	142	144 وزير	102	194 نداء	79
45 اولادنا	238	95 عمل	139	145 لازم	101	195 ذلك	79
46 هو	235	96 القاهرة	139	146 اى	101	196 تلك	78
47 هذا	235	97 حاجة	139	147 هل	101	197 السلام	78
48 الناس	233	98 حلوان	138	148 ايكارو	99	198 التواصل	78
49 ايه	226	99 المصانع	138	149 شكوى	99	199 مكان	78
50 فؤاد	212	100 داخل	137	150 المحلية	99	200 مخلفات	78

Tabell 2. En liste med oversikt over miljø-relevante subjekt og adjektiv fra korpusene, samt hvilke de mest relevant subjekt herfra, med utgangspunkt i ordlistens 200 hyppigst brukte ord.

104

KP	substantiv	adjektiv	subjekt	KK	Sub.	Adj.	subjekt
	Al-bī'a (2313)	Al-bī'iyya (426)	Al-wazira (732)		Al-qumāma (1291)		Anā 357
	Al-mukhallafāt (740)	البيئي (388) ¹⁰⁵	Fu'ād (683)		Al-bi'a (1100)	Bī'iyya (81)	wazīra (278)
	Al-manākh (310)	Al-ṭabī'iyya (362)	Yasmin (642)		Dukhān (336)		Al-wazira (271)
	Al-hawā' (240)	Al-manākhīyya (245)	Al-doktora (587)		Al-nufāyāt (296)		Ihnā (269)
	Talawwuth (179)	Al-biūlūjī (239)	Idāra (274)		Al-zibāla (278)		Al-wuzarā' (257)
	Al-tallawwuth (155)	Al-mustadāma (170)	Ra'īs (207)		Al-mukhallafāt (156)		Yasmine (250)
	Qish (141) ¹⁰⁶	Al-ṣanā'iyya (141)	Al-Shabāb (195)		Al-tallawwuth (130)		Sukān (242)

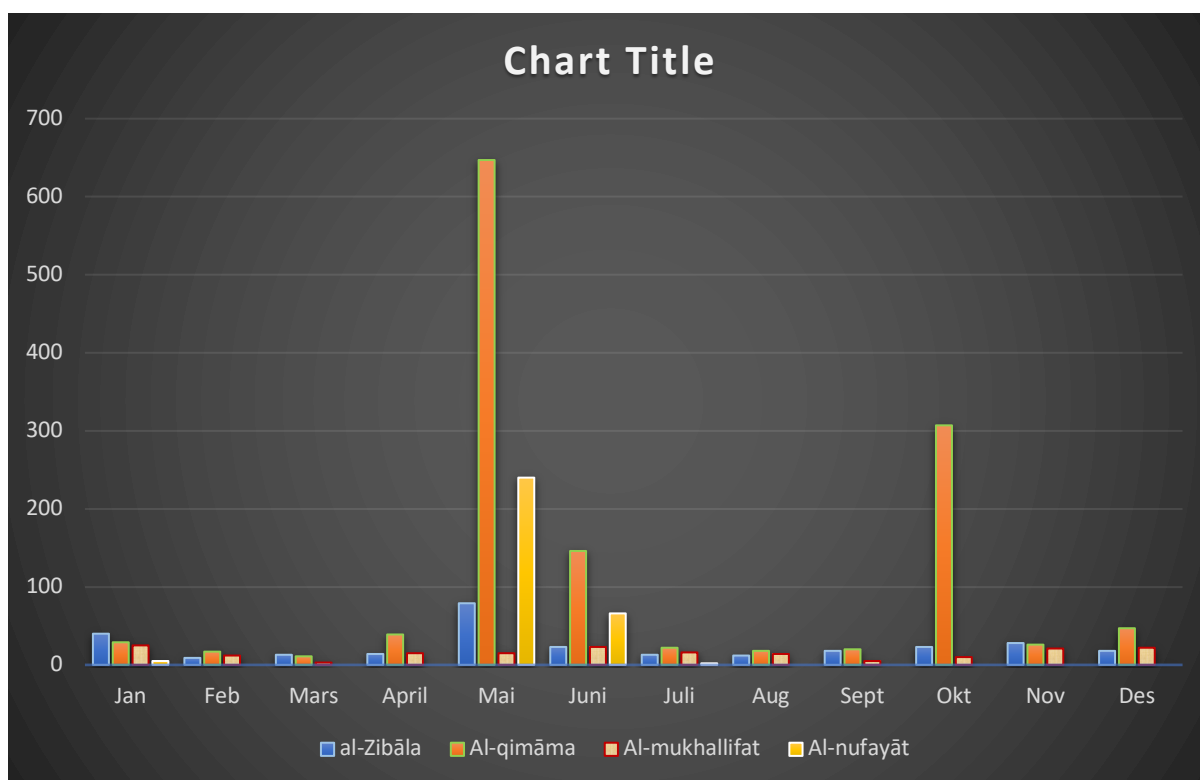
¹⁰⁴ I KP er til/for miljøet og til/for avfallet ikke tatt med). Jeg har i tillegg utelatt de adjektiver som ikke har umiddelbare tilknytning til miljøet.

¹⁰⁵ Dette er et eksempel på støy i korpus, denne versjonen av adjektivet *miljømessig* skrevet med alif-maḡṣūra i stedet for yā, har jeg slått sammen i utregningen av hvilke ord som benyttes hyppigst i dette korpuset. Adjektivet al-bī'iyya blir derfor brukt 814 ganger og er derfor det mest brukte adjektivet.

¹⁰⁶ Er oftere enn ikke i kollokasjon med nedenfor al-urz.

	Al-arz (133)	Al-zarā'iyya (138)	Al-wazīra (176)		Al-dukhān (125)		Awlādnā (238)
	Al-tāqa(108)		Al-muāṭanīn (140)		Ḥaraq (114)		Huwwa (235)
	Al-Nīl (69)		Muhammed (113) ¹⁰⁷		Ṣaḥa (113)		Al-nās (233)

Figur 3.

Tabellen viser at al-qimama er den mest brukte varianten. Årsaken er #(hashtag)-kampanjen som protesterer mot å opprette deponi i byen Obour.

¹⁰⁷ Navnet Muhammad refererer til nasjonalparken Ras Muhammad i 40 av tilfellene (KK i 3) og deretter diverse myndighetspersoner.

